

ناوه روک:

- ۱_ به بونه ی یه کی ئه یار \ ئاسو ۲
- ۲_ کومه لگای فره کولتوری و بی مافی ژنان \ له یلا قانعی ۳
- ۳_ کتیییکی به خوین نووسراو \ چه مه سه عید چه سه ن ۷
- ۴_ داواکاری مافی کفر، هه نگاویکه به ره ودوا \ ئیبراهیم فه تاح ۱۸
- ۵_ شیعر:
- ریبوار، م. ز. که ریم، مه شخه ل، ئاسو، چه مه عه لی چه سه ن ۲۲
- ۶_ هه لپه رکی له روانگه یه کی تره وه \ د. کامه ران قه ره داخی ۲۸
- ۷_ چه ند وینه یه ک \ عادل که ریم ۳۹
- ۸_ هه نبانه بورینه و فه رهه نگی و دژ به ژن \ فایق عبداللهی ۴۰
- ۹_ هاوسه ری یه هوودی \ برتولت برشت \ ته ها قادری ۴۴
- ۱۰_ کارگه \ جه مال کوشش ۵۰
- ۱۱_ بی ده نگی \ جه مال کوشش ۵۰
- ۱۲_ خه زانی به هار \ کاروان عبدالله ۵۲
- ۱۳_ وه رگیان و ئه مانه تداری \ ئه سعه د ۵۳
- ۱۴_ وه لامی ریبوار ۵۶

به بونه ی یه کی نه یار

ناسو

سهر شه قامه کانی سیولدا، له بهشی پيشموه راوستاوه.
نم پیره گنجه، به هر شونیکدا تپهري، هر هیندهی
دهنگی (نهء) ی له سینهدا پهنگ خواردوو ویستبیتی، سوپایهک به
دوای خوی دا راده کیشی:

— بژی یه کسانی، بروخی بنه ماکانی له دایک بونوهوی
نایه کسانی.

— نابی نرخه کان سواره بن و کری کانی نیمه ش پیاده.
— خوشه ویستی نازاد بکن! بازرگانی به عیشقهوه
دهست کوتاکمن.

— گهر ماسیه کان بیان توانیا بروشتنایه؛ ده میک بوو
دهریاکان بوو بونه بیابانیکتی تهر.

نم پیره میرده وزه یهک به شه قام ددهات. ورتهورت و
بوله بولی نینسانه کان کوده کاتمه و بلندگویان ددهاته دهست و
پی یان دهلی:

— بو روژیک دهنگتان هه لبرن!

کار له سمعاهه کانی دهستی کارخانه رزگار دهکا و بو
روژیک ده توانری دهست له لیوی وشک هه لاتووی بی دهنگی بدری.
هر بویهش له گهل همموه هاتنهویه کی دا، چن دین ریگری
له بهر دهمدا قوت ده کهنهوه. یان له ههولی سرینهوهی روخساری دان
و خوازیران له روژمیری سالدا ناسهواری کویر کهنهوه.

— لهم روژدها داوا له خه لکی روسیا ده کم: که به
باخچه کانیا نهوه خریک بن! یه لستین دهلی.

یه کی تایار کون بووه و نیمه پیمان باشه ۹ ی تایار، روژی
تهورویای یه کگرتوو جی بگریتهوه. سهروکی پارتی پاریزگاران
سوید وا دهلی.

— با وهک روژی بههار و کهرنه فال چاوی لی بکری! فلانه
فیسار وا دهلی.

نهمانه بهشیکتی زور کورتن لهو ههولانهی که له بهر ده
هاتنهوهی نایاردا له که مین دان.

بهلام نهمه یه کم جار نیه که تایار بوسه ی بو داده نری.
تهنانهت لهو جیگایانهی که تفهنگ له بهرانهر دهنگی
(نهء) راده کیشری؛ و سهگ و پولیس و همموه دهستگاکانی
سهرکوت له ناماده باش دان، لهو هر دی.

روژی یه کی تایار؛ روژی نهء وتنی کریکار له بهرانهر
داگیر کهرانی خیر و خوشی نینساندا، پیروز بیت.

همموه سالیک که تایار دیت، پاش لهوهی له شه قامی به
گولالهی دهنگی سوورگرتوودا دیتهوه، له جیگایهک یه کتری دهیین.
نم پیره میردهی شیکاگو؛ که تمه منی له ۱۱۱ سال زیاتره؛
له همموه هاتنهوهی سالیکتی نویی دا، گهنجتر له سالی رابردووی
خوی ده نویی.

دهزام نهمسالی ش وهک ساله کانی تر؛ چپروکی پی یه؛ شعیری نویی
پی یه. لهو رومانانهی له لایه، که له چاپخانه کانی ژیاندا چاپ کراون
و دیره کانی به فرمیسک و خنده نو سراون.

تایبه تمه مندی چپروک و شعیره کانی تایار بو من لهوه دایه
که پالهوانه کانی زور سادهن. وهکو ماسی گره کانی نهمسته میول
ساده بگرن؛ لیو به خنده ندهن وهکو گورانیه کانی شوفیری لوریه کانی
فهرنسا؛ توورهن وهکو دهنگی له یهک تیکتالازی بهر ده رگای
کارخانهی رینو له بهلجیکا.

همموه جاریک که له جیوانی تایار دیمهوه، کورتهی
باسه کان جا به شعیر داریژرابی، یان به پهخشان، له دهفتهری
روژانهما دووباره دنهوسمهوه.

نهمسال چپروک و سهرگوزه شته کانی تایار زور بوون؛
بویه تنهها چن دین بروسکهی ههولم نووسی که له کوچه و
کولانی رووداو و شه قامه کانی دهنگ و باس دا هاتنه ریمان.
باس هاته سهر:

چنگانه چنگی چن د گهر دیک له نوکسجینی ماندووبووی،
سپیه لکه کانی ممدن له گهل له شکریک له ژهرا؛ زه ماوه ندی دوو
ملیون گورانی ره ش بیست له سهر تهرمی رهنگی رهش و سپی و
زهردا؛ پیکدانی سمعاهتی دهستی کارگه یهک له گهل قورمیشی
خاوهن روژ، خاوهن چرکهی کاتی کاردا.

باس هاته سهر:

خیراترین راکیشانی میلی تفهنگ له ساواترین شورایهک، که نان
و کار و نازادی بهسته و قسهی سهر زاری بوو.

باس هاته سهر

.....

.....

نم پیره گنجهی شیکاگو؛ له خیراترین داهینانه کانی هات
و چو خیراتره.

له یهک کاتدا دهگاته شه قامی بیکاری له مندهن؛ کولانی
بونوی نهوت گرتووی به سورهی (انوار) سوتینراو؛

له هه مان کاتدا له سلیمانی دهیینری و له شه ره بهردی

کومه لکای فزه کولتوری و بی مافی ژنان

له یلا قانعی

ئه م نووسراوه سه رجه می ووتاریکه که له لایه ن له یلا قانعی یه وه له خوپیشاندانی ژنان، ئه مسال له شاری «یوتبوری – سوید» له روژی جیهانی ژنان دا پیشکه ش کرا.

ئه مرو لیره کوبووینه وه که روژی جیهانی ژن جه ژن بگرین و هه روه ها رق و تووره یی خومان به رانبه ر به سیستمی سه رمایه داری و ته واوی بی عه داله تیه کانی به رانبه ر به به شه ریبه ت به گشتی و ژنان به تایبه تی ده برین.

ژنان له ئیران و زوربه ی وولاته کانی تر که رژیمی دیکتاتوری مه زهه بی به سه ریان دا زاله، بویان نیه ئه م روژه جه ژن بگرن، یان به خوپیشاندان ناره زایه تی خویان ده برن به رانبه ر به و فشار و زه خت و زو ره که به سه ریان دا داسه پاوه. ئه گه ر بمانه وی شه رایه تی ژیانی ژنان له سوئید له گه ل شه رایه تی ژیانی ژنان له و وولاته ی من لیبی له دایک بووم، به یه که وه هه لسه نگینین؛ ژنان زور ده سکه وتی به نرخیان له مه یدانی ئازادی یه کانی تاکه که سی و مافه بنه ره تی یه ئینسانی یه کان وه ده ست هیناوه. به لام ته نانه ت ئه م کومه لگایه ش له و دنیا یه کسان و به رابه ره که شایانی به شه ریبه ت به گشتی و ژنانی ژیرده ست و زولم لیکراو به تایبه تی بی، هیشتا زور دووره. ئه م کومه لگایه سه ره رای ده سکه وته کانی، هه ر سه رمایه داری یه به چینه کانیه وه، به دابه ش کردنی ئینسانه کان له رووی جنسیت و به داسه پاندنی رولی جنسی به سه ریان دا، به دابه ش کردنی ناعادلانه ی کار، حه قده ستی که م بو کاری ژنان، کاری «دوبل»، کاری سه خت و توانابر و بی کریبی مال، که هیشتاش هه ر له سه ر شانی ژنه.

مه سه له یه کی زور گرینگی تر تیروانینه له ژن وه کوو وه سیله یه کی سیکس، وه کو کالایه ک که ده توانی بیکری و بیفروشی وه کو هه ر کالایه کی تر. سه نعه تی پورنو (وه کوو ده رهینانی فیلمی سیکسی له ژنان) له سال دا به میلیاردها دولار ده خاته گیرفانی سه رمایه داره کانی ئه م به شه. به شی «ریکلام» و ته بلیغاتیش که ژنان سه ره کی ترین که ره سه ی ئه ون ئه گه ر نه زیاتر، که متر سوود نابه خشی به خاوه نه کانی ئه م شه ریکه جوراوجورانه.

به لام سه ره رای ویست و خواستی سه رمایه داری بو به رده وام هیشتنه وه ی ئه و سته مه جنسی یانه، ژنان له زوریک له وولاتانی دنیا دا توانیویانه مافه سه ره تایبی یه ئینسانیه کانی خویان به ده ست بینن.

ئه مرو له نزیکه ی گه یشتن به سالی دووهه زار دا ده بینن که جیاوازی له چونیه تی ژیانی ژنان له

به شه کانی جوراجوری دنیا دا شه وه نده زوره که ئینسان سه ری سورده مینی. شه وه ی که من شه مرو ده مه وی باسی بکه م چونیه تی ژیانی ژنانی خارجی له سوئید و سیاسه تی وولاتانی غه ربه به ناوی «کومه لگای فره کولتوری» و «نسبی بوونی کولتور و مافه کانی ئینسانی».

به شیکه زور له ژنانی خارجی له ده ره وه ی وولات، هیشتاش هه ر گیروده ی کولتوری کون و دواکه وتووی خزم و قه ومه که یانن و بویان نیه وه کو ئینسانیکی مودیرن به پپی بایه خه ئینسانی یه کانی شه مرو بژین.

ده سه لاتداران و رژیمه کانی غه رب به ته واوی به رپرسیارن له به رانبه ر شه و کاره ساته ی که له غه رب به سه ر ژنانی خارجی دا دی و له پراکتیکی روژانه دا به نیوی «سیاسه تی تایبه ت به خارجی یه کان» که له بوچوونی نسبی بوونی کولتوره وه سه ره چاوه ده گری، به کار ده بری.

Cultur relativism، «کالچر ریلاتیویزم» واته بوچوونی «نسبی بوونی کولتور» ئینسانه کان دابه ش ده کا به کولتوری داتاشراوی هه مه جور و هه ر کولتوریک داده بری به بالای هه موو شه و ئینسانانه ی که له چوارچیوه ی جوغرافیایی تایبه ت به و کولتوره ده ژین یان له وه پیش ژیاون و به م پی یه هه لیان ده سه نگینیت و شه گه ر بی ره خنه یه کیان لی ده گریته. به م جوره له ناکاو سه ره کی ترین بایه خه ئینسانی واته بایه خه یه کسان و به رابه ری هه موو ئینسانه کان ده خریته ژیر و پی ورد و هار ده کریته.

لیره دا ده مه وی تاکید بکه م که هوی سه ره کی جیایی و ئیزوله بوونی خارجی یان له کومه لگای سوئید دا ده گه ریته وه سه ر شه م بوچوون و سیاسه ته کومه لایه تیه. سیاسه تی «کومه لگای فره کولتوری» ریگه ده دات که له گه ل خه لک ره فتاری جوراجور بکریته. شه م بوچوونه خه لک هان ده دات که نرخه کونه کان و کولتور و داب و نه ریت و ئایینی کونی خویان بهیلنه وه؛ و له راستی دا له به رانبه ر شه و ده سکه وتانه راده وه سته که ئینسانی پیشره وی شه مرو پپی گه یشتووه.

شه م سیاسه ته ریگه خوش که ری داب و نه ریته دواکه تووه کانه و نرخه و کونه په ره ستانه کان ده بوژینیته وه. ده بیته هوی شه وه ی که ئینسانی موهاجیر، له گه ماروی کولتور و داب و نه ریتی حاکم دا بمینیته وه؛ ده یخاته وه باوه شی نورم و ری و ره سم و فه رهه نگی خیزان و قه وم و وولاته که ی پیشووی. به م جوره به رگری ده کری له وه ی که موهاجیر بیته به شیکه جیانه بووه وه له کومه لگای تازه دا و بتوانی له ئیمکاناتی کومه لایه تی، کولتوری، سیاسی و ئابووری کومه لگاکه به هره مه ند بیت.

«کولتور ریلاتیویسته کان» بو دیفاع له م دابه ش کردنه ده سته وداوینی دیموکراسی و ئازادی یه دیموکراتیکه کان ده بن. شه وان به نیوی ئا زادی مه زهه ب و ئا زادی ده ربیرینی بیر ورا، ریگه به دایک و باوکانی مه زهه بی و موسولمان ده ده ن که دیاری بکه ن منداله کانیا ن له مه دره سه چ بخوینین و چ بکه ن. شه و کچه بچکولانه بیچاره ی که له دایک و باوکی موسولمان بووه، بوی نیه به شدار ی شه و ده رسانه بکات که سه باره ت به له شی ئینسان به گشتی و سیکس و چونیه تی به یه که وه بوونی ژن و

پیاوه به تایبه تی. بوی نیه به شداری بکات له وه رزش یان مه له کردنی هاوبه ش له گه ل کورانی هاوته مه نی. نه و بوی نیه بچیتته کلاسی موسیقا و نابی گوشتی به راز بخوات. نه و ده بی لیچکه له سه ر بکات، بوی نیه دوستی کوری هه بی و به شداری جه ژنی تیکه لاوی کور و کچ بکا. ته واوی نه مانه به پیی دیموکراسی ده کری و به ناوی ریزگرتن له کولتور و نازادی مه زهه ب به ریوه ده بریت.

جیگه ی خویه تی بپرسین ناخو ریگه دان به مه زهه ب و نه م جوړه بیر و باوه ره کونه پوره ستانه که به ده سستی ناواله وه به سه ر خه لک دا زال بن، شتیکی نازادیخوازانه و نینسانی یه؟! هیچ مه زهه بیک له دنیا دا نیه که دان دابنی به به رابه ری ژن و پیاو، یان نازادی یه سه ره تایبی یه دیموکراتیکه کان به گشتی. ته واوی میژویی به شه ریته نیشان ده دات که چون مه زهه ب بناغه ی سه ره کی حاکمیه ت و هیزی گروه کونه په رسته کان له کومه لگادا بووه. دیموکراسی و نازادی و مافه سه ره تایه کانی نینسانی مه جبوور بوون بو سه قامگیروونیان له گه ل مه زهه ب به ره نگار بن و مه زهه ب به هه موو هیزی یه وه له به رانبه ریان دا راوه ستاوه و راده وه ستیت. هیچ مافیکی سه ره تایبی نینسانی وجودی نیه که بی شهر و کیشه له گه ل مه زهه ب و مه زهه بیه کان و ته واوی هیزه کونسرواتیوه کانه وه به نه نجام گه یشته بی.

راگرتنی حورمه تی که سیک که مه زهه بی یه، شتیکه و ریزدانان بو مه زهه ب شتیکی تر. که سیک که داواکاری به رابه ری ژن و پیاو بیت، ناتوانی ریز بو مه زهه ب دابنی که نه ته نیا نه و مافانه ده خاته ژیر پی به لکو ژن وه کو نینسانیکی زه عیفه و که متر له پیاو داده نیت. ناکری نفره تت له خه ته نه کردنی کچان بیت و له هه مان کات دا نیحترامت هه بی بو نه و کولتور و ناینه که ناقس کردنی ژن ته بلیغ ده کات.

مه زهه ب، کولتور و داب و نه ریتک که دژی به نینسان و به مافه سه ره تایبی یه کانی نینسان، نه بی خه باتیان له گه ل بکریت. نابی ریگه بده بین که مه زهه ب و ره سم و رسومی کونه په ره ستانه به ژیانی نینسان دا زال بکرین. هه ر یه ک له نیمه ده بی روونی بکاته وه که له کوی راوه ستاوه و کام لایه نه ده گری؟ لایه نی ده سه لاتدار یان ژیرده ست؟ سه رکوتگه ر یان سه رکوتکراو؟ لایه نی کچی بی دیفاع و منال که به خه ته نه کردن ناقسی ده که نه؛ نه و کچه ی که ناتوانیت راحت و ناسوده بیت و ده بی ته نانه ت له مه دره سه ش لیچکه له سه ر بکات، له له شی خوی شه رم بکات و عه زاب بکیشی له وه ی که ناتوانیت وه کو باقی هاوریکانی له هه موو به رنامه کانی مه دره سه دا به شدار بیت؛ یان لایه نی مه زهه ب و نه و داب و نه ریته دوواکه وتوانه که ژیان له نینسان تال ده که نه؟

من لایه نی سه رکوتکراو ده گرم و خه بات ده که م بو مافی یه کسانی نینسانه کان بی له به ر چاوگرتنی شوینی له دایک بوونیان. نه و مناله کچانه که من باسم کردن، خویان نه ماف و نه نیمیکانی هه لېژاردنیان هه یه. نه وان خویان بویان نیه که له به ینی چارشوو و جل و به رگی نیسلامی و لیباسی مودیرن و نه مرویی، لایه کیان هه لېژیرن. من لایه نی سارا، که نیشکه کورده کوژراوه که، لایه نی ژنه لوینانیه

کوژراوه که و ئه و کچه تورکه ده گرم که که وته به ر په لاماری بی ره همانه ی براکه ی. من لایه نگری له فه رهه نگی سارا که دژ به فه رهه نگی دایک و باوکی بوو ده که م. به داخه وه ده بینین که راستیه کان روژی هه زار جار له لایه ن ده سه لاتدارانه وه له سویدا دا به راوه ژوو ده کرین. قسه که رانی فه رهه نگی ده سه لاتدار له سویدا نایانه وی بینین که له نیو موهاجرینیش دا چه نده ها فه رهه نگی جوړوچور هه یه. ئه وان ئینکاری ئه وه ده که ن که کچانیک وه کوو سارا مافی خویانه که فه رهه نگیکی جیاواز له فه رهه نگی دایک و باوکیان هه بی. ئه وان له زور لایه نی کونه په رستانه ی فه رهه نگی، چ له سویدا و چ له ده ره وه ی سویدا چاوده پوشن. ئه وان له پیشه وه بریاران داوه که ئینسانه کان ده بی هه ر کام سه ر به گروپیکي نه ته وایه تیه وه بن که هه ر کامیکیشیان گوايه کولتور و داب و نه ریتی تاییه ت به خویان هه یه و که س مافی ده خاله ت له کاری گروپه که ی تری دا نیه.

ئه وه ئه م بوچوونه یه که ریگه ده دا به ده سه لاتدارانی روژئاوا که به رانبه ر به سه ربړینی خه لک له عه ربستانی سعودی، سه نکه سار کردنی ژنان و ئاپارتایدی جنسی له زوریک له وولاتانی ئیسلامی دا، ... جوړه یان لی نه یه. به هانه که ش ئه مه یه که هیچ وولاتیک بوی نیه له کار وباری ناوخویی وولاتیکي تر دا ده خاله ت بکا. کاتیک که باس له سه ر مافه سه رتایی یه کانی ئینسانه، ئه م وولاتانه نایانه وی ده خاله ت له کاری وولاتانی تر دا بکه ن، به لام به ته واوی هیز و توانایانه وه بو وه ده ست هیئانی بازار و منافی ئابوری یان له کاری هه ر گوشه یه کی ئه م دنیا یه دا ده خاله ت ده که ن.

مه رگی سارا هه م پیوه ندی به کولتوره وه بوو و هه م به مه زهه ب. «فه رهه نگی» و مه زهه ب، چ مه سیحیه ت، یه هوودیه ت یان ئیسلام، شایانی رازاندنه وه نین. بنه ماله ی سارا موسلمان بوون و ئه و بویه کوژرا، چون نه ی ده ویست به پیی یاساکانی ئیسلامی بژیت. سارا و به ملیونان ژن و پیوای تر چ لیره و چ وولاته کانی تر دا، سه ر به کولتوریکي ترن و گیان له سه ر ده ست دژ به فه رهه نگی کونه په رستانه و کونسرواتیودا راوه ستاون. له م خه باته له بن نه هاتووه دا ئیمه ده بی لایه نگری «سارا» کان بین، جا له هه ر شوینیکي دنیا بن! بژی هه شتی مارس روژی جیهانی ژنان!

کتیبيکی به خوین نووسراو:

حه مه سه عید حه سه ن

«کوشت و بر: رووخساری ته م شاره ی گوریوه

ته و به رده: ئیسقانه،

ته و چره دووکه له: هه ناسه ی ئینسانه»

جه لاد و قوربانی:

وه ک چون ناتوانین هیچ مادده یه ک له ناو ببه یین، هه روایش ناتوانین ته گه ر هیچمان له به ر ده ستدا نه بی مادده یه ک دروست بکه یین. له روانگه ی ته وانه وه که بروایان به غه یب هه یه، ته وه ته نیا خوايه توانیویه تی بی ته وه ی هیچ که ره سه یه کی له به ر ده ستدا بووبی، گه ردوون بخولقینی، هه روه ها ده شتوانی ئیسک و پرووسکی رزیوی مردوو هه زاران ساله زریو زیندوو بکاته وه.

له سه ره تای سالانی بیستی ته م سه ده یه دا، له باشووری کوردستان، له شاری سلیمانی جه مال عیرفان ده یگوت: «وه ک چون سووتوه جگه ره نابیته وه به تووتن، مردوویش زیندوو نابیته وه.»

له سه ره ته م قسانه له (۱۹۲۳ی۱۲ی۲۳) دا « ۱»، له ژیر چه تری ده سه لاتی شیخ محمود دا تیروور کرا. شه ست و دوو سال دوای ته م رووداوه، عه بدول خالیق مه عرووف له سه ره کتیبی (ئاده مزاد له کومه لی کورده واری دا) به هه مان چاره نووس گه یشت.

وه ک چون له سه ره می ده سه لاتی شیخ محمود دا زانا ئیینی یه کان خوینی (جه مال عیرفان) یان حه لال کرد، سالی ۱۹۸۵ یش کوششی بی وچانی زانایانی ئیینی کورد ریگه ی بو تیروورکردنی عه بدول خالیق مه عرووف ته خت و خوشکرد.

هه ره له نیوه ی دووه می سالانی هه شتادا و هه ره به هاوکاری نیوان به عس و ئیسلام، له سلیمانی ره وف زوهدی و عومه ره توفیقیش تیروور کران، ته میان له سه ره کتیبی (بو له هه قه که وتنه ته قه؟) و ته ویان له به ره نامیلکه ی (مندال نه بوون به بی حه ب).

ته نانه ت نووسینی کوردی به حه رفی لاتینی لای ئیسلامی به عس به دژایه تی کردنی پیتی قورثانی عه ره بی ده که ویتته وه و (دلشاد مه ریوانی) له سه ره تیروور ده کری. (که ریم زه ند) یش « ۲» چونکه ئینجیلی کردبووه کوردی هه ولی کوشتنی دراو به سه ختی بریندارکرا.

سالانی شه ست سه ره می ناسر (محه مه د شه لتوت) ئیمامی هه ره گه وری مزگه ونی ته زه ره ره توای دا: (ریکه وتی دا: (ریکه وتن له گه ل ئیسرائیلدا حه رامه). سالانی حه فتا سه ره می سادات، (مته وه لی شه عراوی) وه زیری ته وقافی میسرفه توای دا: (ریکه وتن له گه ل ئیسرائیلدا حه لاله.) « ۳»

زانایانی ئیینی کوردیش به هه مان شیوه ئییین وه ک یه کییک له ده زگا سه رکوتگه ره کانی ده سه لاتی سیاسی ده خه نه گه ر، به چاوپوشین له شیوازی فه رمان ره وایی و ناسنامه ی ده سه لاتداران.

جاران له سایه ی ده سه لاتی ئیسلامدا زانایانی ئایینی وه ک: حه للاج و قورتوویی و سه هره وه ردی تیروور ده کران. له م سه رده مه یشدا، حسین مروه، مه هدی عامیل و فه ره ج فوده ده کوژرین. نه جیب مه حفوز، عه زیز نه سین، سه لمان روشدی و ته سلیمه نه سرین فه تاوا هه ولی کوشتنیان ده دری. عه لی عه بدولره زاق و دکتور جه لال سادق ته لعه زم ده درین به دادگا. عه لا حامید زیندانی ده کری، دکتور نه سر ته بوزه ید و ریپوار ته حمه د ناچاری هه لاتن و خوشاردنه وه ده بن.

په یامیکی خویناوی:

له سه ره تای سالانی ۱۹۸۵دا عه بدولخالیق مه عرف (ئاده مزاد له کومه لی کورده واری) «۴» دای بلاو کرده وه. پیشتر سانسور بواری بلاو بوونه وهی هه مان کتیبی به ناو نیشانی (ژن له سایه ی ئیسلام دا) نه دابوو. له گه ل بلاو بوونه وه ی کتیبه که دا مزگه وت و به دناوترین ده زگای سه رکوتگه ری رژیمی به عس: ئاسایش، ده ستیان تیکه ل کردو هه رچی یان بو ناو زرانندی نووسه ره که ی له ده ست هات، دریغیان نه کردو سه ره تا فه رمانی له ناو بردنی کتیبه که یان ده رکرد، دواتر له سه ره تای ته پریلی هه مان سالدا خاوه نی کتیبه که شیان کوشت. «ئه وی کتیب بسوتینی، ئینسانیش ده سووتینی.» مه لا و به عسی راستیی ته م گوته یه ی هاینریش هاینه ی شاعیری ته لمانی یان سه لماند. هیچ ئایدیولوژی یه ک (به هه موو ناینه کانیشه وه) هینده پیروز نی یه، که س بوی نه لوی به چاوی گومان و ره خنه وه سه رنجی بدات. به وه دا هه رچی ره خنه ی له ئیسلام گرتبی، له بری مملانیی فکری، دووچاری کوشتن، توقاندن و راوانان بووه، به هیزیی لوگیکی ته م ئایینه ده بیته جیی گومانیکی راسته قینه. ته گه ر زانایانی ئیسلام بروایان به ئایینه که یان پته و و پشت ته ستوور بوونایه لیی، له بری حه لالکردنی خوینی روشنبیران، دایه لوگیان په سه ند ده کرد و زه نده قیان له ره خنه نه ده چوو.

په نابردنه بهر تیروور ره نگدانه وهی لاوازی و ترسنوکی یه. هه رگیز هیچ ده سه لاتیک ناتوانی نووسه ریکی راسته قینه بسریته وه. بلند حه یده ری گوته نی: (گولله یه ک چون ده توانی کوتایی به ژبانی نووسه ریک بینی، که داهینانی بوویته به شیک له ژبانی که سانی دی؟) عه بدولخالیق چاوه ری ته وه ی ده کرد پیستی بکه نه پوستال و (کاسه ی سه ری بکه نه ته پله کی جگه ره.) «۵» به لام وه ک نووسه ریک ته وه ی به سه رشوری ده زانی لیگه ری به عسی ومه لا وینه ی ئیستا و داهاتووی وولاته که ی بکیشن. ته وه ک روشنبیریکی هاوچه رخ دژی ئایدیولوژییه له ئاسمانه وه باربوه کان و بیروورا زه مینییه به سه رچوووه کان بوو.

ره خنه وه ک بنه ماخوازه کان بانگه شه ی بو ده که ن، به رهه میکی ته جریدی نی یه، کاریکی شورشگیرانه یه و ته وی ره خنه ی له ئایین نه بی، ره خنه ی له هیچ شتیکی دیکه نی یه. عه بدولخالیق وه ک باکونین ده لی، ده یزانی: (هه تا سه ردار و سه روه رمان له ئاسمان هه بی، له سه ر زه مین کوپله ده بین.) بویه وه ک چون (مه له ک تاوس بیجگه له خوا کرنووشی بو که سی دیکه نه برد)، ته میش بیجگه له راستی سه ری بو هیچ ده سه لاتیکی دیکه شور نه کرد. عه بدولخالیق ده یزانی گه لانی ته وروپا له ته نجامی خه باتیکی دریژخا یه ن و دژواره وه له ده سه لاتی ئایین رزگاریان بووه، ته ویش چرای هه مان خه باتی له کوردستان هه لکرد. ته و روشنبیریکی مه زن و شورشگیر بوو، بویه تیروور کرا، ته گه ر مولحیدیکی ساکار و نووسه ریکی رووکه ش بووایه لیی نه ده توقین و نه یان ده کوشت. ته و پیی واپوو: ته وانه ی ده ستیان له پله و پایه ی بلندی کومه لایه تی گیر ده بی، له رووی ئاکار و ره وشته وه له نشیودان.

ته وانه ی به سامان شاد ده بن، ویژدانیان له کیس ده چی. ته وانه ی یه خه ی کراسیان هه میشه خاوبنه، داوینیان پوخله. عه بدولخالیق شاره زای لاپه ره ی خویناویه کانی میژووی ئیسلام بوو، ده یزانی دهشی وه ک به شاری کوری به رد به تاوانی

زه نديقي له ژير قامچيدا په پوله ي گياني بو به هه شتي نه مري هه لفری، يان وهک که عبي کوری شه ره ف به تاواني لاقرتي به محه مه د کردن، سه ري له له شي جوی بکريته وه. ده يزانی ئيسلام هه رگيز له ده ره وه ي خوی بواری ووتويژی نه داوه. نه گه ر تاک و ته را له ناو خودی ئيسلاميشتدا که سي وا هه لکه وتبي به چاوی ره خنه وه سه رنجی که له پووری فيکری ئيسلامي دابی، هه رگيز نه يتوانيوه وه لامي داخوازيه کانی سه رده م بداته ده. محه مه د عه بده چونکه وه لامي قايلکه ري پی نی يه، بو ده مکوتکردنی نه يارانی ئيسلام په نای ده برده وه به ر گوته ي محه مه د: (بیر له خودی خوا مه که نه وه، بیر له و شتانه بکه نه وه خوا خولقاندوونی.)

عه بدولخالیق له «کتیبه خوينای يه که ي نيسانيدا» «٦» به پشت به ستن به ده قی قورثان، گوته و هه لس و که وتی محه مه د و بوچوونه کانی شافيعی، تيروانين و مامه له ي ئيسلام سه باره ت به ژن روون ده کاته وه. نووسه ر نه سووکايه تی به ئيسلام کردووه، نه به و مه به سته پيش هه لويستی ئيسلامي ده رباره ي ژن، شی کردوته وه، به لکو ئامانجی ليکولينه وه که ي په رده لادانه له سه ر رووخساری دزیوی کيوی نه و سووکايه تيبه ي ئيسلام به ژنی کردووه و ده کا ده شي له نیو کورده واريدا زور که سي واهه لکه وتبي هينده ي عه بدولخالیق و زياتریش شاره زابی له ئيسلامدا هه بووی، به لام هيشتا که سي وای تيا هه لنه که وتووه هينده ي وی بویر و هينده ي وی به راشکاوی و قولی هه لويستی ئيسلامي له مه ر ژن ليکدايسته وه.

زوربه ي خه لکی کوردوستان به نووسه رانیشه وه، که ده بينن روژانه به ئاشکرا سووکايه تی به ژن ده کری، ئوبالی به که م سه رنجدانی ژن ده خه نه ته ستوی هه لويستی نه م مه لا و نه و زانای ئايینی. عه بدولخالیق هه وليداوه نه م هه له باوه راستبکاته وه و سه رنجی خه لکی بوته وه رابکيشی که نه وه ئيسلامه سووک ده روانيته ژن، نه ک نه م يان نه و ئاخوند، نه وی ره خنه پيشی هه يه با ئاراسته ي ده قی قورثان، گوته و کرده وه ي موچه مه د بکا.

په يامی سه ره کی کتیبه که ي له وه دا چر ده بيته وه که: نه وی هه لويستی زانایانی ئايینی کومه لگای هاوچه رخ به چه وت، ناره وا و نائينسانی ده زانی، با هه لويست به رامبه ر ئيسلام بنوینی، نه ک به رامبه ر نه و مه لایانه ي به موو له و رييه لایان نه داوه، که ئيسلام به هوی ده قی قورثان و گفتاری محه مه د وه نه خسه ي کيشاوه.

نه وی دژی ماره برینی مندالی سه رييشکه و فره ژنی و ژنی سه فه ري يه، با ئيسلام تاوانبار بکات نه ک مه لاو ئاخوند. سه رچاوه ي به سووکي سه رنجدانی ژن ده قی قورثان و گوته ي محه مه د نه ک ليکدانه وه و هه لس وکه وتی زانایانی ئيسلام. نه وانه ي له ئيران و نه فغانستان سووکايه تی به ئينسان به گشتی و به ژن به تايبه تی ده که ن، موسولمانی راسته قينه ن و به و په ري هوشیاری، وريایی و ده ست پاکي يه وه ناوه روکی ده قه پيروزه کان، فه رمانی خوداو پيغه مبه ر جی به جی ده که ن. نه وی هه لس و که وتی ده سه لاتدارانی هاوچه رخی ئيسلام په سه ند ناکات، نه وه دانی پيداا بنی يان نه ، پی بزانی يان نه ، ئيسلام ره تده کاته وه. نه مه کروکی نامه به خوین نووسراوه که ي عه بدولخالیق مه عرووف بوو.

جياوازی چينايه تی:

ئايين لی ناگه ري چه وساوه کان له پيناوی ژيانیکدا شياوی ئينسان بی، راپه رن، چونکه به لینی به هه شتی نه و دنياي پی داون. ئايين زورليکراوانی سرکردووه و ريگره له به رده م لافاوی په لاماریان دا و ياخيبيون له ده سه لاتداران به ياخی بون له خوا ده زانی.

محه مه د به هه ژاران ده لی: (نه گه ر ده تانزانی خوا چی بو پاشه که وت کردوون، خه متان بو نه و شتانه نه ده خوارد که نیتانن.) يان: (ئارامگرتن چاکه، بو هه ژاران چاکتريکه.) هه ر به پی ي گوته ي محه مه د: (نه و کويله يه ي هه لاتبی، تا نه گه ريته وه لایي خاوه نه که ي نويژی لی قبول ناکری.)

محه مه د به گویره ي قورثان خه لکی ده هينايه سه ر نه و باوه ره ي که جياوازی چينايه تی و ده سه لاتی ده وله مه ندان،

ویستی خوان، چونکه قورئان پیمان ده لی: (خوا فه زلی بریکی به سه بریکی دیکه دا داوه، ثایه تی ۲۱ سوره تی ئیسرا تا خه لکانیک - به هوی سامانیانه وه - خه لکانی دیکه له رازه ی خویاندا بخه نه گهر. ثایه تی ۳۲ سوره تی زه خره ف.) «(۷) که واته ده قی قورئان لایه نگری جیاوازی و چه وساندنه وه ی چینایه تیه و، ده وله مه ندیی و هه ژاری به شتیکی هه میشه بی و ئاسایی ده زانی.

(ته نانه ت محه مه د به نیازی وه ده ستهینانی پشتگیریان و دابین کردنی قازانجی بازرگانانی مه ککه، رووگه ی موسولمانانی له مزگه وتی نه قساوه گوری به مزگه وتی حه ررام و حه جیشی فه رز کرد.) «(۸)»
ده زگای ئابین هه میشه بو کوتانه وه ی سه ری چه وساوه کان کوته کی به زه بری ده ستی ده سه لاتداران بووه.
(سالی ۱۹۹۷ که هه ژارانی قاهیره دژی بلنبدوونه وه ی نرخی شتومه ک رژانه سه رشه قام، نه زهه ر نه و به ره نگاربوونه وه ی به کاری شه یتان ناوبرد.) «(۹)»

له روانگه ی ئیسلامه وه: « قنیاتکردن گه نجینه یه که له ناوچوونی بو نییه.» و نه وانه ی له م دنیا به هه موو جوهره چه وساندنه وه یه ک قایلن، خوا له و دنیای دی له به هه شه شتدا پاداشتیان ده داته وه، که چی نه وانه ی یاخی ده بن، له م دنیا ده سه لاتداران و له و دنیا خوا سزایان ده دات، نه گه رچی له به ر روشنایی به لینی قورئاندا ده بوو وه ک چون ملکه چان له و دنیا پاداشت وه رده گرن، یاخیبووانیش هه ر له و دنیا سزا بدرین.

ئابین نه گه ر رولی سروشتی خوی رولی نه سپه که ی ته رواده ی له ناو چه وساوه کاندا وازی نه ده کرد، ده سه لاتی سیاسی له شکری ئیسلام به گژ نه یارانی ده وله تدا ده کات. به پیی ئایدولوژیای ئیسلام خوا به مه به سستی تاقیکردنه وه ده وله مه ندیی و هه ژاری هیناوه ته گوری. (ده یه وی بزانی ده وله مه ند خیر ده کات یان نه ؟ هه ژار نارام ده گری یان نه ؟) «(۱۰)» که چی ده وله مه ندی خیر نه که ر ته نیا له و دنیا، به لام هه ژاری ئارامنه گر له هه ردوو دنیا سزا ده دری.

ئازادی و دیموکراتی:

نه گه ر چی قه ده غه یه ئایدولوژیای ئیسلام هاوچه رخانه له لایه ن روشنبیرانه وه بخوینریته وه، که چی ئیسلامیه کان هه ول ده ده ن له گه ل سه رده مدا بیگونجینن. له وه ده چی محه مه د بروای به م گونجاندنه هه بوو بی، نه گه ر نا شیوازی فه رمان ره وایی ده ستنیشان ده کرد و له سه ر وه ختی ژیانیدا ریی ده دا گووته کانی بنوسرینه وه، یان نه ی ده گووت: (ئیوه خوتان کارووباری ژیانی خوتان باشتر ده زانن.)

ئابین به شیکی گرنگی ئایدولوژیای وه گه زیکی سه ره کی هوشیاری کومه لایه تی چینه ده سه لاتداره کانه، له کومه لگای پیش سه رمایه داریدا. پیشه سازی به رهه می زانسته و زانستیش به رهه م دینی، شوانکاره یی و کشتوکالیش ئابین دیننه به رهه م. له کومه لگا ئیسلامیه کانی ئیستایشدا ئابین ئایدولوژیای چین و تویره کونه پاریزه کانه. نه گه ر ده سه لات که وته ده ست ئیسلامیه کان، ئابین له ئایدولوژیایوه ده بیته یاسا، نه مه یش کوشنده ترین زه بر له دیموکراتی ده دات. چونکه نه وکاته ووتویژکردن له سه ر یاسایش ده که ویته خانه ی کوفر و ئیلحاده وه، سزای کافرو مولحیدیش مه رگه.

(سه له فیه کان هه موو رابردوو به پیروز ده زانن، عه ده میه کان هه موو رابردوو ره تده که نه وه.) «(۱۱)» چ ملکه چنه کردن بو یاسای گوران، چ سرینه وه ی که له پوور به هه موو لایه نه کانیه وه، ئاوکردن به ناشی ژیانی نادیموکراتیدا. با ئیسلام له سه ر وه ختی ژیانی محه مه د دا هه ندی بوچوونی له بابه تی: قه ده غه کردنی زینده به چال کردنی کچ و حه رامکردنی (سوود)یشی له گه ل خویدا هینابی، به لام نه خوشیه کانی سه رده م به و ده رمانه دیرینه چاره سه ر ناکرین و هه لگرانی نه و ئایدولوژیایه ده سه لاتیان به ده سته وه بی، یان نه ء، هه ر له به رده م ره وتی کومه لگا و گوران و دیموکراتیدا به ره ستن، چونکه بروا به وه ناهینن که ئابینیش وه ک دیارده کومه لایه تیه روشنبیرییه کانی دیکه ره نگدانه وه ی

قوناغیکي ژياني کومه له.

قورثان بو ته وه به ره م نه هینراوه گومانی لی بکری و ره خنه ی لی بگیری، بو ته وه هاتووه کویرانه و بی چه ند و چوون بروای پی بکری. ده شی ده سه لاتنداری ئیسلامی وا هه بی، ناماده ی ووتوویش کردن بی له سهر ناوه روکی قورثان به لام مه به سستی سه رکوتکردنی به رابه مبه ره که یه تی و پیشه کی گومانی له وه نییه که خوی له سه ر هه فه. ده سه لاتندارانی ئیسلامی نیران، ته نانه ت له ته وروپایش و له گه رمه ی ووتوویشدا نه یارانین تیرور ده که ن، وه ک له ۱۳ ی ته مووزی ۱۹۸۹د له فیین د. قاسملو، د. فازیل مه لا مه حمودو عه ولای قادری یان له کاتی ووتوویشدا کوشت. ئیسلام ته نیا کاتی ده توانی دیموکراتی بی، که خه لکی سه ریشک بکا له وه ی ده رگای دل و میشکی بو ده خه نه سه ر پشت، یان ره تی ده که نه وه. هه موو میژووی ده سه لاتنی ئیسلام له م چه ند ووشه یه دا به رجه سته ده بی: (خوینرشتن له سایه ی شوورادا). شوورا هه میشه دیوجامه یه ک بووه بو راوی نه یاراننی ئیسلام. نه گه رچی نه فغانی پیی وایه: شوورا و دیموکراتی دوو روخساری یه ک ناواخنن. به لام راستییه که ی شوورا هه میشه ریگر بووه له به رده م داهینانی تاکه که سدا و نازادیی تاکه که سی زه و تکر دووه. له وولاته ئیسلامیه کاندای ته وی ریزی لی نه گیری، نازادی بیرووراده ربرینه. بیروباوهری ئیسلام هه میشه به زه برو زه ننگ و سه رکوتانه وه سه پینراوه و رابردووی گه لانی ژیر ده سستی ئیسلام، میژوویه که خویناوی و غه مگین.

ثایین: خاوینه و پیروز، ده ولت پوخله و پیس. ده بوو بوار نه دری کانیاوی روشنی ثایین، تیکه ل گومی لیخنی ده ولت بی، که چی گا ثایین له راژه ی ده وله تدایه و گا ده وله ت ده که ویته داکوکی له ثایین کردن. هه ندی جاریش وه ک چون دیجله و فورات دواي تیکه ل بوون، ناوی ته میان له ویان جیا ناکریته وه، ثایین و ده وله تیش به هه مان شیوه تیکه لی یه کتری ده بن. ئیدی فارابی گوته نی: (ری نادری که س خاوه نی خودی خوی بی و ده بی هه مووان له نامیری ده وله تدا خودی خو له ده ست بده ن). ته وسا تاکه که س خودی خوی ده دورینی، چونکه بو خوی ناژی، بو ده ورو پشت و ثایینده (به هه شت) ده ژی. ئیسلام لیناگه ری بیرکردنه وه و هه لسوکه وتی تاکه که س ره نگدانه وه ی سروشتی خواست و وویستی خوی بن. تاکه که س ده بی ملکه چی شه ریه ت بی، به مه یش له نازادی: له کروکی بوونی بی به ش ده بی. له ئیسلامدا ته نیا محه مه د نوینه ری خوايه، دواي ته و که س ته لقه ی به یه که وه به ستنی تاکه که س و خوانیه، بویه ده بوو ثایین مه سه له یه کی تاییه تی نیوان تاکه که س و خوا بی و ده سه لاتنداران لی ی گه رین: تاکه که س خوی بریاری پیوه ندی نیوان خودی خوی و خودای خوی بدات.

ثایین دیارده یه کی کومه لایه تییه، به رهه میکی روشنییرییه و سه رخانی واقعیکی دیاریکراوه، بویه ناتوانین به چاوپوشین له قوناغه کومه لایه تییه کان سه رنجی بده یین. له م روانگه یه وه (ئیسلاام وه لامدانه وه ی داخوازیه کانی کومه لگای جاهیلی بوو)

له ته وروپا چونکه له سه ده ی هه ژده یه مه وه کلیسا نابووت بووه و ثایین بوته به شیک له فولکلور، ده سه لاتنداران بو ته وه ی ره وایی به بریاره کانیا ن بده ن، پیوستیان به پشتگیری ثایین نی یه، پیوستیان به پشتیوانی تاکه کانی کومه له، به لام (له وولاتانی ئیسلامدا ده سه لاته نادیموکراتییه کان له ژیر جبه ی ئیسلامدا ناشه رعیبوونی خویان ده شارنه وه.) (۱۲) ئیسلام ناتوانی دیموکراتی بی، چونکه دیموکراتی بوون ریزگرتنه له بیرورای جیاواز، نه ک ملکه چکردن بو ده قی پیروز.

تاکیشه کان به زه بری ثایین یه کلایی بکرینه وه، دیموکراتی بوونی نییه، تا ثایین رولی سه رکوتگه رانه ی نایدولوزیا بیینی، نازادی تاکه که س ته فسانه یه. له هه ر شوینی باسکردنی ثایین، سیکس و جیاوازی چینایه تی قه ده غه بوو، دیموکراتی له وی نییه، باسکردنی ته و سی کوچکه یه ش له هه موو وولاتانی ئیسلامیدا تابووه. چون دیموکراتی له سایه ی ده سه لاتیکدا ده ژی، که ریه ره کانی وه ک مونتته زیری ناچار بن بلین: «واخومان به جیهان ناساندووه، وه ک بیجگه له کوشت و برحه زمان له هیچی دیکه نه بی.» (۱۳)

قورئان ده قیکه نه ک هه ر مروف له کویله یی رزگارناکا، به لکو ده یکاته کویله ی خوی. نه ئایین یاسایه و نه یاسایش ئایینه. یاسا ملکه چی گورانی هاوسه نگییه کانی نیوان چین وتویژه کانی کومه لگایه، به لام ئایین که ده بیته یاسا چونکه ئاسمانییه و پیروز، ریز بو شوین و کات دانانیت و خوی به سه ر هه موو قوناغه کانی کومه لگا جیاوازه کاندایه ده سه پینی، خوی به ده رمانی هه موو نه خوشییه کومه لایه تییه کانی گشت سه رده میک ده زانیت.

ئه دونیس ده لی: (له روشنبیری ئایینیدا هه موو شتیک پیشه کی بیری لیکراوه ته وه و چاره سه ری کاربر و ره وای بو دانراوه و هه موو شتیک چ له دنیا و چ له قیامه ت ئاشکرایه و پیوستی به بیرلیکردنه وه نی یه.) «۱۴»

ئه گهر چی خه لکی ژیر ده سه لاتی ئیسلام گیریان به ده ست ده یان ته ننگ و چه له مه ی کومه لایه تییه وه خواردووه، که چی (هه ندیک هوکاری سه ره کیی نه خوشیه کانی کومه ل ده به نه وه سه ر دوورکه وتنه وه له ئیسلام.) «۱۵»

ئه و زمانه ی قورئانی پی نووسراوه، زمانیکه ده یه وی خوی له گه ل هه موو کات و شوینیکدا بگونجینیت وهه موو به ها ریژه بییه کان به شیویه کی ره ها باس ده کا. ئه گهر چی له بواری روشنبیریدا هیچ شتی نییه هه میشه هه ر راست بی، به لام قورئان هه میشه راسته. قورئان گهرچی به شیکه له که له پوور، که چی ده سه لاتدارانی ئیسلام ده یانه وی وه ک ده قیکی هاوچه رخ سه رنجی بدری و ده خوازن به ده رمانی ئه و تووخمه گرنگه ی که له پوور هه موو برینه کانی سه رده م ساریژ بکه ن، بی ره چاو کردنی ئه وه ی که کولیره ی ئه و رابردووه ره سه نه، برسبییه هاوچه رخه کان تیرناکا.

دیموکراتی و ئیسلام بیکه وه ناگونجین و هه ره کیکیان ئه وی دیکه یان ده سریته وه. ئیسلامیه کان وه ک دوکتور غالی شوکری ده لی: (موسیقا به ده نگی شه یتان، شانو به به دکاریی، گورانی به عه وره ت، هونه ری شیوه کار به بتیه رستی و ئه ده ب به فریودانی کافرانه له قه له م ده ده ن.) «۱۶»

محه م ده عه بدولوه هاب چونکه له گورانییه کدا گوتبووی:

نازانین له به رچی هاتوینه دنیاوه،

نازانین به ره و کوی ملده نیین،

نازانین کام شتمان گه ره که!

به تاوانی ئه وه ی بانگه شه بو ئیلحداد ده کات، راکیشرایه به رده می دادگا. لویس عه وه زیش له به ره ئه وه ی گوتبووی:

(جنوکه و فریشته، وه ک داستان و ئه فسانه به رهه می خه یالن.) به ره و رووی هه مان چاره نووس بووه وه. «۱۷»

ئیسلامیه کان ده یانه وی ئیستاش خه لکی بروا به: (یاجووج و ماجووج، هارووت و مارووت) «۱۸» هیرشی فروکه ی جه نگی ئاسای بالنده ی ئه بابیل و دووله تبوونی ده ریای سوور به گوچانی مووسا بکه ن! قورئان ده قیکی زانستی نییه و ئاساییه له گه ل زانستدا ناکوک بی. وه ک نمونه: گه رچی له دوا ئایه تی سووره تی لوقماندا هاتووه که: (خوا ده زانی چی له مندالندان هه یه.) که چی سالانیکه به هوی تیروانین و ئامیری تاییه تییه وه، دکتوریش ده زانی چی له پزدانی دایکاندا هه یه، به لام ئیسلامیه کان: ئه وانه ی جارن باسکردنی سوورانه وه ی زه ویشیان پی دروست نه بوو، ئیستا بو هه ر دوزینه وه یه کی زانستی نوی، به توپزی ئایه تیک ده بیننه وه له گه لیدا بگونجینن.

هه موو ئه و بزوتنه وانه ی له سایه ی ده سه لاتی ئیسلامدا داوای دیموکراتی و دادپه روه ری کومه لایه تییان کرددوه، وه ک: بابه کیه کان، قهرمه تییه کان، ئیسماعیلییه کان و هه قه، ویرای کافر و زه ندیق به ویش تاوانبارکراون که خوشک و دایکیان بو خویان به حه لال ده زان، ئیستاش هه مان بالوره بو کومونسته کان لیده ده ن، گه رچی زور له کومونستان ته نانه ت ژنومیردایه تی نیوان دوتمام و پسمامیش به ئاسایی نازانن، چونکه زور جار وه چه ی ئه م جوهره په یوه ندییه ناته واو دینه دنیاوه.

ئیسلامیه کان هه میشه خه لکیان به سه ر دوو سه نگره ردا دابه شکردووه، سه نگره ری موسولمانان و سه نگره ری کافران، ئه مه یش سه ره تای په نابردنه به ره زه بروزه ننگ و پشتکردنه دیموکراتییه. هه رچی ملکه چی ده قه ئایینییه کان نه بی، ئه گه ر ده سه لاتیان نه بوو، ووشه ی بریندارکه ر، ناواناتوره و جنیوی ئاراسته ده که ن، که ده سه لاتیشیان هه بوو په نا

ده به نه به ر شمشیر و گولله . ئیسلامیه کان که رولی ئوپوزیسیونیش وازی ده که ن و له ده ره وه ی فه رمانره وایی چالاکی ده نووینن، (ئه م هه وله شیان بو به ره و پیشبردن و گورینی واقع نییه، بو گورینی ده سه لاته و ده یانه وی ده ستیان له ده سه لات گیر بی.) «۱۹»

ئیمامی تووفی ده لی: (ئه گه ر ده قی ئایینی له گه ل به رژه وه ندیدا نه گونجا، به رژه وه ندی ره چاو ده کری.) زانایانی ئیسلامی هه ندی جار سه ریچی له ده قی پیروز ده که ن، به لام هه میشه له پیناوی به رژه وه ندی ده سه لاتداراندا. جه نه رال زیاتلوحه ق به لینی هه لیزاردنیکی دیموکراتییانه ی به خه لکی پاکستان دابوو، که پاشگه ز بووه وه ووتی: (روحیکی پیروز له خه ومدا پیی ووتم: دیموکراتی دژی ئیسلامه.) «۲۰»

(ئایینی خوتان بو خوتان و هی خوم بو خوم.) ئه گه ر چی ئه م ده قه له سووره تی کافران ئایه تی شه شدا هاتوو، که چی له سووره تی ئالعومراندا، ئایه تی ۸۵ پیچه وانه که ی گووتراوه: (بیجگه له ئیسلام هیچ ئایینیک له که س قبولناکری.) «۲۱» ئه م ناکوکییه نابی بیته جیی وتوو، چونکه قورئان خوا به رهه می هیناوه و حه قیقه تی ره هایه و هه موو شیکردنه وه و هه لسه نگاندنیکی ئیلحاده و کوفر. محه مه د که بی ده سه لات و هه لاتوو بوو له مه دینه دروشمی: زوره ملی له ئاییندا نییه. سووره تی ئه لبه قه ره، ئایه تی ۲۵۶ ی بلندکردبووه وه، به لام که ده سه لاتی په یداکرد، ته نیا له خیلی به نی قه ریزه «۹۰۰» کوری گه نج وپیاوی سه ربی «۲۲».

ژن و ئیسلام:

بریا ئاگری روحت جه سته ی ده سووتاندم،

بریا ده ست له ملانی ئاسمانیمان

هه میشه ده بوو،

بریا یه که مین شه وی بووک و زاوایه تیمان

هه رگیزاو هه رگیز کوتایی نه ده هات. «۲۳»

(ئه وه ی له ژیاندا تامی ئه زمونی ئه وینی مه زنی نه کردبی، شیایوی به زه بی پیدا هاتنه وه یه، چونکه نازانی چی له کیس چوو.) «۲۴»

ئه وپه ری خوشه ویستی له پیوه ندی سیکسی نیوان ژن و پیاودا به رجه سته ده بی، به مه رجی ره نگدانه وه ی ویست و ئاره زووی هه ر دوو لابی، به لام سیکس بیجگه ئاره زووکردنی یه کدی هه ر هوکاریکی دیکه ی له دواوه بی، ئه وانه ک هه ر وه لامدانه وه یه کی سروشتی ئه وینی گیانی و جه سته یی دوو که س نابی، به لکو هه موو ناوه روکیکی خاوین و مروفانه له ده ست ده دات و ده بیته دژوار و دزیوترین شیوه ی چه وساندنه وه ی مروف له لایه ن مروفه وه.

ژن و میردایه تی مروفانه ته نیا ئه و جوره یانه که له سه ر بناغه ی خوشه ویستی بنیاتنرابی، هه ر کاتی مانگی ئه و خوشه ویستیه ش ئاوابوو، ئیدی له په یوه ندیه کی مروفانه وه ده بیته نامروفانه و پیویسته چی زووتره، هه لبوه شیتته وه. له ئیسلامدا پیوه ندی نیوان ژن و میرد له سه ر بنچینه ی چه وساندنه وه ی ژن هه لچنراوه، چونکه چه وساندنه وه بی زه برو زه نگ ناژی، بویه وه ک چون ده سه لاتداران به پیی یاسا سه ریشکن بی ده سه لاتان سه رکوتبکه ن، پیویش به پیی ده قی قورئان (ئایه تی ۳۴ سووره تی ژن) ده توانی ئازاری جنسی، ده روونی و جه سته یی ژن بدات.

یه کیک له خه سله ته هاویه شه کانی ده سه لاتداره ملهوره کان، ئه وه یه هه میشه جامی پر له زه بر و زه نگیان به سه ر لاوازاندا قلمپ ده که نه وه. زورداران چونکه وه ک بوونه وه ریکی لاواز سه رنجی ژنیان داوه، بویه هه میشه ژن بو تیری زه بر و زه نگیان نیشانه بووه.

له سه ر وه ختی پیش سه ره لدانی ئیسلامدا می هیچ بایه خیکی نه بووه، زینده به چال کراوه، وه ک هه ر کوتالیکی دیکه

فروشراوه، فره ژنی سنووری نه بووه، ژن به شایه ت نه چووه، میراتی نه که وتووه، ته نانه ت لای هیندیه کان که میردی ده مرد، به زیندوویی له گه لیدا ده نیژرا. چونکه ئیسلام به پیوانه له گه ل سه رده می سه رهه لدانیدا هه ندی مافوکه ی بو ژن دابینکرد، که سانی وه ک سه ید قوتب ده یانوویست محه مه د وه ک ریبه ری شورشیکی کومه لایه تی بناسین، به لام هه ر له به ر روشنایی خوری ده قی قورئان، هه لسوکه وت و گوته کانی محه مه د و ریبه رانی ئیسلامدا به فری ئه و لیکدانه وه یه ده تویتته وه.

ده قی قورئان که باس له ژن ده کات، رووی ده می له پیاو، ته نانه ت له و سووره ته یشدا که ناوی (ژن) ی لینراوه. له هه ر دوو سووره تی مانگا زیرینه و ئالعومرانیشدا ژن وه ک کوتال سه رنج دراوه. (جیهان کوتاله و چاکترین کوتالیش ژنی چاکه). ئه مه یش گوته ی محه مه د خویه تی. نیر سه ردار ی مییه و ده توانی به ئاره زووی خوی لیبی بدات، تا ئه و راده یه ی عوسمانی کوری عه فغان روقیه ی ژنی خوی که کچی محه مه دیش بوو، له ژیر قامچیدا کوشت.

له روانگه ی ئیسلامه وه ژن چونکه خوینی له به ر ده روا، له رووی بایولژی و فیزیکیه وه له پیاو که متره، ژن هاوزه مان کوتاله و مروفیسه. خوی ئینسانه به لام ئه ندامی سیکسی شتیکه شیایو کرین و فروشتنه. ده قی قورئان ده لیت: (که پیتان رابواردن، کریمان بده نی. ئایه تی ۲۴ سوره تی ژن.)

ناوه روکی به لیننامه ی ژن و میردایه تی له ئیسلامدا بریتیه له وه ی پیاو له بری جووتبوون، زیر و دراو به ژن ده دات. ماره یی ئه و نرخه یه پیاو له بری کرینی ئه ندامی سیکسی ژن له ژنومیردایه تی هه میشه یداو له بری به کری گرتنی هه مان ئه ندام له ژن و میردایه تی سه فه ریدا ده یدات.

حیللی (زانایه کی ئایینی سه ده ی سیزده ی زاینیه). ده لی: (ماره برین: ده سه لاتی پیاو به سه ر ئه ندامی سیکسی ژنه که یدا دابین ده کات). پیاو ئه گه ر ژنه که ی ته لاق داو له گه لیدا جووت نه بوو بوو، نیوه ی ماره یی ده دات. به مه دا دیاره ماره یی نرخه کرین و که لک لیوه رگرتنی ئه ندامی سیکسی ژنه. ئه گه ر چی کوشتن سزای نیربازییه، که چی پیاو چونکه کریی داوه، بوی هه یه له پاشه وه یش سیکس له گه ل ژندا بکات.

پیاو چونکه به ژنیک تیر ناییت، مافی فره ژنی و ژنی سه فه ری و که نیزه ک راگرتنیشی هه یه. (یه کسانی له م بواره دا به وه دابین نابی، ژنیش مافی فره پیای هه بی، وه ک له قوناغی دایک سالاریدا هه بیوو، به وه دیته گوری پیاو مافی فره ژنی له ده ست بدات). ئیسلام چونکه له کومه لگای باوکسالاریدا سه رهه لداوه، له راژه ی پیوادایه و گه لی جار ده لیبی نامه یه که له به رژه وه ندی ژنایی ژنومیردایه تی خودی محه مه د نووسراوه، یه تاییه تی سووره تی ئه لئه حزاب: (که هه والی بینینی عایشه ی ژنی له گه ل کاروانچییه کدا بلابووه وه، محه مه د یاسای قامچی لیدانی گوری، له م روداوه وه ده بی چوار پیاو شایه تی بده ن، ئینجا زیناکه ر سزا ده یگریته وه، پیشتر یه ک شایه ت به س بوو.) «(۲۵)»

له ئایینی ئیسلامدا، نه ک هه ر یه کسانی له نیوان ژن و پیادا نییه، به لکو به پیی ده قی قورئان خوا له به ر چاوی کالی پیاو ژنی خولقاندووه. (ئایه تی ۲۱ سوره تی ئه لرووم) غه زالی ده لی: (ئه گه ر کرنوشبردن بو غه یری خوا ره وا بوایه، ده بوو ژن کرنوش بو میرده که یشی به ری.) ئافره ت نه ک هه ر له ژنومیردایه تی سه فه ریدا مافی سیکس کردنی نییه، به لکو له هه میشه یه که یشدا، هه ست، سوز و ئاره زووی ژن له به ر چاو نه گیراوه. هه میشه پیاو بکه ره، ژنیش به رکار. ژن با به سواری حوشتیش هه بوو بی، گه ر میردی ئاره زووی کردبی، ناچار بووه داخواییه که ی جیبه جی بکا. له ناکوکیه سیکسیه کانی نیوان پیاو و ژندا، پیاو هه م جه مسه ریکی ناکوکیه که یه، هه م دادوه ر و بریارده ریشه.

ژنی سه فه ری:

جه عفه ری سادق ده لی: (ئه و پیاو م خوش ناوی ده مری و یه کی له راسپارده کانی پیغه مبه ر جیبه جی ناکا، ده مری و ژنی سه فه ری ناهینی. «(۲۶)» جه نگاوه رانی ئیسلام دوور له ژن و زیدی خویمان سه رقالی شه ر و تالانی و

بلاوکردنه وه ی نایین بوون، محه مه د بویه ژنی سه فه ری داهینا تا ئه و شه رکه رانه ووره یان هر بلند بی. ژنومیردایه تی سه فه ری هر به کریگرتن و به کیریدانی له شی یان راستتر ئه ندایمی سیکسی ژنه به لام به شیوه یه کی شه رعی. ئه گه رچی عومه ری کوری خه تتاب ژنومیردایه تی سه فه ری قه ده غه کردو له سه روه ختی خه لیفه بی ئه ودا وه ک زینا سه رنج ده درا، به لام شیعه پیمان وایه ئه وه ی محه مه د حه لالی کردبی تا قیامت حه لاله و بو ئه م (سوزانچیتیه شه رعیه) پشت به نایه تی ۲۴ ی سوره تی ژن « ۲۷ » ده به ستن.

له سه رده می جاهیلیدا خاوه نقه رز زور جار قه رزاری ناچار ده کرد، له ری فروشتنی ژن یان کچییه وه قه رزه که بداته وه. ئه گه ر چی قورئان به پیی نایه تی ۲۳ ی سوره تی رووناکمی ئه م کاره دزیوه ی قه ده غه کرد، به لام به شه رعیکردنی ژنومیردایه تی سه فه ری، که ئه میش وه ک له شفروشتنی ناسایی، ژن هر له ناچاری تابوورییه وه په نای بو ده بات، گیانی به و نه ریته به خشیه وه.

(پیاو به تاقه ژنیک دابین نابی.) ژنی سه فه ری وه لامی ئیسلامه بو پیوستیه جنسییه کانی پیاو و ئه لته رناتیفی ئیسلامه (لای که م له ئیران) بو ئه و (به ره لالییه) جنسییه ی ئه وروپا. له ئه وروپا ژن نازاده بی پیوه ندی ژنومیردایه تی له گه ل پیادا بژی و ئه و جوهره ژبانیه وه لامدانه وه ی ناسایی ئاره زووی خویه تی و ژنیش وه ک پیاو بکه ره نه ک به رکار. پیوه ندیه نازاده جنسییه کانی ئه وروپا، بی خه وش نین، به لام وه ک ژنومیردایه تی سه فه ری ناکه ونه خانه ی له شفروشتنه وه. له ئه وروپا پیاو بی وویست و ئاره زووی ئافره ت سیکس له گه ل ژنی خویدا بکا، هه مان سزا ده دریت وه ک سیکسی به زور له گه ل نه ناسیکدا کردبی. ئه گه ر چی ژنومیردایه تی سه فه ری شه رعیه، به لام زوربه ی خه لکی ئیران، ئه و ژنه ی شووی سه فه ری بکات، وه ک سوزانی سه رنجی ده ده ن. زانایانی نایینی ئه م راستیه ده زانن، بویه به نهینی ژنی سه فه ری ده هینن. پاساوی ئه م کاره ییشان به وه ده ده نه وه که ژنی سه فه ری هینان خیره و خیرکردنیش به نهینی پاداشتی زورتره. زوربه ی ئه وانیه خه ریکی ژنومیردایه تی سه فه ریین، خویندکار و ماموستایانی قوتابخانه ئاینیه کائن. وه ک چون له شاره گه وره کانی ئه وروپا شوین و شه قامی تاییه تی بو دوزینه وه ی ژنی له شفروش هه یه، له ئیرانی ئیسلامیشدا ئه وی به دوا ی ژنومیردایه تی سه فه رییدا بگه ری روو له مه زارو مزگه وت و شوینه پیروزه کانی مه شهه د، قوم و ره ی ده کا. ئیسلامه ره سه نه کان که سه ردانی مه زاری ئیمامی ره زا ده که ن، مه به ستی سه ره کییان دوزینه وه ی ژنیکمی سه فه رییه.

له ژنومیردایه تی سه فه ریشدا وه ک سوزانیتی، پیاو عه ودالی سیکسه و ژنیش پاره. به شه رعیکردنی ئه م سوزانیتیه گه وره ترین سووکایه تیه به ژن ده کری. له هه ر شوینی فیکری زال وه ک ئیرانی ئیسلامی ناوا سووک سه رنجی ژن بدات، پیاو سووک و ئاسان سیکسی ده ست ده که ویت. له ئیرانی سببه ری ده سه لاتی ئیسلامدا نه ک هه ر ده لالیکردن بو دوزینه وه ی ژنی سه فه ری نازاده، به لکو زور میوانخانه ده رگایان بو حه وانده وه ی (بووک و زاوا) ی سه فه ری له سه ر پشته.

ژن چونکه شوومه، (له کاتی نوێژکردندا، ئه ویش وه ک سه گ و که ر، ئه گه ر به به رده متا ره تبوو، نوێژه که ت بیره!) که ئه مه تیروانینی پیغه مبه ری ئیسلام بی بو ژن، ئیدی کوا ده سه لاتدارانی ئیستای ئیران به موو له ریبازی محه مه د لایان داوه، کاتی ژنانی نه یار پیشه کی ئیغتیساب ئینجا ئیعدام ده که ن؟ « ۲۸ »

۱۹۹۷.۴.۲۹

په راویزه کان

۱- میژووی شاری سلیمانی ئه کره می ساحی ره شه به رگی یه که م چاپی دووه م ده زگای روشنییری و

بلاوکردنه وه ی کوردی ۱۹۸۷ ل ۴۱۴

- ۲_ القسوه والصمت کنعان مکيه دارالساقی لندن ط ۱ ۱۹۹۴ ص ۱۵۱
- ۳_ الابداع من نوافذ الجهنم العنف الاصولی ریاض الریس للنشر ۱۹۹۵ لندن ص ۱۸، ۱۹
- ۴_ ثاده میزاد له کومه لی کورده واریدا، عه بدول خالیق مه عرووف، به غذا چاپخانه ی دارالجاحظ ۱۹۸۵. نووسه ر ته م کتیبانه ی دیکه یشی بلاوکردوته وه:
- _ ته نیکا هه ولیر چاپخانه ی کوردستان ۱۹۷۷
- _ ته کنیکار به غذا چاپخانه ی بابل ۱۹۸۱
- _ دیوانی نالی و کی راسته؟ پروژه ی سه د کتیبی کوردی، به غذا چاپخانه ی الموسسه العراقیه للدعايه والطباعه ۱۹۸۴
- ۵_ عه بدول وه هاب به یاتی
- ۶_ شیعری که ل ، دیوانی شیرکو بیکه س ستوکهلوم ۱۹۹۵ ب ۱ ل ۴۴۱
- ۷_ ئیسلام ناسی، عه لی میر فیترووس و سیامه ک بابه ک ل ۴۴
- ۸_ ئیسلام ناسی ل ۲۲
- ۹_ الابداع من نوافذ الجهنم ص ۳۰۵
- ۱۰_ نقد الفهم العصری للقران الدكتور عاطف احمد دار الطلیعه بیروت ۱۹۷۸ ط ۲ ص ۲۹
- ۱۱_ دراسات تقديده فی ضوء المنهج الواقعی، حسین مروه موسسه الابحاث العربیه بیروت ط ۳ ۱۹۸۶ ۴۳۶
- ۱۲_ حوار المشرق والمغرب د. حسن حنفی _ محمد عابد الجابری دار توبقال للنشر الدار البيضاء ۱۹۹۰ ص ۱۳۸
- ۱۳_ مواجهات السيف والقلم العنف الاصولی ریاض الریس للنشر لندن ۱۹۹۵ ص ۲۴۳
- ۱۴_ النظام والكلام، ادونیس دار الاداب بیروت ۱۹۹۳ ص ۵۱
- ۱۵_ نواب الارض والسمااء العنف الاصولی ریاض الریس للنشر لندن ۱۹۹۵ ص ۲۵۳
- ۱۶_ الابداع من نوافذ الجهنم ص ۳۵۷
- ۱۷_ هه مان سه رچاوه ل ۳۵، ۳۸
- ۱۸_ نقد الفكر الدينی د. جلال صادق العظم دار الطلیعه بیروت ط ۱ ۱۹۶۹
- ۱۹_ النظام والكلام ص ۵۸
- ۲۰_ ذهنیه التحريم د. جلال صادق العظم ریاض الریس للنشر لندن ۱۹۹۲ ص ۳۳۱
- ۲۱_ النص، السلطه، الحقیقه د. نصر حامد ابو زید المركز الثقافی العربی بیروت ۱۹۹۵ ص ۱۵
- ۲۲_ ئیسلام ناسی ل ۲۱
- ۲۳_ شیعری نوفالیس فی الحب والحب العذری د. جلال صادق العظم دار العوده بیروت ط ۳ ۱۹۸۱ ص ۷۶
- ۲۴_ هه مان سه رچاوه ل ۷۵
- ۲۵_ به سه رهاتی راسته قینه ی ژیانی محه مه د کریستیان مه کاریان سیروان سورانی له فه ره نسیه وه کردویه به کوردی، دلانپار هیلسنکی. ۱۹۹۵. ۱۲. ۲۵
- ۲۶_ المتعه و الزواج الموقت عند الشيعه د. شهلا حائری شرکه المطبوعات للتوزيع والنشر بیروت ط ۳ ۱۹۹۵ ص ۸۱
- ۲۷_ (فما استمتعتم به منهن، فاتوهن اجورهن).
- ۲۸_ بیجگه له و شوینانه ی له جیی خویاندا سه رچاوه کانیم ده ست نیشان کردوون، له گه لی شوینی دیکه شدا چ راسته وخو یان ناراسته وخو سوودیکی زورم له کتیبی «المتعه» ی د. شه هلا حائری به تایبه تی و ته م کتیبانه ی تریش

بينيوه:

- ئيسلام ناسى عه لى فيترووس
- العنف الاصولى مجموعه من المؤلفين ٣ به رگ
- النص، السلطه، الحقيقه د. نصر حامد ابو زيد.
- الايدولوجيا العربيه المعاصره عبدالله العروى.
- المركز الثقافى العربى بيروت ط ١ ١٩٩٥.

مافی کفرکردن.. هه نگاویکه به ره و دوا

ئیبیراهیم فه تاح

هاوری سینا پدram له ژماره ۴ی گوڤاری هانا ی نازیزدا، له ژیر ناونیشانی «کفر، تاوان یان حه ق؟» دا وتاریکی بلاو کردوو ته وه و له به ره وه ی منیش ده میکه به نیازی نووسینی وتاریکم ده رباره ی ئایین و ره چه له کی سه رهه لدانی بوچوو نه میتافیزیکی یه کان و به تاسه وه ده گه ریم به شوین هه ر لیکولینه وه یه کی له و چه شنه دا. بویه هه ر زوو ده ستم کرد به خویندنه وه ی وتاره که. سه ره تای باسه که، به ده سته واژه یه کی ته واو دروست ده ست پیده کات و ده لیت: «گومان له بوونی مه فهومیک به ناوی خوا، قادری موته ق، خولقینه ری ئاده م و عالی م و ره دکردنه وه ی به ئه ندازه ی میژووی به دیهاتنی خودی ئه م مه فهومه کونه». ئه م ده ست پیکردنه وردو زانستی یه ته واو له جی ی خوی دایه و ته نانه ت پیش ئه وه یش مروڤ بگاته قوناخی ناوانی ئه و هیزه نه بینراو و نادیاره ی له ئه نجامی کلولی و ئاسو ته سکی تیگه یشتنی خویدا کردی به خولقینه ری دیارده کان و مروڤ و گه ردوون و ناوی ئه م و ئه و خواوه ند و خوی لینا. ئه و گومانه له بوونی ئه و هیزه میتافیزیکی یه هینده ی باوه رپیکردنی به هیز بوو. نمونه ی ئه وه یش به ته واوی له و داستان و ئه فسانانه دا ده رده که ویت که نزیکه ی دوو تا وه کو چوار هه زار سال له مه و به ره نووسراونه ته وه و که له راستیدا میژووی سه رهه لدانی ئه و ئه فسانانه له میژووی نووسینه وه که ی کونتره و به هوی پیدانه بوونی نووسینه وه دواکه وتوون بو سه ره ده می دوزینه وه ی نووسین و خویندنه وه. بو نمونه وه ک له ئه فسانه کانی گه لگامش و ئادابا و سیزیف ... هتد دا ده رده که ویت که به گژاچوونه وه ی خواکان له نیوان یه کتردا و دژایه تی کردن و ململانی کردن له گه ل خواکان دا له لایه ن مروڤه وه کاریکی ئاسایی و باو بووه. ئه وه یش له به ره وه ی ئه و خویانه ده سکردی مروڤن و له سه ره شیوه ی خودی مروڤیش دروست کراون و له به ره وه یش توانای به گژاچوونه وه و به یه کدادانی خواکانی هه یه...

نووسه ره له لیکولینه وه که ی دا چه ند بیرورا و بوچوونیکه ماتریالیزمی میژوویی ده رباره ی سه رهه لدان و هه لویستی ئایین به رانه ره به ئینسان و به هره کانی و به رابه ره به خواست و هیواکانی ئینسان خستوو ته روو که له دوا شیکردنه وه دا رولی بی توانای مروڤی کون، له ئاست دیارده سروشتی یه کاندایه دروستبوونی ئایین دا ده رده خات و هه روه ها به لاری دابردن و خه رفاندنی ئایین و کلکایه تی کردنی ئایین بو چینه چه وسینه ره کانی کومه لگا چینایه تیه کان ئاشکرا ده کات. هینده ی باسه که خوی داوه له قه ره ی سه رهه لدانی ئایین و ئامانجی ئیستای بورژوازی له ئایین و روله جینایه تکاری یه کانی ئه مروی ئایین له گه لیک شوینی دنپادا، باسه که قسه یه کی له سه رنی یه و ته واو دروستن. به لام ئه وه ی لای من سه رنج راکیشه ئه وه یه نووسه ره له کاتیک دا به ته واوی ده زانیت ئایین و مه زه به کان و خوا و بته کانیان شتیکی وه همی و ده سکردی خودی مروڤن و به ره مه می ئاستیکی هوشیاری نزمین و له گه ل دوا ئه نجامه کانی زانسته کان دا ناکوکن و به رده وامیان به هوی ئه و چینه چه وسینه رانه وه یه که ئه و دیو و درنجه ساختانه یان بو خه ساندن و فریودانی چینه به شخوراو و چه وساووه کان و مسوگه رکردنی پاریزراوی به رژه وه ندی یه تایبه تی یه کانی خویان، وه ک دیاریه کی ئاسمانی به کار هیناوه... له کاتیک دا ده زانیت ئایین ئه فیون و حه شیش وتلیاکه و به زور و به هوی گه لیک دام و ده زگای پرویگه نده ی زورناژه نی چه وسینه رانه وه ده رخواردی چه وساووه نه دارانی کومه ل ده دریت و بو گیل کردن و رازی کردنیان به نه هامه تی و جه ور و سته مه کانی ژبانی روژانه بیان و شاردنه وه ی ده ست دریتی یه کانی خویان بو سه ره حورمه ت و ئاسووده یی مروڤ، حه واله ی دنپایه کی وه همی پشت سروشتیان ده که ن... له کاتیک دا نووسه ره ره و له و باسه دا ئامازه به نه بوونی شتیکی به ناوی "خوا" وه ده کات... له کاتیک دا دلنپایه له وه ی ئایین «به ره مه می ده سته وه ستانی ئینسانه له به ره نگاربوونه وه ی له گه ل سروشت دا» و

ده زانیت «بوچوونی نایین له ئه سل دا دژی عیلمه» و «دنیایه کی سه ره ونخوونه»... که چی ده بینین داواکه ر و خوازیاری شتیکه بو خوی و بو ئه و مروقانه یش که هه مان روانگه و بوچوونیان هه یه که ناشیت و ناگونجیت که سیکی وه ک نووسه ری ئه و باسه به میشکیشی دا گوزه ری بگردا یه... ئه ویش «هه قی کفرکردنه»!! ئه وه تا ده لیت «نازادی کفرکردن له گشت ولاتانی دنیادا ده بی مافیکی زور ناسایی ئه مرو بیت». له راستی دا داواکردنی شتیکی له م چه شنه و ناوانی به مافیکی زور ناسایی له دوو توی ی باسیکی ناوه هادا شتیکه ته سه ور کردنی نیجگار قورسه و گومان له دلنیا بوونی نووسه ر له به رامبه ر ئه و بوچوونانه ی سه ره وه ی دا لای خوینه ری باسه که دروست ده کات. وشه ی «کفر» ئه گه رچی له بنه ره ت دا به مانای جنیوه و «کافر» به مانای جنیوه ده دریت، به لام له پاش سه رهه لدانی نایینه تاک خویی یه کانه وه ئه و وشه یه مانایه کی نایینی وه رگرتووه. «کفر کردن» له مانا نایینی و باوه که ی دا واته هه له کردن یاخود جنیودان و شتی ناشایسته به و شته ی ناوانراوه _ خوا و خالقی موتله ق _، له مه یشه وه «کافر» له مانا نایینی و زال کرا وه که ی نیو کومه لگا نایینی یه کاندایه و که سه یه که له رووی ئه و خالقه دا هه لده گه ریته وه و له ئه نجامی نه زانی و گیلی دا بروا به بوونی ناکات و، له به رامبه ر ئه وه دا مه زه به کان، له پیناو سه قامگیرکردنی خویان دا جوهره ها وه سفی فریوده رانه و ترساندنیا بو ئه و که سانه داناوه، له وانه یش؛ به دگو و نه زان و به دره وشت و فاسد و... هه تا دوایی ئه و تان و ته شه ره بی مانایانه ی رابه رانی مه زه به ب دژی نه یارانی خویان و ئه وانه ی هه ر له سه ره تاوه لاقرتی یان به و ده همه فریوده رانه ی ئه وان کردوه و، بو ترساندن و توقاندن و فریودان و ناچارکردنی جه ماوه ر بو به شوین که وتنیان، دایان رشتووه که ئه م کفرکردن و سیفه تی کافر بوونه یش ئه مرو مه زه به ب و مه زه بی یه کان به هه موو ریبازه کانیا نه وه و به و مانایه ی خویان دایان رشتووه وه سفی ئه و که سانه ی پی ده که ن که له دیدگا و جیهان بینی زانسته وه ده روانه سروشت و دیارده کومه لایه تیه کان، له وانیش نایین.

له لایه کی تریشه وه «کفرکردن» یاخود جنیودان، به ره نگار بوونه وه و ته حه داکردنی شتیکه (له روانگه ی داریژه رانی ئه م زاراوه یه وه) که بوونی هه یه و ئه نجامی تووره یی و بیزاری و نه زانی مروفه بویه به م شیویه ده دویت.. که ئه مه یش به پیچه وانه ی بوچوونه کانی نیویاسه که یه. که واته ئه م سیفه ته تا سه ر موخ، مه زه به بی یه و پیویستی به داواکردن نی یه وه ک مافیکی بو پیناسه کردنی زانست چونکه: یه که م، مه زه به بی یه کان خویان به هه موو توانایانه وه له هه ولی زالکردنی ئه م بوچوونه دان و، دووه م، ئه وه یش خواستیک یاخود مافیک نی یه له ناستی به هیزی و پته وی بوچوونه زانستیه کان دا بیت و هه نگاویک نی یه به ره و پیشه وه.

پیش ئه وه ی بجمه سه ر ئه وه ی من ئه و مافه له چ روانگه یه که وه و بو کی به ره وا و ناسایی ده بینم، له بهر روشنایی لیکولینه وه زانستیه کاندایه پرسم: ئاخو کفر چی یه و کافر کی یه...؟ ئه و لیکدانه وه یه ی پشت به وه هم و توقاندن ده به ستیت و له ورینه یه کی گه مژانه زیاتر تی ناپه ریت، یاخود ئه و بوچوونه ی بریتی یه له دوا ئه نجامگیری یه کانی چه ند سه ده ی زانست و توژیینه وه میژوویی یه کان...؟ ئه وه ی به وه هم و ره مل لیدان، واقعی مروف ده که ن به دوزه خ و تووتی ناسا به لینی به هه شتیکی میتافیزیکی ده دات و مروف ده کاته بوونه وه ریکی بی توانا و بیچاره، یا خود ئه وه ی به شیویه یه کی زانستی _ میژوویی دیارده کان ده گیریته وه بو سه ره تاکانی سه رهه لدان و دروست بوونی و له دنیای واقع دا هه ولی دابین کردن و دامه زراندنی ژیانیکی ناسووده و شیوا و شایسته ی مروف ده دات و مروف وه ک گه وره ترین سه رمایه و دروستکه ری میژوو و بنیات نه ری جیهانی نوی پیناسه ده کات...؟ هه لبه ته لیره دا ده زانین هه ر که سه به پی یه مه واقعی خو ی له یه کیک له و دوو جی یه دا وه لام ده داته وه... به لام پاشه روز و سه رکه وتن هه ر بو ئه و راستی یه یه که پشت به زانست ده به ستیت و کاتیکیش زانست به ته واوی بالاده ست ده بیت ئیتر ئه و فکره بوگه نه یش که زاده ی وه هم و ئامانجی فریودانه، چاره نووسی هه ر له گورنان و سه ره نویلکه ی میژووه.

ئیستاش پیم باشه له راستای «به ناسایی ناسینی ئه و مافه دا» کورته سه رنجیک بنووسم. داواکردنی ماف هه ر مافیکی بیت، له به رئه وه ی داواکردنیکه له خودی سیسته مه که دا، نه ک ئال وگورکردنی سیسته مه که به سیسته میکی تر

که نه و مافه تیبیدا به شیکي ئورگانی خوی بیت و هیچ هویه ک له نارادا نه بیت بو داواکردنی، واته چاک کردن نه ک گورین، ریفورم نه ک شورش. له م بوچوونه وه من به جوریکی تر، تاراده یه ک، نه و داوا کردنه به ره وا ده بینم، نه ویش به م شیوه یه: ده شیت نه وه داخوازی که سیکي مه زهه بی بیت و بلیت: هه قه مافی نه وه به مروث بدیریت کاتیک هوشی لای خوی نامینت و له سیبه ری هه ندی گیروگرفتی توند و تیژدا دوو سی جنیوی تفت و سویر به خوا بدات یاخود بوی هه بیت کاتیک له لایه که وه ناعه داله تی یه کی زه ق و ناشکرا و به رفراوان و له لایه کی تره وه بی ده ربه سستی له و خالقه ی بروای پییه تی ده بینیت، لیره ش دا به دوو سی تف و نه فره تی لینج، ناوچه وانی خالقه که بشواته وه و هه ندیک شتی له و بابه ته. واته کفرکردن «به و مانایه ی هه له کردنه به رامبه ر خالقیکی برواییکراو»، هه قیکه ده کریت که سه مه زهه بییه کان خوازیری بن نه ک که سیک که خوازیری زانستی هه یه و به ته وایش ده زانیت نایین و خواکان نه نه سلیمان هه یه و نه فه سل. به لام ناخو نه وه ی هاوری سینا ئاماژهی بو ده کات شتیکی له و چه شنه یه؟ بیگومان نه خیر، به لکو له و پهری هوشیاری دا و له ژیرچه تری لیکولینه وه و توژیینه وه زانستیه کانه وه ده دویت و نه سلنه نووسه ر، بالاده سستی نه و وه همانه ی که به بوونی خالقیکی وه همی یه وه به ستراون، به یه کیک له کارکرده کانی مانه وه ی چه وساندنه وه و به رده وامی لافاوی خوینی چه وساوه کان و بی توانایی بیده ره تانی نه و چه وساوانه ده زانیت و، ده زانیت که نایین کراوه به موته که یه کی سه ر دیده و زه یینی هه ژاران تاکو باس له گورینی نه و باره دژواره ی خویان نه که ن چون که گویاه نه وه ویستی نه و خوا. وه همه یه.

له به ر نه وه پیویسته هاوری ی نووسه ر و هه موو نه وانی هه مان بوچوونیان هه یه خوازیری شتیکی تری ته واو جیاواز و بنچینه یی و ریشه کیش بن به رامبه ر نایین. چونکه نه و مافی کفرکردنه له دوو باردا وه ک داواکردنی سیفه تی کافر و به دگو و... زور له شه کرشکاندنه نایینه کانی تر ده رده که ویت بو هه موو نه وانی به بوچوونیکي زانستی یانه وه له نه سل و بنچینه ی زانست تیگه یشتون و هه لویستیکی زانستیانه یان وه رگرتوه له ئاست نایین دا، که نه مه ش به لای منه وه، له «مافی کفرکردن» که ی کابرای مه زهه بی زور که متره. له م لایه نه شه وه، هه موومان شاهیدی نه وه یین که کوموناره کانی پاریس به ر له دوو سه ده زیاتر به ناشکرا و راشکاوی ده نگیان دا بو «جیایی دین له ده وله ت». واته بو نه وه ی ده وله ت به رگی وه هم و ویستی ئاسمانی دروست کراو، نه کات به به ری نه و ئامانج و به رژه وه ندییانه ی چینی ده سه لاتدار خوازیریته تی و بو نه وه ی ئیتر نایین، که خوی چرنوکی ده سستی چهوسینه رانه، نه و باسکه بزوینه ره ی بقرتیریت که به ره و دیده و زه یینی جه ماوه ر دریژی ده کات. هه رکاتیک نایین له وه که وت چینه چه وسینه ره کان بیکه ن به روپوش و ده مامکی کاره نه گریسه کانیان و ده ست و پپی کاره نه گریسه کانیان و ده ست و پپی نایین کوت کراو له به پیروز راگرتن و به نه زه لی کردنی په یوه ندی یه ئابووری و کومه لایه تی یه کان دا؛ ئیتر جه ماوه ر له به ره نگاربوونه وه ی چه وسینه ران دا متمانه ده کاته سه ر توانا و هیز ی له بن نه هاتوری خوی و چیتیر پیویستی به و وه همانه ی ده رباره ی به هه شتیکی خه یالاوی پشت سروشت قه وچه ده که ن، نامینیت و، لیره وه له و کوت و زنجیرانه رزگاری ده بیت که توانای داهینان و گورینی واقع و گوزه رانی مروث زینده کوژ ده که ن.

که واته پیویسته له سه رمان، داوی دوو سه ده زیتیر له و داوایه ی کوموناره کان، نه مرو ئیمه له پال نه و هه موو هه قیقه تانه ی زانست به ده نگی به رز درکاندوونی، خوازیری شتیک بین لانی که م له و داوایه که متر نه بیت و داوی سرینه وه ی سیفه تی نایینداری و بی نایینی مروثه کان بکه یین و داواکاری ره سمیه ت نه دان به ریپاز و سیفه ته نایینی یه کان بین؛ ته نکید له وه بکه یین نایین کاری شه خسی مروثه کانه. هه ر کاتیکیش نایین له وه که وت به زه بری هیزو قامچی ده سه لاتداران به سه ر ئینسانه کاندایه سه پینریت، نه وساته ئاسویه کی فراوان و گه ش له به رده میان دا ده کریته وه بو بره ودان و گه شه پیدانی توانا و به هره داهینه ر و زیندووه کانیان و گورینی نه م دوزه خ و مه رگه ساته ی نه مرویان به دنیایه کی باشتر و شایسته ی مروث و دوور له تورره هاته کانی دیو و درنج و خیو و جنوکه و ده عبا به سه ره کان.

ئه گهر به وهش هاوری نووسه ر ده په ویت و خوازیاری ئه وه په بوچوونه ماتریالی و میژووویی و زانستی په کان و ئه وانه یش که ئه و روانگه په بیان هه په ئازادی ده بربرینیان هه بیت و، ئه گهر ئه م مافی کفرکردنه وه ک لانی که م و ده روازه په ک بو گه یشتن به دوا مه به ست پیشنیار کراوه، ئه وا ئیمه ش ده لیین حوکی زانست له سه روو هه موو حوکه کانه وه په و داواکردنی به ره سمی ناسینی ئه نجامگیری به زانسته په کان «وه ک مه سه له ی بوونی خالق و چوینه تی و هوکانی سه ره له دانی ئایین و پیناسه کردنه وه ی ئه وانه ی به ناوی پیغه مبه رایه تی و نوینه رایه تی کردنی هیزیکی نه بووه وه ره ملی جوراوجور و قسه ی عه نتیکه یان کردووه ... هتد»، لانی که می دان نان و باوه رهینانه به زانست و ئه نجام گیری کانی.

له بهر ئه وه، ئه وه ی ئیمه پیویسته خوازیاری بین بریتیه له داواکردنی ئه و ئه نجامانه ی زانست سه باره ت به ئایین پییگه یشتووه و دارشتن و هینانه ئارای زاراوه په ک و چه مکیکی تری نوی بو ئه و ئه نجامه نوی یانه و ئه و که سانه یش که هه لگری ئه و ئالایه ن و، داشورین و ریسوا کردنی ئه و ناوه دارزاوانه ی ئایین له به رامبه ر زانست و پیشکه وتن دا به کاریان ده هینیت، وه ک کافر و مشرک و... باقی ئه و بوگه ناوه ی له زه لکاوی میشکه مه زهه بی په کانداه گه را ده خه ن و دینه ده ره وه. به مانایه کی تر پیویسته هه ر له فه رهه نگی زانسته وه زاراوه په ک هه لبریرین که لانی که م پیناسه په کی هاو چه رخانه بیت، نه ک ده ست بو هه مانه ی بو شی فه رهه نگه کون و دارزیوه که ی مه زهه ب به رین و له ویوه پیناسه ی خومان بکه ین - که به م کاره، به پیچه وانه ی ویستی خومانه وه، خزمه ت به و فه رهه نگه دارزیوه ده که ین و ره سمیه ت و هه قیانه ت ده ده ین به چه مک و زاراوه کانی - که هه موومان چاک ده زانین ئه و فه رهه نگه و سه رجه م چه مک و زاراوه کانی زور له میژه ئیکسپایه ر بوون و توزقالیک تروسکایی تیدا نی به و ته نیا و ته نیا شایسته ی گسک لیدان و له چال نانن.

قوربانی

مه شخه ل

شه پولیکی سه رشیت وتی: من هه ناوی ده ریام ماچ کرد
تا فرمیسیکی که نار بصرم.
گه لا وتی: له نازاری له رینه ه ی پیره داریک
خوم هه لدایه گه ردوونی مه رگ
تاكو ئوقره ی خه میک بدرم.
چرایه کی که ساس وتی: باوکم ده لی باپیره مان
له حه ژمه تی تاریکی یا خوکوژی کرد؛
بویه چه شنی بالداریکی ناسره وتوو
له تاریکی ده بی بفرم.
هیزفروشیکی نه م دونیا لنگه وقووجه ش
ده لی: له شم کرده کلپه ی کووره ی کار و
که چی قه د نه متوانی به دل،
قاته جلی بو تاقانه که م بکرم.

له حزه عه شقیک

مه شخه ل

فانکوفه ر_ که نه دا

په نجه له رزوکه کانی من
سه رحالی سه مای سه رشیتن.
قه له م چه شنی بالیه کی چاپوک و بزبو،
پیلووی ده نیته نیو ده فری ژه هراوی خه م.
کی له حالی ده ست و په نجه ی شاعیر ده گات، وه ختی وشه ی نارنجوکی چریه کانی له گه ردوونی په ره ده دا؟
کی ده توانی نه و دیرانه بینیته نیو په رده ی هه ست و ناخی ده روون.... ئای له و ده روونه ی چه پکه خه نده ده دا له به روکی
نه و مروفانه ی که به گورانی، به هار ده که نه نیو گولدانی ژیانه وه.
گرمه هه وری ئاخ و ئوف و هه ناسه ساردی ناتوانی پشکوی کوانوه کوژاوه کانی دل ژیل کاته وه.
هیچ «بریخت» یک چوپبی خه می پی ناگیری!!
له نیوان تووله په نجه ی ده سته کانی شاعیر و وشه و کاغه ز، ژیان دیته پیکه نین و شین و شه پور.
چاو و نیگا، عه شق و دل، وه فا و مروف، روو له میحرابی حه ق سوژده ده به ن.

کی له سه رمه سستی ته م له حزه یه م سه ر ده رده کا؟ وه ی ده روونم که وتوته به ر بوومه له رزه ی سه مای عه شق!
شیعره کانم بو ده که نه چه تری خه م و مالی ئاوا شادم ده کا!
په نجه له رزوکه کانی من،
سه رحالی سه مای سه رشیتن.
قه له م چه شنی بالیه کی زور سه ربزیو،
پیلوی ده نیته نیو ژه هراوی خه م.
کی له حالی راستگوی شاعیری ده گات، وه ختی ژیان له ژیر چادری ووشه و دیرا به سه ر ته بات؟
کی تی ده گات؟

هه لويسته يه ك

حه مه عه لي حه سه ن

ته موزي ۱۹۹۶

بو كوي ته چيت..!؟

ژاني ده روون وه ك سيبه ري گياني شه كه ت بووي

سه فه رت ،

راوت ته ني

ريگه ته لانيني سه خته و ملي هه وراز

به به رزترين لووتكه ي وره ت پي ته كه ني

بو كوي ته چيت..!؟

ته م توماني بيره وه ريت

جي پي ي دووه م هه نگاوي پيت لي وون ته كا

به هه زاران جه خاري نوي

يه خه ي سنگي ئاواته ناسكوله كاني ته م ته مه نه ت

كون كون ته كا

ئا ليره بيت ياخود له وي

ژيان هه ر كيويكي هه زار به هه زاره و

چنگي سته م..

كه لبه ي زولم..

بو هه ردوو گوي ي ته م جيهانه خه والوو

ته بي به نقيمي گواره

ئا ليره بيت ياخود له وي

بو مانه وه..

نه ك هه لاتن، به گژدا چوونه وه ي ته وي

پیکه نه!

ریبوار

٩٦ ئاپریلی

کوا شریخه ی شه تاوی به هاران ته وه ند دلرفینه؟!

شه قه ی بالی کام که و؛

فرینی له ناکاوی کام پولی مه ل

له سه ر کامه ده ریا

ته وه ند خه م ره وینه؟!

ده با بی

زولالی گه شی زایه له ی پیکه نینت

پر به گویم؛

پر به هه ستم؛

دلم؛

باوه شم.

با بباری به سه رما

بمدوینی بلاوین و بژوین

خه م ره وینتر له گشت رژنه باران

بباری به سه رما

به لین بی له به ریا بوه ستم!

په یکه ر و له ش چی یه

به هه موو هه ست و نه ستم

ته وه ستم له به ریا

هه تا ناخی موخ و

هه تا گشت هه ناوم

شه لالی نه که م

شه رته خوم لانه ده م

ده م بنیم له و شه تاوه

هه تا قوولترین ریشه تیراو نه که م

هه تاكو شكوفه ی جه وانیم نه پشکویتته وه

شه رته ده م به ر نه ده م!

پربوون

م. ز. کریم

زه مه نیک تینووی بارانم....
زه مه نیک تامه زروی چاولیکنانم
تو به ناو ره نگه کانی هه تاوا ته گه بیه ناو روحم
ناسمان شه رمه زار ته که یت
ناسمان چه تری دوورییه کانی نیوانمانه.

زه مه نیک رووباره قه درییه کان له لرفه ته که ون
چه نده له یه ک دوورکه وینه وه باوه شیک سه رابی زیاتر دروست ته بی
واقع ته و چمکه زه مه نه یه باوه شمان به یه ک دا کردووه.

زه مه نیک هیواکانمان ته بی به باران
کازیوه چاوه کانمان پیروزه یی ته کا
بوشاییه کان پر ته که یینه وه
به نیوانه تونیله ییه کانی دووری دا خوم ته گه یه نمه وه به شه و
ده نگه خوم پر ته که م له بونی شه و
غوربه ته کان له به ر یه ک ته ترازین
زه نگیانه بو ملی ته ستیره رست ته که م
شه ویک دی بو سبه ی... مه راسیم بو "۸" ی مارسیکی پر له شه وق ریک ته خه م
ته گه ریم ... ته گه ریم چرکه یه ک له زه مه ن ماچ ته که م
به بونی قژی تو سه رتاپا روحی خوم پر ته که م.

بوچوونیکى تر

(ئازادى تاكه ئىنسان و هه‌له‌په‌ركى سوننه‌تى كوردى) چى‌په؟

د. كامهران قه‌ره داخى

سه‌ره‌تا:

كاتى نوسراوه‌ى (ئازادى تاكه ئىنسان و هه‌له‌په‌ركى سوننه‌تى كوردى) م له ژماره ۳ ى هانا دا خوینده‌وه، به خه يالم دا هات كه كورته وه لام و بوچوونىك به رانبه ر به چه ند پرسىار بنووسم كه بو گه‌لاله كردن و بردنه پيشه وه ى بابته كه ش به كه لك بيت. به لام ته وه بوو دواكه‌وت و ژماره چواره مى هات به‌سه ردا كه دوو نوسراوه‌ى تىايه. يه كىكيان هى سلیمان قاسمىانى (كاكه) و ته‌وى تر هى ته‌حمه د بازگره. ته‌حمه د بازگر ره خنه‌ى له نوسراوه‌ى ژماره‌ى ۳ى كاكه گرتووه و كاكه ش وه لام ده‌داته‌وه و باسه كه‌ى ژماره‌ى ۳ جارىكى تر دووباره ده كاته وه و نمونه ى زياتر ده هينىته وه. خوشبه ختانه من ته م دوو نووسه ره له م كيشه يه دا، مه به ستم ته م باسه يه، له نزيكه وه ناناسم و هه ر بويه باسه كه‌ى من نه بو لايه‌نگرى شه خسى يه كىكيانه و نه بو له زه‌وى دانيان. ته وه ى ليره دا هاتووه و جىگه ى ليكدانه وه ى باسه كه‌ى من، ته وه يه كه چون به ردى بخريته سه ر به ردى، ته گه ر له لايه ن يه كىكيانه وه دانراپى، كه من پيم وايه كاكه ده س پيشخه ره و به و كه سه اعتبار ده كرى و هه ر بويه قورسايى ده خه مه سه ر باسه كه‌ى ته و. كاكه به‌ردىكى داناوه. گرنگ ته وه يه بيناى له‌سه‌ر بكرى، بكريته خانوو و بكريته ديارده‌يه ك كه خوى له خويدا ته نجام گيرىيه كى پوزه تيفى هه بيت. داهينان و ده‌س پيشخه‌رى، زوربه‌ى كات له هه موو سه رده مه كان دا له رخنه وه ده ستى پى كردووه، جا رخنه كه كال و كرچ بووه، يان هه مه لايه نه و قول و به رفاوان بووه و وه كو سه رچاوه به كار هاتووه بو به ره وپيش چوونى بابته ته كه. هه ر بويه ره خنه نيگه تيفه كان زور جار روچه داهينه ر و پيشه وه كه ى له ده ست داوه و هه ر زوو به رانبه‌ره كه‌ى چه پوكى پيدا داوه و قووتى داوه يان كاريكى واى پى كراوه كه جارىكى تر رووناكى نه بينى. به پيچه وانه شه وه ره خنه و داهينانى پيشه‌ره و چه نده دژايه تى كرابى، كوتايى يه كه‌ى به و ته نجامه گه يشتووه كه داهينه ره كه ى مه به ستى بووه به و شىوازه ى خوى باسى كردووه يان به شىوازي تر و به يارمه تى كه سانى تر. من له م باسه دا كاكه به ده س پيشخه ر ته زانم چونكه بازگر هيج ده س پيشخه ر يه كى تازه ى نه كردووه و له گشتى دا داني خير به كاكه و نوسينه كه يدا نانى. ره خنه كه ى كاكه رخنه يه كى نيگه تيفه ، به لام روحيكى ده س پيشخه ريبانه ى تىايه. هه ر بويه پيم باشه ته و لايه نه ى كه ره خنه ته باته سه ر هيلى به ره وپيش ئيشاره پى بده م و ته و تىگه يشتنه هه‌لانه ى كه مه وجوده روشنايى بخه مه سه ر. ره خنه ى دروست كه ر و رخنه ى رووخينه ر دوو تىگه يشتنى نسبى يه، په يوه ندى به ناوه روک و ئوسلوبى نوسين و ده ربرينى ره خنه گر كه وه هه يه وه له گه ل ناستى روشنبيرى و روحى ره خنه قبول كردنه وه هه يه له لايه ن ره خنه لى گيراوه وه. به داخه وه هه م بازگر و هه م كاكه به شىكى زورى ته و سيفاتانه يان له ده س داوه. بو ته وه ى بتوانين رابه ر و داهينه ر بين، هه ر نازايه تى مه رج نيه. ته وه ره خنه يه كى نازا نيه چه قو له مى كه س نه پاريزى. ته وه ره خنه ى نازا و رابه ره كه چون به موخ و ئيسقانى موشىكيله كه دا ده چيته خواره وه. موشىكيله كه به وه چاره سه ر ناكرى مارى بكه مه ته ژده هايه ك و يان زوربه ى باسه كه م بكه مه ره خنه ى شه خسى و به راوردكارى نابه جى. له دريژه ى باسه كه م دا ديمه وه سه ر ته م خالانه و ئيشاره ى كورتىان پى ده ده م. هيوادارم به م نوسينه به ردىكم خستىبيته سه ر به ردى يان به ر دىكم هه ر چون بى داتاشيى و له جى يه ك دامناپى.

هه‌ره‌نگى هه‌له‌په‌ركى و شىوازه‌كانى

لیره دا به ئە رکی خومی نازانم بێم هه لپه رکی دا به ش بکه م و لق و پویان لی بکه مه وه، نه خیر به لکو ناو هینان و ئیشاره دان به هه ندی بو مه به سته که ی من، به رای خوم کافیه.

هه لپه رکی کوردی دیارده یه کی میژوویی و کومه لایه تی خه لکی کورده، به دریژایی میژوو که م تا زور گورانکاری به سه ر دا هاتوو. گورانکاریه کان به پسی سه رده مه جیاجیاکانی کوردستان، هه ندیکیان زور خیرا بوون و هه ندیکیان یان هه ر گورانکاری به سه ردا نه هاتوو یان زور که م. شار و دی، خوینده وار و نه خوینده وار، ده وله مه ند و هه ژار، داگیرکه ر و سه رکوت... ئە مانه گورانکاریه کانی ئە م دیارده کومه لایه تیه یان به خویان ره نگ کردوو. که سی هه یه ئینکاری ئە وه بکات که ۵۰ سال له مه و به ر له شاره گه وره کانی کوردستان دا هه لپه رکی شیوازیکی تری هه بووه. کاتی باسه کانی مه تریالیزی میژوویی ده خوینینه وه، بی گودانه ئە وه ی که کی نووسیویه تی، دیارده یه کی هاوبه شی تیا، ئە ویش کاریگه ری سروشته و رولی جوغرافیای سیاسی له سه ر وه رگرتن و دانه وه ی کولتور و ئە ده بیات و کولتور کردنی و هاوکیشه ی سیاسی و ئابوری و فه رهه نگی نیوان چینه کان حاکم بووه.

باس له سه ر ئە وه نی یه که هه لپه رکی کوردی دیارده یه کی فینودالی یه یان سه رمایه داری. باس له سه ر ئە وه یه که ئە م جوهره هه لپه رکی یه ده سکردی میژوویی یه کی دیاری کراوه که من بو خوم نازانم که ی بووه. ئایا هی سه رده می کیلایه تی یه (که هه ندیک میژوونوس پی یان وایه کورد به سه رده می کو یلایه تی دا تی نه په ریوه)، ئایا له سه رده می کومو نه ی سه ره تایی دا هاتوو... نازانری.

هه لپه رکی کوردی له کوردستانی ئیران چه ند جوریکی جیاجیای هه یه له کوردستانی عیراق و کوردستانی تورکیا و سوریا و... ئە م شیوازانه ی هه لپه رکی، بو خویان پوخت (خالص) و سه ره خو گه شه یان نه کردوو. هه لپه رکی کوردی بادینان و تورکیا و سوریا و تورک و ئە لبان و یونانیه کان... هه تا راده یه ک له یه ک ده چن. سلیمانی و سنه و مه هاباد(سی پی پی) توزی له یه ک ده چن و هه ر وه ها. ئە وه ی ئیمه ئیمرو پسی ده لیین هه لپه رکی کوردی له گره وی ئە وه دا نین هه تا هه تیا به دوایه وه بین. ئیمه بمانه وی و نه مانه وی به شیکین له دنیا ئیمرو. هه ر بویه ده هول و زورنا زیاتر پاشه کشه ی کردوو و جوزه له و ده ف زور زور به که می ده بینری. شایی و هه لپه رکی دیارده یه کی تری پیوه یه، له گه ل موسیقا و گورانی دا یه، بو خوی به پسی هه لپه رکی که ده گوری و گورانکاری به سه ردا هاتوو. (له باسه که ی کاکه تیکه لی هه یه له م سی شته: هه لپه رکی، موسیقا وه گورانی زور جار و بگره له کاتی به راوردن به کوللی که وتوو ته هه له وه).

فه رهه نگی هه لپه رکی و شیوازه کانی بو خویان چه ند هوکاری به دریژایی میژووی کون و نوی کاری تیکردوون و به ره ویش، یان خاو وه یان له قور چه قینی بو دروست کردوو. پیش ئە وه ی بچمه سه ر خالیکی تر، ئە مه وی ئە وه بو خوینهر و بو کاکه و بازگه ریش دلنیا بکه م. هه لپه رکی کوردی ناتوانی و نابی گه شه بکات بو «تویست» و «دیسکو» و «تانگو». ئە گه ر که سیک له گره وی ئە وه دایه، ئە وه هه له یه.

چه ند بوچوونیکی وا لای کاکه هه یه دوایی دیمه سه ر ئە و خاله. ئە گه ر دیسکو بیته هه لپه رکی یه کی باو له کوردستان دا، ئە وه مانای ئە وه نیه که دانسی دیسکو بردییه وه و دانسی کوردی دورانی. زوربه ی زوری دانیشتوانی شاره گه وره کانی کوردستان ئیستا زیاتر له و گورانیه کوردی یانه که ئاوازی روژئاواییین یان هه ر گورانی ئە وانن گوی ده گرن تا له حه سه ن زیرک، محه مه دی ماملی و تیا به ر توفیق و عه لی مه ردان. ئە مه مانای ئە وه نیه گروپی یه که م بردیه وه و ئە مانه ی دوایی دوراندویانه، بویه گه نج گوی یان بو ناگری. ئە وه کاریگه ر بوون و داهینان و ده س پیشخه ری یه.

هه لپه رکی کوردی و پیشکه وتن و شیواز گورینی په یوه ندی هه یه به چه ند کارکه ریکه وه. له پیش هه موویانه وه سیسته می حوکی ده سه لاتداریتی سیاسی.

۱- دیداری سیستمی سیاسی، کومه لایه تی وه سایکولوژی.

یه کی له و هوکاره سه ره کی و گرنگانه ی که کار ده کاته سه ر فه رهه ننگ و نه ده ب جا چ هه لپه رکی، موسیقا، یا گورانی بی، ده سه لاتی سیاسی یه. ئا لیره دا کاکه یه ک هه له ی گه وره ی کردووه که به تاییه ت هاتووه ووشه ی ناسیونالیزمی ناوه به سه سلی مه وزوعه که وه و نه یتوانیوه خالیکی تر باس بکات که نه ویش شیوازی حوکمی سیاسی یه له کوردستان، بی گوی دان به وه ی چ پارچه یه که (داگیرکردنی کوردستان و به ش به ش بوون و حاکم بوونی ناسیونالیستیکی تر و کاریگه ری له سه ر نه ده ب و فه رهه نگی کوردی و پیشکه وتنی ئابووری و سیاسی کوردستان به ئیراده ی نه و حکومه تانه و له گه لیشیا نه ده به که ی و هه لپه رکی که ی). ئیتر وه کو له وه و به ر ووتم له هه ندیک شاری گه وره خیرا گورانکاری به سه ردا هاتووه، بو نمونه دیاربه کر، سنه، سلیمانی، هه ولیر و... حکومه ته سه ر ده سه تته کان هه میشه کام عادات و ته قالید کون بووه، عه شایه ری به خوبی و پوخله واتیه وه، کونه په رستی و... هه ولی داوه په ره ی پی بدات... (بو نمونه روژه هلات ناسیک نه لی، تورکیا به شی تورکه که ی ۱۰۰ سال جیاوازی هه یه له گه ل به شه کورده که ی) نه و جیاوازی یه که م تا زور بو ئیران و ئیراقیش راسته... من پیم وایه هه له که ی کاکه لیره دایه که دی یه کسه ر په نجه ی تاوان ده خاته پال ناسیونالیزمی کورد و به راوردی نه کات له گه ل ناسیونالیزمی نه وروپی (کاکه لیره دا له رووی تحلیل ی سیاسی و ماتریالیزی میژووی یه وه که می هیناوه و هه ر له خودی باسه که ی خوی دا به هه له نه و باسانه ی «شی کردووه ته وه»... مه به سستی کاکه له و ووشه ی ناسیونالیزمه که له باسه که ی دا هاتووه، سه د ده ر سه د ناسیونالیزمی کورده نه ک عه ره ب و فارس و تورک. نه سله ن نه و هاوکیشه یه به پیچه وانه وه یه که فه رهه ننگ و نه ده بی کوردی هیچ کات سه ره خو نه چوته وه پیشه وه و هه میشه به چاودیری و کوته ک و کاریگه ری نه ده ب و فه رهه نگی بورژوازی بالاده ست بووه. ئایا قاسملو و «ح.د.ک» ی ئیران و «پ.ک.ک» ی تورکیا و «ی.ن.ک» و «پ.د.ک» له عیراق ده ستیان خستوته به رده م و قاچیان ناوه ته به ر سه رهه لدانی دیسکوی خومه ینی و تانگوی سه دام و تویستی تشلیه ر و نه جمه دین نه ره کان؟ (بو دریژه ی نه م باسه کاکه، خوی به ر پرسیار نه که م. خوی چاو بخشینی به میژووی کورد له چاو دراوسیکانی دا و میژووی نویی روژه ه لاتی ناوه راست). نه مه وی بلیم که من له وه ناترسم بلیم کوردستان داگیرکراوه و دابه ش کراوه و به هوکاری سه ره کی بزائم بو هه موو دواکه وتن و پاشه کشه و له قور نوqm بوونیک دا.

هاوری یان مشخص قسه مان له سه ر هه لپه رکی کوردی یه. گرنگه ده ست نیشانی کوسپ و گیروگرفته کان بکریت که له به ر ده م گه شه ی نه ده ب و به شه کانی تری فه رهه نگی کومه لایه تی دایه. ئینسان که سیاسی بی و له بواری شاقولی و ئاسویی کیشه کان تی بگات، ده توانی سه د په ره له سه ر «ی.ن.ک» و «ح.د.ک» و «پ.ک.ک» و ئیران و ئیراق و... بنووسی، به لام مشخص کوا گیروگرفته که. من هوکاره کان یه که میان، ده سه لاتی سیاسی حاکم، یان بورژوازی نه ته وه ی سه رده ست به گرنگی ده زانم

۲- له رووی کومه لایه تی و سایکولوژی به وه.

به داخه وه ئیمرو شی کردنه وه ی سایکولوژی بو چینه کان و بو تاکه کان له گره وی کیشه سیاسی و ئابوری یه کانی روژه ه لاتی ناوه راست و دنیا دا زور به که می دیاره، هه ر بو نمونه له نه ده بیاتی کومونستی و نه ده بی کریکاریش دا زور زور ده گمه نه. من پیم وایه له به ر دوو هویه: یه که میان په ی نه بردن به نه سلی مه سه له که، دووه میان نه دوزینه وه ی سه ر خه ته کان و نه بوونی شاره زاپی له و بواره دا. هه ر بویه که سیک ی وه کو کاکه یان بازگر قسه له سه ر دیارده یه کی کومه لایه تی نه که ن، که کاریگه ری سایکولوژی بونی نایه ت له باسه که دا.

کاتیک دیارده یه کی فکری یان سیاسی، کومه لایه تی نه بیته وه، که نه و دیارده یه بیته واقعیکی عه مه لی له ناو

کومه لدا. هر بویه هه لپه رکي ديارده يه کي واقعي کومه لايه تي ناو خه لکه. ديارده کومه لايه تي يه دژواره کان که بوونه ته گيژاوی ده روني و زه وق و که يفي خه لک، وازهينانی زور زه حمه ته و کات خايه نه؛ ته بليغي ده وی؛ ئيمکانياتی ده وی. به کورتی و به کوردی چاره و نه لته رناتيووی ده ويت. دژي جگه ره کيشان، مخدرات و نه هيشتنی ئايدز و... به ملياردها دولار له نه وروپا و دنياي هاوچه رخ له روژنامه و ته له ويزيون و سينه ما و ته بليغاتی جوراوجور به کار ديت و به کار هات و له هه رچی ناميري جوراوجور و نه لته رناتيفی «به تام» که لک وه رگيراوه و که چی به پيچه وانه وه کوتايی نايه ت و ته نيا به نسبه تي زور که م، که م ده بيته وه. بو؟ ئايا کافی يه به دوو قسه بيبرينينه وه و بليين نه مانه ديارده ی نيزامی سه رمایه داری و بوگه نی سه رمایه داری و بی کاری و بی مالی و هه ژارين و...؟ بی گومان نه خير. نه م دياردانه کاریگه ری فيسيولوژی و سايکولوژی يان له سه ر به شه ره کان داناوه.

هه لپه رکي يه ک که سه ده ها ساله کاریگه ری فکری و سايکولوژی و بگره فيسيولوژی داناوه له سه ر فه ردی کورد، چون نه توانری بووتریت واز بينه، فريی ده، که می که ره وه. ئايا به ديلي تيثوری بو ديارده واقعي يه کان که وه کو گلوکوز چون له خون دايه و ميشکک پيوستی پييه تي بو نه وه ی گيژ نه بی و نه مری، ناوه ها مروفه کان پيوستیان پييه تي، چاره سه ره؟

نه وه ی که شوینی خو يه تي بيليمه وه سه پاندنی سياسه ت و نه ده ب و دواکه وتویی و... له لايه ن بورژوازی بالاوه، خالی يه که مه. سايکولوژیه ت و... ناسيوناليزمی کورد و مه زهه ب، خالی دووای نه وه ن (بويان ده گه ريمه وه!)

— لايه نه نيگه تيف و پوزه تيفه کانی هه لپه رکيی کوردی (سيلبی و ئيجابی)

به رای من هه موو ديارده يه کی کومه لايه تي لايه نی نيگه تيف و پوزه تيفی هه يه و هه لپه رکيی کوردی له و لايه نانه بی به ش نييه. لايه نی نيگه تيفی ديارده يه کيی کومه لايه تي ده لیلی ره فزی ديارده که نييه و لايه نه پوزه تيفه کانیشی ده لیلی تقدیس و شانازی نييه. هه ر بویه به پيی «ديناميکيه ت» ی ناو ديارده که و زال بوونی لايه نیک به سه ر لايه نه که ی تر دا، ديارده که يان به ره و پوکانه وه يان گه شه کردن ده چیت. نه مه راستيه کی حاشا هه لنه گره. بنه مای ره خنه ی پيشره و له سه ر لايه نه نيگه تيفه کانه و ده بی په نجه ی زانستی و واقعيی بخريته سه ری. له هه لپه رکيی کوردی دا ده توانين چه ند ديارده يه کی سلبي ديارى بکه يين که په يوه ندى به کارکه ری کومه لايه تي و مه زهه بيه وه هه يه:

— سه ره رای هه لپه رکيی به کومه ل، رولی تاکه که س تبيدا که مه. به لام نه مه شيوازيکه له و جوره هه لپه رکيی يه که قانونه که ی وایه.

— ئافره ت هه ميشه رولی که سی دووه می هه يه.

— ئافره ت تيایدا لاکه وته يه، يان نه رم هه لده په ری يان له ده ستي ناسياو و خزمی خوی دايه.

— پياوسالاری دیداری گه شه...

هه روه ها چه نده ها ديارده ی تری ورده واله ليره و له وی که بو خوی هه لپه رکيی کوردی پاشه کشه پيکردووه.

لايه نه پوزه تيفه کان

لايه نه پوزه تيفه کانی، ديارده که خودی خو يه تي، له رووی کومه لايه تي و سايکولوژی و کولتوری و... چه ند شتی تر. له پيشه کی باسه که دا ووتم که هه لپه رکيی کوردی (مه به ست له هه لپه رکيی به کومه ل و زورنا و ده هول و...) که م بوته وه و زياتر ئیستا به ره و لادی کان و گه ره که کانی قه راغ شار که زوربه ی دانیشتوانی هه لکه ندرای لادیکانن، ليره و له وی ده بينری. نه مه مانای نه وه يه که لايه نه نيگه تيفه کانی ئیتر ناتوانیت ببيته نوينه ر و به لکو به پيچه وانه وه

سه‌ری‌ئو ديارده ميژووويه ده‌خوات و له ناوي ده‌بات. ره‌وتی گه‌شه‌ی ميژوووي کومه‌لايه‌تی و فه‌ره‌ه‌نگی و به‌ کاربگه‌ری فه‌ره‌ه‌نگی دنيايي و ناوچه‌که، جوربکی تر له‌هه‌لپه‌رکی سه‌ر هه‌لده‌دات يان اقتباس ده‌کری. هه‌ر بويه‌ئو و جوره‌ی که‌دين، دريژه و (ته‌واوکه‌ری) ی هه‌لپه‌رکبي سوننه‌تی کوردی نيه و ره‌قبببشي نه‌بووه؛ به‌لام‌گوزه‌ران و جور و شيوازی بپرکردنه‌وه و زه‌وق و که‌يفی خه‌لک جوربکی تری ده‌وی.

هه‌لپه‌رکبي سوننه‌تی کوردی (چه‌پی، سی‌پی‌یی، جوره‌کانی‌تر له‌ئيران و تورکيا و... هتد) هه‌موويان شيوازيکن. پيوست ناکات ئيمه‌ببين خانوويه ره‌يان له‌سه‌ر دروست بکه‌ين. ئاهه‌نگبکی گورانی ببببکی کورد له‌سوید، ئه‌لمان يان هه‌ر وولاتبکی تر به‌جاری له‌سه‌دا ۹۰ی هوله‌که‌هه‌لده‌په‌ری، له‌ناو‌جه‌رگه‌ی ئه‌روپادا؛ کچ و کور و ژن و ميرد و مندال تیکه‌له و دووره‌له و لايه‌نه‌نيگه‌تيفانه‌ی من‌باسم‌کرد. ئه‌ی ئه‌مه‌چی ناو‌لی بنين؟ ئه‌مه‌چ په‌يوه‌ندی به‌ناسيوناليزم و مه‌زه‌به‌وه‌هه‌يه؟ ئه‌مه‌سايکولوژيه‌ت و (گونجاندنی) سروشتی بايولوژی و فيسيولوژی ئينسانه‌کانه‌که‌پيشتر باسم‌ليوه‌کرد. ئه‌مه‌«ديسکوی کوردی» يه. که‌هه‌لده‌په‌ريت له‌ئوروپا، ئايدولوژیای «ره‌ش‌به‌له‌ک» وجودی نيه، قه‌يدوشه‌رتی پياوسالاری وجودی نيه. هه‌ر دوو که‌سه‌يان ۳ يان ۴ يان ۵ يان ۱۰ که‌س، به‌ئاره‌زووی خوی هه‌لده‌په‌ری. ئه‌ی ئه‌مه‌پوزه‌تيف نيه‌چيه. ئه‌مه‌هه‌لپه‌رکی يه و ره‌فز کردن و دزيو کردنی له‌رووی ره‌خنه‌ی داهينه‌ره‌وه‌راست نيه. بو‌ئه‌وه‌ی دانسی تاک و جووت، ديسکو و «تانگو»شت هه‌بی، ئه‌بی ناماده‌بيت له‌رووی سیاسی و کومه‌لايه‌تی و سايکولوژی يه‌وه‌هه‌بيت.

مه‌زه‌ب و کونه‌په‌رستی کومه‌لايه‌تی و پاشماوه‌ی تايه‌فه‌گه‌ری و... کارکه‌ری سه‌ره‌کين بو‌داسه‌پاندن و هيشتنه‌وه‌ی لايه‌نه‌نيگه‌تيفه‌کان و به‌حوکمی هه‌لگری جوری (ئيسلام بوونی سونه‌یی کورد) و جه‌نجال بوونی خه‌لکی کوردستان له‌گه‌ل شورش و گه‌شه‌ی ته‌ياری کومونيزم و ئه‌ده‌بی پيشرو... ئه‌م مه‌زه‌به‌که‌متر توانيوه‌تی هه‌موو خه‌لک ئالوده‌ی ته‌بليغاتی خوی بکات. هه‌ر بويه‌جوره‌کانی هه‌لپه‌رکبي نوی، به‌پيچه‌وانه‌ی هه‌لپه‌رکبي سونه‌تی، روژ له‌روژ له‌زياد‌بوون دايه‌له‌کوردستان. به‌داخه‌وه‌وا ده‌رده‌که‌وی که‌هه‌لپه‌رکبي سوننه‌تی به‌هوی زال بوونی باله‌نيگه‌تيفه‌کانيه‌وه و حاکم بوونی مه‌زه‌ب به‌سه‌ری دا، بوته‌ديارده‌به‌کی دواکه‌وتوو يان کونه‌فه‌ره‌ه‌نگ. به‌لام‌له‌راستی دا و نيه. بزوتنه‌وه‌ی (طاليبان) له‌ئه‌فغانستان له‌گه‌ل چوونه‌ناوه‌وه‌يان بو‌کابل، اعلانی شتيکيان کرد که‌سه‌ره‌رای سوکايه‌تی و بی ماف کردنی ئافره‌تان، به‌سه‌ده‌ها سال فه‌ره‌ه‌نگ و ئه‌ده‌ب و زانستيشيان برده‌دواوه. پرسپاره‌که‌ئه‌وه‌يه‌ئايا له‌ژير ده‌سه‌لات و بوچوونبکی ئاوه‌هادا چ مه‌يلبکی دانس و موسيqa و گورانی په‌ره‌ئه‌ستيني؟

مه‌قامی سلیمانی قاسمیانى له‌نيوان ره‌خنه و داهينان دا

هه‌ر وه‌کو له‌سه‌ره‌تای باسه‌که‌دا ووتم، سلیمانی قاسمیانى ده‌ست پيشخه‌ر بووه و ئه‌و بابه‌ته‌که‌ی هيناوه‌ته‌گوری. هه‌ر بويه‌بسه‌که‌له‌وه‌سه‌رچاوه‌ده‌گری و وه‌لامه‌که‌ی بازگریش جاربکی تر کاکه‌ی جوولانده‌وه‌وه‌ر به‌قسه‌ی کاکه‌خوی، چه‌نده‌ها که‌س قسه‌و قسه‌لوکيان پی ووتوو يان بو‌نوسيووه. کاکه‌له‌ژماره‌ی ۳ دا ده‌نوسى «هه‌لپه‌رکبي سوننه‌تی ريبگه‌ی ئه‌وه‌ت پی نادا که‌وه‌ک مه‌ل بال بگری... خوت وه‌رسورينى...» (ل ۲۰) هه‌روه‌ها ده‌نوسى «... ريزی هه‌لپه‌رکی وه‌کو ماريک پيچ ده‌خوا، کو ده‌بيتنه‌وه... هيچ جيبگايه‌ک بو که‌سايه‌تی تاکه‌ئينسان ناهيلبته‌وه...» (ل ۲۰). ئه‌م دوو برگه‌ی سه‌ره‌وه‌سه‌ره‌تای ده‌س پيکردنی کاکه‌يه‌بو باسه‌که‌به‌رای من له‌سه‌ره‌تاوه‌ده‌ست پيکردنی نيگه‌تيف و سه‌ر پی یی يه و ره‌خنه‌يه‌کی زور روکه‌شانه‌يه. بو؟ ئيمه‌قسه‌مان له‌سه‌ر ئه‌وه‌نيه‌هه‌لپه‌رکبي کوردی فولکلوری بکه‌ينه «تويست» و «تانگو»، به‌لکو قسه‌مان له‌سه‌ر داهينانی نوی يه؛ قسه‌مان له‌سه‌ر (به‌ده‌ست هينانی)

و ده‌رگرتنی دانسیکی جیهانی‌یه؛ قسه‌مان له سه‌ر ئه‌وه‌یه که چون دانسیکی تر بتوانیت بیته دیارده‌یه‌کی کومه لایه تی و سایکولوژی.

ئیمه نابی هه لپه رکیی به کومه لی سوننه تی فولکلوری کوردی وه کو ریزی یه که می دیواریک سه یر بکه ین و هه ول بده ین پیشی بخره ین و ریزی دووه م بکه ینه دیسکو و سی یه م بکه ینه شتیکی تر.

هه ر بویه ره خنه یه کی ناوا نیگه تیف له دانسی کوردی و به ناوینه ی دیسکوتیکی شه وروپی، یان شه مه ریکی یان هه ر شوینیکی تر، ره خنه‌گره که به‌ره و شوینیکی تر ده‌بات. هه‌روه‌ها شه‌مه‌وی شه‌مه بلیم که کاکه به ته‌واوی له به راوردکاری دا که می هیناوه. موتله ق دانسی دیسکو و تانگو و به راورد له گه ل دانسی کوردی، یان ره خنه له دانسی فولکلوری کوردی له سه ر بنه‌مای سیفات و خصوصیات ی شه و دانسانه هه له یه.. بو؟

دانسی کوردی، به کومه‌ل، یاسا و ریتم و زه‌وقی خوی هه‌یه، هه‌ر وه‌کو دانسه به کومه له کانی تری دونیا سوید، شه لمان، فه ره نسا، به ریتانیا، ئیرله نده، نه رویج و... هتد. هه لپه رکیی سی پی یی شه گه ر یاسا و ریتمه که ی نه زانی ئیتر ناکریت. شه گه ر که سیکی ناشاره زا بچیته ناوی، ریزه که تیک شه دات و یان ده بی بیته ده ره وه یان ده بی هه ول بدات خوی فیر بکات. شه مه ئاسایی یه و پیوستی به وه نیه ئیشاره تی ته عه جویی («ا») بو دابنریت («... ده نا پیچی له ناکاو فریت ده‌داته ده‌روه و له هه‌لپه‌رکی بی به‌شت ده‌کا!») (ل ۲۱). شه‌مه نه‌ک بو دانسی به کومه‌ل، که به هه‌له به راورد کراوه له گه‌ل دانسی سه‌ربه‌خو و تاک و جووت، به‌لکو بو دانسی دیسکوش ئاوه‌ییه. مانای ریتمی هه‌یه. شه گه ر دانس که ره که «فول» نه بی و گوی به هیچ نه‌دا... دانسی هیواشی ده ست له ناوچه د، پیوستی به موسیقا و ریتمی خوی هه‌یه. ده‌با دوو که‌س له و کاته‌دا «تویست» و «تانگو» بکه‌ن. به راستی شه گه ر شه وه ئاسایی یه و مه نتیقی یه، من ده لیم وا نی یه و که سیش موافق نی یه.

هه‌لپه‌رکیی چه‌پی و نه‌رمی کوردی، گورانی و موسیقا و ریتمی خوی هه‌یه. ناتوانی له و کاته‌دا قریوه لی ده‌یت و سی پی یی بکه‌یت. بو شه بی ره وا بی که ئیمه بچینه کورسی دانس و خومان فیری دانسه جوراوجوره کان بکه‌ین؟ ئاخر هه ر بو شه وه یه لاقت لی تیکه ل نه بی. جا که سیک بیه ویت جوریک له هه لپه رکی تاقی بکاته وه که یاسا و ریتمی خوی هه‌یه و به کومه له... شه و تاکه له چ روانگه یه که وه ده چیته ناوی خوی تیا تاقی ده کاته وه؟

کاکه، سه‌ره‌تای ره خنه‌که‌ی ده‌کاته بناغه بو گشت باسه‌که‌ی. هه‌ر بویه ئاگایانه و نائاگایانه چه ند بابه ت تیکه ل ده کات و هه‌ندیک جار به هه له ده یاندات به یه ک دا. بو نمونه هه لپه رکی، موسیقا و گورانی. خوزگه کاکه به ته نیا قسه ی له سه ر هه لپه رکی بکرده‌یه و ورده ورده بهاتایه ته سه ر موسیقا و گورانی، نه ک له یه ک کات دا هه ر سیکیان بدات به یه ک دا. هه‌رچه‌ند هه لپه رکی بی موسیقا یان بی گورانی نابی به لام دوانه که ی دوایی بی هه لپه رکی ده بن و هه ر بویه باسی سه‌ربه‌خویان ده وی. «هه لپه رکیش ره‌نگی شه و ده‌وره میژوویی یه ی پیوه دیاره. له سه‌رچویی گیر به ده ر، تاکه‌مروف له هه لپه رکیی سوننه تی کوردی دا نه مه‌عنا ی هه یه و نه جیگا...» (ل ۲۱) ته‌ئکید هی هته. کاکه، هه ر له سه ره تاوه شه م شه‌نجامه ی به ده‌سته وه بووه هه ر بویه شی کردنه وه کانی له زور شوین دا هه له یه. کاکه له‌وه‌حالی نیه که هه‌لپه‌رکیی به کومه‌لی فولکلوری کوردی یان هه‌ر نه‌ته‌وه یه کی تر خصوصیات و یاسا و په‌یره وی خوی هه‌یه و تاکه که سه‌کان هه موویان پیکه وه کومه له که دروست ده‌که‌ن. شیواز و سیفات و خصوصیات کومه له که له شه‌نجام دا بریتی یه له شیواز و سیفات و خصوصیات تاکه که سه‌کان. هه ر بویه به پیچه‌وانه ی شه وه ی کاکه باسی کردووه، هه‌لپه‌رکیی به کومه‌لی کوردی یان هه‌ر نه‌ته‌وه یه کی تر، به بی مه‌عنا و به بی جیگای تاکه که سه‌کان، زور بی مه‌عنا و بی جیگایه. سه‌یره کومه‌لیکی پر مه‌عنا و بایه‌خدار دروست بی له تاکه که سی بی مه‌عنا و بی بایه‌خ!! شه‌مه شه و هه‌له‌یه‌یه که کاکه تیی که وتووه، دانسیکی نویی به راورد کردووه به دانسیکی میژوویی فولکلوری.

دوای شه وه ی کاکه تیزی له ماتریالیزی میژوویی قسه ده کات به داخه وه به هه له شه‌نوسی «هه لپه رکیش شه م ئال و

گوره که وته ناوی و هه لپه رکیی دووکه س و تاکه که سی نازاد، جیگای به هه لپه رکیی به کومه ل لیژ کرد» ل ۲۱-۲۲... ئە مه خالیکی زور پوزه تیغه و داهینه رانه یه. پیشکه وتنی سه رمایه داری و پیداویستی یه کانی شتی نویی خولقاند که له گه ل پیداویستی یه کانی ژیانی روژانه ی تاک ی ویستراو دا بیته وه.

ئه بی ئە وه ش بلیین که جیگا گورکی و جیگا پی ته نگ کردن نی یه. دانسه نوی یه کان جیگا و مه قامی خویان هه یه که بواری کومه لایه تی و که یف و زه وقی سایکولوژی جیاوازیان بو خولقاوه و خولقاندوویانه، هه ر بویه دانسی نوی له سه ر نیسک و پروسکی هه لپه رکیی فولکلوری کوردی یان ئە مه ریکی و ئینگلیزی درووست نه بووه و نابی. ئە بی ده ست پیشخه ر و به کومه لایه تی کردنی دانسی نوی بین و ژینگه ی سایکولوژی خوی بو ناماده بکریت به ته بلیغ دژی سیاسه تی حاکم، مه زهه ب، ته بلیغ بو زه وقیکی تر بو که یفیکی تر، بو جوهره جووله و نازادی یه کی تر له دانس دا، بو به شداری زیاتر و لیبرال تری ئافره ت و... هتد. به لام هاتنه کایه وه ی ئە مه قاتی دووه م له خانووی هه لپه رکیی فولکلوری کوردی نیه، به لام داهینان و به کومه لایه تی کردنی جواریکی تره له دانس له پال دانسه کونه که دا، خه لک خوی چ جوهره دانسیکی پی خوشه با سه ربه ست بیت. دانسی به کومه لی فولکلوری کوردی چه ند خوی کومه لایه تی کردووه، چه ند سایکولوژی ته به خووه گری داوه... چه ند کاتی ئە وه ی بو که م بوونه وه بیان نه مان بیان گورانکاری، ئە وه هه کاره کانی پیشه وه رولیان هه یه. کاکه ده لی «ئه وه ی که به شداربووان له ره قسی دیسکو دا به یه که وه گری ده دا ته نیا موسیقایه... و چون له گه ل شاهه نگه که یه ک بگری...» (ل ۲۲). ده ی باشه ئە مه بو هه لپه رکیی کوردیش هه ر وایه. وه کو له وه ویه ر ووتم، جیاوازی دانسه کان، جیاوازی گورانی و موسیقاشه، به لام به راوردکاری یه که هه له یه. «له م هه لپه رکیی یه دا نه ده ستت به ستراوه و نه پیت؛ خوتی و ئیجساسی خوت و مه لی خه یالت، له ناو کومه لیکی به هه مان ئە ندازه نازاد دا» ل ۲۲... ئە مه بوچوونی دیسکویه. من ئە م بوچوونه وه کو بوقه که ی ناو بیره که ده بینم که لی یان پرسی ئاسمان چه نده؟ ووتی: به هینده ی ده می بیریکه.

کاکه له لاپه ره ۲۳ دا هه لی کوتاوه ته سه ر ناسیونالیزم که به راستی من بو خوم زور به «لیکولینه وه» یکی سه یری ئە بینم، ناسیونالیزمی کوردی، ناسیونالیزمی تورکی، ناسیونالیزمی سویدی، ئە لمانی... هه ر یه که توانا و هیزیکی دیاری کراویان به کار بردووه بو گه شه یان دوا خستنی دیارده یه کی کومه لایه تی. ئە وه نده ی که ناسیونالیزمی کورد، وابه سته و دار ده ستنی ناسیونالیسته کانی تر بووه له ناوچه که و له دونیا دا، ئە وه نده ده سه لات و کاریگه ری نه بووه له سه ر رووداوه کانی روژانه ی ناو کوردستان. له کوردستانی ئیران، ناسیونالیزم و مه زهه بی مه رکه زی کاریگه ری هه بووه، له عیراق و تورکیاش به هه مان جور. ناسیونالیزمی کوردی بو خوی کارکه ریکی سه ره کی نیه، یه لام ئە وه ی که به چ راده یه ک کارکه ره، له شوینیکه وه بو شوینیکی تر جیاوازه.

من نامه وی بچمه ناو موناچه شه ی پوخت، به لام پرسیری ئە که م و چه ند قسه یه ک: ئایا چ حکومه تیکی ئە وروپی ناسیونالیست نیه؟ «ئه م ناسیونالیزمه دژی مودیریزم و پیشکه وتوویی یه» ل ۲۳... ئە ی ئە و دنیا مودیرن و پیشکه وتووه که کاکه «تقدیس» ی ده کات کی دروستی کردووه؟

با ئیمه ئە وه بزانیین سه ده ها هه زار له م دنیا یه دا روژانه له به رامبه ر ئینته رنیت و پیشکه وتووترین زانست دا دانیشتون ته بلیغ بو کونه په رستی و راسیزم، فاشیزم و سه رکوت ده که ن. هه ره ها کاکه ده لی: «ئه م ناسیونالیزمه له کوردستان له مپه ریک بووه... ئاکامه که ی له قور چه قین و دوواکه وتوویی موسیقا و ره قسی کوردی له چاو موسیقای جیهانی یه» ل ۲۳. کاکه ئە بی هه ول بدات ئە و دوو بابته، هه لپه رکی و موسیقا، به هه له به کار نه هینی. هه لپه رکی و موسیقا دوو گیانن، یه که میان به بی دووه م نازی و نابی به لام موسیقا سه ربه خوویه، به جیا پیش ده که وی و باسی جیای هه یه. به رای من موسیقای کوردی به چه نده ها کیلومه تر له پیش هه لپه رکیی کوردیه وه یه و بی ئاگایی باس کردن له و بابته، ره خنه گر ده خاته گیژاوی هه له ی ره خنه وه. کاکه هه میشه ته ئکید له وه ده کات که ره قسی تاکه که سی ئە بی بچپته جیی ره قسی به کومه ل و زنجیره کانی بیسینی. ئە مه ئە سلی هه له یه کی تره.

کاکه له لاپه ره ۲۴ دا باس له موسیقا ده کات. موسیقا «جیهانی یه». «ته گه ر موسیقای کوردی بیهه ویت له و دیوی چوارچیوه ی ته نگی کوردستان، دلدار و گوی گر په یدا بکا، مه جبووره به رگی ته نگی ناسیونالیزم له به ر خوی دادری و به ره وپیش هه نگاو هه لگری» ل ۲۴... با «ده ف»... «توزه له»... هه تا دواپی.

چه ند پرسبار

* نایا موسیقای کوردی مانای ده ف و جوزه له و ده هول و زورنایه؟
* نایا ناسیونالیزمی کوردی یه که ریگره له به جیهانی بوونی موسیقای کوردی؟ (هه رچه نده من قسه م له سه ر ته م باسه نیه چونکه هه له و تیکه و لیکه ی پی کراوه).
من دلنیام که کاکه ته بی ته وه ی زانیبی بو «تابا» ی سویی بوو به جیهانی و نه ک ته وانه ی تر. ته وانه ی له ته وروپا به زمانی خویان گورانی یان ووتوو و بوون به جیهانی و دنیا گوی له گورانی و موسیقا و سه مفونیاکانیان ده گری، ژماره یان له په نجه کانی ده ست تی ناپه ری. به چ ته لته رناتیف و چ پیشنیاریک و ده ست پیشخه ری یه ک هه لپه رکیی تاکه که سی دیسکو و تانگو بتوانیت بیته دیارده یه کی کومه لایه تی له کوردستان؟ به چ ته لته رناتیفیک موسیقا و گورانی کوردی جیهانی بیت؟ کوا داهینان و کوا ره خنه ی درووست که ر؟

سلیمانی قاسیمانی له به رامبه ر ره خنه و ته همه د بازگر دا.

پیشه کی با چاویکی خیرا به نووسینه که ی بازگردا بخشینین و دوا ی ته وه کاردانه وه ی کاکه ش هه لسه نگینین. ره خنه که ی بازگر زور توند و تیژی له سه ر بنه مای یه کتر ناسین و شه خسی نه ک له سه ر بنه مای لیکولینه وه یه کی عیلمیانه و ریالیستی، پیوه دیاره. بازگر له سه ره تای نووسینه که وه به پلار و شتی شخصی ده ست پی ده کات. هه ر بویه له بایه خی گشتی ره خنه که ی هاتوته خواره وه و هه رکه س نووسینه که بخوینیته وه راسته وخو کینه و دووبه ره کایه تی شخصی بو ده رده که وی. هه ر بویه نه ره خنه که و نه وه لاهه که ناتوانن جیگای ره خنه ی واقعی و زانستی و دوور له کینه ی شخصی و رووکه ش بن. نووسینه که ی بازگر ته یه ویت ته وه ئیسپات بکات که کاکه هه له یه و «یه کیک له جوانترین ره سمه کانی کوردستانی داوه ته به ر خه نجه ر» ل ۲۶ - هانای ۴. من پرسباریکم هه یه له بازگر و هه موو ته وانه ی که دژایه تی نووسراوه که ی کاکه ده که ن به غه ره زی شخصی بی یان هه لگری ته وه جوهاتی مه زهه بی و ناسیونالیستی... ته گه ر ته وان ئیسپاتی ته وه بکه ن کاکه له چه ند خال دا هه له یه یان ره خنه که ی نیگه تیفه، مانای ته وه یه که هه لپه رکیی کوردی قاییلی پاشه کسه نیه؟ ته وه ی که بازگری له جه وهه ری ره خنه یه کی واقعی و زانستی دوور خستوته وه به راورد کردنی لایه نه نیگه تیفه کانی دانسی نوی یه له گه ل لایه نه پوزه تیفه کانی هه لپه رکیی سوننه تی کوردی. به مانایه کی تر بازگر له به رامبه ر کاکه دا لایه نه نیگه تیف و هوکاره سه ره کی یه کانی ته و لایه نه نیگه تیفه ی هه لپه رکیی کوردی وه لاناوه و لایه نه پوزه تیفه کانی کردوته قه لای خوشی و جوانترین دیمه ن، وه له ویه ری تای ته رازوووه که وه لایه نه نیگه تیفه کانی دانسی نوی ده بیننی راسته وخو یان ناراسته وخو. کاکه ده لی «به دل هیوادار بووم که که سیک بیت و له سه ر ناوه روکی باسه که م به ره د یا به ئیسپات قسه بکات...» ل ۲۷ هانای ۴. ته م کیشه کومه لایه تی یانه هاوکیشه ی «بی گیان» به ته نهان تا که سیک بیت و ئیسپاتی بکات. ناگری بووتریت ۱ و ۱ ده بیته ۲. که واته دانسی کوردی به پیی هه مان هاوکیشه راسته یان هه له یه یان دوواکه وتوو یان پیشکه وتوخوازه و بو هه موو کیشه کومه لایه تی یه کانی تریش هه روایه. به لام له به رچاوغرتنی تاقی کردنه وه و نمونه کانی دنیا و که لک وه رگرتن یان داهینان له لایه نه پوزه تیفه کانی ته مه به جیی خوی. کاکه له ره دی دووه م دا، له سه ر ته ساسی قسه کانی

بازگر (نهک له سه ر لیکدانه وه په کی زانستی) هه ول ده دات بیسه لمینی که بازگر هه له یه. خوا هه لنگری کاکه ش «ره دیکی نه رم و دیموکراتیانه ی» پی داوه ته وه! کاکه ته م جاره له کورته ی خاله سه ره کی یه کان دا باشی پیکاو؛ به تایبته ت خالی یه که م (که بو خوی یه ک پرسیاری تاییه... تایا جووتیار و ده ره به گی کورد، تایا کریکار و بورژوازی کورد «ته وه ی به دوا ی هه لپه رکی وه بو»... دوو جور هه لپه رکیی جیاوازیان هه بوو؟ تایا جووتیار و کریکار چه پی یان سی پی یی هه لپه ریون و ده ره به گ و بورژوازی به پیچه وانه وه؟) خالی دووه م راسته، به لام سه رمایه داری له به ریتانیا دانسی به کومه لی نه گوری به دیسکو و... به لکو وه کو دیارده یه کی کومه لایه تی دیاریکراو به ره و شوینیکی تری برد. زور که می کردوته وه، به لام هه ر ماوه. خالی سی زور راسته. ته م ئال و گوره له شوینیکه وه بو شوینیکی تر و له وولاتیکه وه، له شاریکه وه و هه تا له دییه کی گه وره وه بو دییه کی بچوک... جیاوازه. گورانکاری به کان په یوه ندی یان به پیشکه وتنی خیرای ئابوری و سیاسه ته وه هه یه به ره و دنیای دانسی دیسکو و تانگو و... مانای پیشکه وتنی فه رهه نگی له ژیر سایه ی پیشکه وتنی سه رمایه داری و بورژوازی مودیرن دا نهک پیشکه وتنی سه رمایه داری له ژیر سایه ی شیخه کانی خه لیج و ئیران و ته ندونسیا و... ته مه ته بی له رووی سیاسی و ئابوری یه وه هه رس بکریت؛ هه ر یوه پیشکه وتنی فه رهه نگی کوردی، به هه لپه رکی و موسیقا و گورانی و شانو و گالته و گه پ و سینه ما و... په یوه ندی هه یه یان پاشکه وته ی پیشکه وتنی ئابوری یه، پیشه سازی یه، له ژیر سایه ی:

۱- بورژوازی یه کی مودیرن. دوور له مه زهه ب، عیلمانی

۲- یان له ژیر سایه ی گورانکاری یه کی شورشگیرانه ی رادیکالی پیشکه وتوخوازی کریکاری و به گه شه ی توپژال و گروویک که راسته وخو یان ناراسته وخو دینه پالی.

ته م هاوکیشه یه، ره دی عیلمی و داهینه رانه ی ره خته یه له دیارده کانی سه رخانی کومه ل.

من به ش به حالی خوم ته و دیارده یه له کوردستانی عیراق ده بینم. دانسی تاکه که سی زیادی کردووه له چوارچپوه ی جوره کوروکومه لیک داو وه شیوازه کونه که ی هه لپه رکی، وه کو له وه وه ر ووتم، که متر بوته وه.

خالی ۶ و ۷... من پیشتر قسه م له سه ر کرد. وا بزانه کاکه له ترسی ته وه ی نه کا پیی بلین ناسیونالیست، ناویری په نجه بو ناسیونالیستی مه رکه زی راکیشی. هه روه ها لایه نی سایکولوژی لای کاکه هه ر بونی نایه ت. من له سه ر خاله کان که کاکه جاریکی تر باسی ده کا، له هه ندی شوین کورت و هه ندی شوین تیزی زیاتر قسه م کردووه.

کاکه زور ووشه و زارواوه ی به کار هیناوه. من بو خوم تی ناگه م بو بی میژوو وه بی پیشه کی له و هه موو بابه ته دراوه... بو نمونه:

یه که م: کونسیرفاتیزم Conservatism له فه رهه ننگ و ته ده ب دا.

دووه م: Cultur relativism نسبیته تی فه رهه ننگ.

سیهه م: «ره قسی وورگ». به داخه وه کاکه که وتووه ته ژیر فه رهه نگی ره خنه ی سلبی له ره قسی عه ره بی. چونکه عه ره به کان ته مه به «دانسی روژه لاتی» ناوده به ن و نووسه ره عه ره به کان خویان چه نده ها کتیبی جوراوجوری ره خنه یان له سه ر ته مه هه یه. لیره دا جیی نیه ده نا ته م توانی چه ند نمونه له ره خنه ی نووسه ریکی عه ره بی «سلامه موسی» باس بکه م. به هه ر حال ته مه که م و کووری ره خنه یه. من قسه م له سه ر ته و ره قسه عه ره بی یه نیه. به لام «مجرد» ناوهینانی باش نی یه.

ته مه وی یه ک خال توزیک روون بکه مه وه و. Cultur relativism به مانای نیسبی بوونی کولتور یان فه رهه ننگ... ته مه مانای «هه موو کولتوره کانی دنیا وه کوو یه ک به نرخن و یه کسان ریز بو کلتوری کونه په رستانه و مودیرن داده نی... ل ۳۳ هانای ۴». ته وه نیه. نسبی بوونی فه رهه ننگ.. قووتابخانه یه کی گه وره یه که سه ده ها که س تییدا دیت و ده چی؛ له م سه ری راست بو ته وسه ری چه پ و سه ده ها و هه زاره ها کتیبی له سه ر نووسراوه. ئینسان ده توانی له هه موو جوره کتیبیک دا ته مه بخوینیته وه له رابه ری ئینترناسیونالیزمی کریکاری کون و نوی، هه تا

راسیست و فاشیسته کانی ته مرو.

فه رهه ننگ و ته ده ب و موسیقا و... سه رخانی ژیرخانیکن. ده کری زور جار له یه کتری دابیرین، به لام بو ماوه یه کی زه مه نی کورت یان به هوی چه ند کارکه ره وه سه ده ها سال بکیشی «ته مه به شیکه له ماتریالیزمی میژوویی که هه له قبول ناکات». هه رچه نده به شی دووه می نووسینه که ی کاکه قسه ی زیاتر هه لده گری به لام «... واته تو نازادی بی قه ید و شه رتت هه یه که له... هه تا_ مومکینه بازگر بی!» ل ۳۵ هانا ۴. نا ته م قسه یه به راستی شوینی!! هه زار ته عه جویه. دانسی به کومه ل ده ستور و ریتم و قه راردادی خوی هه یه. بو ناوه ها وه کو ماستاو تیک بدری. من پیشتر و وتم ته مه موسیقاییه، ته مه ئیقاع و خوشی و کومه لایه تی بوون و سایکولوژی ته... ته گه ر من بمه ویت بچم سی پی یی هه لپه رم، ته بی بزاتم. هه رچون تانگو و توئیست و... ته گه ر نه یزانی ناکری. ملیونه ها به شه ر له ته وروپا ده چنه کورسه وه. کورسی دانسی نوی له ته وروپا، به هینده ی کورسی کومپیوته ر خه لک بوی ده چی. ئینسان ناکری له به راردکاری دا ته وه نده ساده بی و یه ک لایه نه باسه که ببینی. وانی یه. ته وه تاکه که سه کانن که به پیی قه رارداده که، هارمونی به هه لپه رکی که ده ده ن. ته مه ش په یوه ندی به لیها توویی و شاره زایی یه وه هه یه و له هه موو دنیا دا ناوهایه. له و باسانه ی که مه زهه ب و دواکه و توویی و ناسیونالیزم رولیان هه یه و سلبی ن و هه لپه رکیی سوننه تی کوردی یان به خویان مور کردووه، کاکه جوانی پیکاوه.

کوتایی:

من نه مده ویست خوم له م باسه هه لقورتینم. به لام دیارده کومه لایه تیه کان کاتی ره خنه یان لی ده گیری ده بی به هه ولی هه موو لایه ک ره خنه که ببریته سه ر موخ و ئیسکی. هه لپه رکیی سوننه تی کوردی دیارده یه کی میژوویی یه، که پوخله واتی دوواکه و توویی سه ده ها سالی له گه ل خوی دا راکیشاوه که ئیتر ناتوانی ببیته دانسی روژانه ی خه لک، به تایبته ت شار. رولی مه زهه ب و ناسیونالیزمی مه حه للی له سه ر هیشتنه وه ی، رولی مه زهه ب و عه شایه ری، له سه ر قالب دانی ئافره ت له و دانسه دا، یان «دو» بوونی ئافره ت، ناتوانی له گه ل دانسی به رامبه ری ژن و پیادا بیته وه. هه ربویه هه لپه رکیی سونه تی کوردی هه ر ئیستا له ژیر کاریگه ری فه رهه نگی سه رمایه داری ته وروپی و ته مه ریکی و له ژیر کاریگه ری بزوتنه وه ی شورشگیرانه ی ژنان و کریکاران دا چه ند هه نگاوی به رچاو چوته دواوه. گورانکاریه کانی ئیران و گه شه ی بزوتنه وه ی ئیسلامی بو خوی نه ک هه لپه رکیی سوننه تی پیش ده خات، به لکو موریکی «بی ئافره تیشی» لی ده دات. سه یری بزوتنه وه ی طالبان له ته فغانستان بکه ن.

ئافره تی کورد پیویسته له بواری هه لپه رکی و ته ده ب دا، رولی سه ره کی ببینی له گه شه و داهیناندا. ته مه ش به «إعاز» و «بانگه واز ده رکردن» نیه؛ به هه ول دانه بو گورینی هاوکیشه سیاسی یه کانی ساحه ی کوردستان و وولاتی بالاده ست. فه رهه ننگ و ته ده بی کوردی له ژیر کاریگه ری راسته و خوی حکومه ته مه رکه زیه کان دا پیش ده که وی. بو به رواردکاری، ئافره تی شاری سلیمانی لیبرال تر و به ده ره وه ترن له زوربه ی شاره کانی تری ئیران. بو؟ به گورانکاری رادیکالی شورشگیرانه ی کریکاری و جه ماوه ری، کاریگه ری مه زهه ب و ناسیونالیزم پاشه کشه ده کات و گورانکاریه سایکولوژی و کومه لایه تی یه کانی تر ته نها مه سه له ی کاته. وه کو چون که سیک که له کوردستانه وه دیته ته وروپا، هه ول ده دات له رووی سایکولوژی یه وه خوی له هه ندیک دیارده ی کون رزگار کات.

هه لپه رکیی نوی، دیسکو، تانگو، توئیست، لامبادا... پیویسته خویان بینه گوره پانه که وه و خویان ئیسپات بکه ن و بینه شیوازیکی تر له هه لپه رکی له ناو کومه لی کورده واری دا. جا هه ر که سه کامیانی پی خوشه، پیم وایه ته هه ن زور گرنکه، با ته و جوهره هه لپه ری. من ئیدیعی له ناوچوونی هه لپه رکیی کوردی ناکه م، به لام دیارده سلبی و دزیوه کانی به

تاییه ت چه وسانه وه ی نافرہ ت تیایدا به ئاشکرا ده لیم و مه حکومیشه.
هیوادارم توانیبیتم به ردیکم خستبیته سه ر به ردیک. هه ربویه من بروام به هه قانیه تی ره خنه هه یه. ره خنه له دیارده
سلبی و دزیوه کان و هه ولدان بو داهینان و بردنه پیشه وه ی دیارده کومه لایه تی به کان له سه ر بنه مایه کی عیلمی،
قسه ی ناشرین و بی حورمه ت کردن له بایه خی که م ناکاته وه.

گرافیک

(هونه‌رمه‌ندی نهم ژماره‌یه)

* هونه‌رمه‌ند: عادل فاضل

* له دایک بووی: سله‌یمانی ۱۹۶۹

* ده‌رچووی ناماده‌یی پیشه‌سازی به‌شی سیارات.

* له ماوه‌ی خویندنی سه‌ره‌تابی و ناوه‌ندی دا به‌شداری چهند پیشانگایه‌کی

کردووه، ۱۹۷۷، ۱۹۸۲.

* پیشانگایه‌کی تایبه‌تی له ستوکھولم کردوته‌وه، ۱۹۹۷.

"همنبانه بورینه"

و فرهنگي دژ به ژن

فایق عبداللہی

نوسرانه دهلین که کاری هونمر و ئهدهبیات، روشهنگری و بهگژداچونوهوی دیاردهی ناحمز و غیری ئینسانی به و دهلین که هونمر له کاری بناغهدارشتنی دنیا به کی نازاد و ئینسانی دایه. بهلام کاتیک چاو به بهره مه کانیا ن دا دهخشینی، درده کهوی که گوئیان و قسه کانیا ن له یک نه گه یشتون!

"همنبانه بورینه" یه کی که له بهره مه مانه که خوینهر ده توانی به چاو پیداخاندنیکی ئاساییش گه لیک وشه ناشیرینی دژ به ژنی تیدا بهدی بکات. ههلبهت ده کری دربارهی که مپوونی وشه و زوربوونی وشه سهرچاوه گرتوو له فرهنگي گه لیک کونه سهرستانه می مزه می و خورافیشه وه "همنبانه بورینه" بدیه بهر لیکولینه وه. بو نمونه گه لیک وشه می مزه می تیدان که ناتوان زمانی حالی به شهری سه دهی بیست بن و له لایه کی دیکه وه ئو وشانه کی له فرهنگي عیلمی و سیاسی ولاتانی دره وه هاتوون و له ناو خه لکیش دا به کارهینانیا ن زوره، له "همنبانه بورینه" دا جیگایان بو نه کراوه ته وه؛ بهلام وشه کانی دژ به ژن ئه ونده له ناوی دا زهن که پویستیان به لی ورد بوونه وه یه کی تایبهت هه میه. چونکو ئو وشانه جگه له توندتر کردنه وی پایه کانی چهوسانه وهی ژنان هه یچ دور و نه خشیکی دیکه یان نه. که ئینسانیکی پیش کهوتنخواز و به فرهنگي ئه مروه به شوین وشه کاندا، لاپه ره کانی "همنبانه بورینه" هه لبداته وه، موری ئو فرهنگي غیری ئینسانی به روخساری زوریک له لاپه ره کانی فرهنگي که دا ده بیستته وه. ئو وشانه شیایو ئه وه نین که به سهر زمان و به زهینی که سیکی پیشرو و نازاد یخوازی ئاخره کانی سه دهی بیستدا بین و ناتوان تمعبیری وه ئا ئینسانیکی له لایه نه جورا و جوره کانی ژنیا ن ژنان بن. له پیه وندهی له گه ل مهیل و هستی جنسی ژن، ئیشارات و تمعبیراتی وه ها بهرچاو ده کهوی که ده میکه له ژیر زهختی بزوتنه وهی یه کسانیا خوازی ژنان دا تنانته له بهره می نوسهر و هونهر منده بورژواکانیش دا، که بروایان به یه کسانیا ن و پیاو نه، نه ماون. هه رچهند ئه وشانه شیایو هینانه وه نین، به لام بو روون بوونه وهی مه ووزعه که ناچارم که هیندیکان بینمه وه. سهرتا با له مانای وشه ی ژن وردینه وه

- دژ: بنیاده می میچکه، زه - جوتی پیاو. ل- ۳۹۹

ههروهک ده بینین ژن وه کو جوتی پیاو و میچکه مانا کراوه ته وه. ئه گه له مانای وشه ی پیاو وردینه وه، باشتر ئه م راستیه مان بو درده کهوی که له فرهنگي که دا ژن که سایه تی نه، به لکو له په نا پیاو و له پیه وندهی له گه ل پیاو مانا به خو یه وه دهگری، چونکه بو خوی زه عیغه و نیوهی پیاوه، مانای ته وایشی نابی بو بنوسری. بروانن له مانای وشه ی پیاو که چهند سفه تی پیوه نووساون.

پیاو: مروی نیر، پیگ- مرود و رهند و دلاوا. ل ۱۳۷

ئه گه ر ژنیش وهک ئینسانیکی سهریری کرابا، له بهرام بهر

نایه کسانیا، ژیرده سته می و چهوسانه وهی ژنان وهک به شیکی چهوسانه وهی چینایه تی هه موو روژی له بواره جورا و جوره کانی ژنیا ن له کومهلگای سهرمایه داری دا دووباره دینه وه بهره م. له و نیزامه دا که له بنه رته ترا به پیچه وانه میه، وهک کالایه ک سهریری ژن ده کری و ژن که سایه تی راسته قینه ی خوی وهک ئینسانیکی له دست ده دا و له پیه وندهی له گه ل مال و میرد و کهس و کار، یان به گشتی له پیه وندهی له گه ل پیاو دا باسی لیده کری، نهک وهک مه و جودیکی خاوه ن که سایه تی سهر به خو. له شوینی کاره وه بگه ره هه تا مه درسه و ناو خه لک و خانه واده، ئه مه وه زعیفه تی ژنه. که کریکار باری مهینه ت و هه ژاری و چاره ره شی له سهر شانه، ئو قورسایه له سهر شانی ژنان که نیوهی کومهلن، دووقاته و ئه گه ر له ولاتانی ئیسلامی دا بژین، دیسانه وه ئه م گوشاره چهن دین و چهند بهر بهر ده بیته وه؛ چونکه ئیسلام وهک شه یاتین و سهرچاوهی شهر و فساد، وهک که م عه قل، نیوهی پیاو، دل ناسک و زه عیغه سهریری ژن ده کات. له روانگه ی ئیسلامه وه ژن ده بی له بن تو یی ره شی چارشیدا خهریکی زاو زی بی، هه تا ئومه تی موحه ممه د زیاد بکا و ولاتی ئیسلامی له خه تهری بیگانه بیاریزی. له ولاتی ره شی چارشیدا، بزه تاوانه؛ قسه کردن له گه ل پیاو ناره وایه؛ خو جوان کردن ده بی هه ر بو میرد بی و بهس، چونکه میرد له سه ودا یه کی گلاردا به حوزور و ده لالی مه لا، با به تی که لکو ره گرتن له لمش و جوانی ئافه رت پولی داوه؛ قه باله ی ژنه که ی به ناوی خوی کردوه و به ناشکرا سنوری قه دهغه ی بو کیشا وه تا که سی دیکه توانای سنوریه راندنی نه بی. به شی ژن له نیوه دا، ته نیا ناسینی سنوره قه دهغه کانی تازه بیته تی که نیگا و قاقا و سه ره خو ییان لی ته لهند کردوه.

ئه گه ر بیت و ژنیک به سهری بهرز و پر غوره وه سنور و داوه کانی جالگو کهی داب و نه ریت و شه ریعت و مه رزه ب تیک بشکینی، ئه و ده بی له ناو بچی و داری همدی لی در کری یان سه نگسار بکری. له و کومهلگایه دا ئه گه ر بیت و ژن بخه نه سهر ته رازی به ها، هه یچ نیشان نادا و ناخوینریته وه!

ئیمه لیره دا ناچینه وه سهر شیوه کانی چهوسانه وهی ژنان له خانه واده و کومهلگادا، به لکو مه به سته ی ئه م نوسراویه ئه ویه که نیشان بدات چون له فرهنگي و هونهریش دا جیگا شوینی نرمی ژن ره سمیه تی پی ددری.

ئه گه ر سهریک بکشینه ناو کتیه ده رسیه کان، چیره که کان و شه یه رکان یان سووکه گو ییه ک بدینه رادیو و ته له ویزبون، ئه و راستیه مان به زهقی بهرچاو ده که ویت. تنانته هه ر وهک تا ئیستا له نه تیجه می چهند هه ولیکی "هانا" دا نیشان دراوه، ئه و گورانیانه ی جی پی په سهندی زوره ی خه لکن، پرن له ته سویری جورا و جوره له ژیرده سته می و ئیهانته به ژن. گه لیک له و به ناو هونهر مه مند و

وشه‌ی پیاویش‌دا دهبوا نوسرابا جووتی ژن، همرچهند جووتیش خوی وشه‌یه‌کی له‌بار نیه بو ئینسان. ده‌کرا نوسرابا هاوسهری ژن. لیره‌دا بو نیشان‌دانی وشه جوواوجوره‌کان له یه‌کیان جیا ده‌که‌ینه‌وه بهو شیویه:

سوکایه‌تی ده‌رحق به ژن

له کومهل‌دا جنیو به شتیکی ناحمز و ره‌وشتی ئینسانی بی فره‌نگ داده‌ندری و تهنانه‌ت کاتی په‌روه‌ده‌کردنی مندالیش دایک و باوک همولی زور ده‌ده‌ن که ئهو وشه ناحمزانه له زهینی مندال‌دا جیگیر نه‌بیت و له فره‌نگی وشه‌دا، هینانیان هیچ یارمه‌تی‌یه‌ک به کس ناکات. ته‌گهر مه‌به‌ست ئه‌ویه که ئهم وشانه کوردین و ده‌بی له‌بیر نه‌چنه‌وه، ده‌بی له‌ولاشه‌وه بی‌سه‌لمین و قه‌بولی بکه‌ین که ئه‌وانه له فره‌نگی دارزیوه‌وه سهرچاوه‌یان گرتوه و ته‌گهر مه‌به‌ست ئه‌ویه که به‌ری داها‌تو ئهو وشانه نازانی و ده‌بی له شوینیک مانا‌که‌یانی گیرکه‌وی، ئه‌وا باشتر وایه که به‌ری داها‌تو له‌و وشانه مه‌حرووم بیت و فیریان نه‌بیت. سه‌یر ئه‌ویه که وشه‌ی له‌و چهنه‌ه له‌په‌وه‌ندی له‌گهل پیاودا زور که‌م به‌کاره‌اتون. بلیی ژنان خویان زمان‌خوار و زار به‌ دژوین بن یان به‌ هوی پله‌ی نرم و ژیر ده‌سته‌ییان له‌و فره‌نگه‌دا، به‌و نیوانه بانگ ده‌کرین. بروان:

قوزکرمی - قوزمیت - فلقن (می‌ینه‌یه‌ک که ده‌نگ له‌ خمه‌شه‌یه‌وه

بیت ۱، جلقی - پفکی (یان گوشاد)

ئایا ژنان به‌و وشانه یه‌کتر ده‌وینن یان ئه‌وانه شیویه

تی‌روانینی کومه‌لی پیاوسالارن به‌رامبه‌ر به‌ ژن؟

په‌وه‌ندی جنسی ژن

و "هه‌نبانه بورینه"

له کومه‌ل‌گای کوردستان‌دا ژن هیچ ده‌ور و نه‌خشیکی له هه‌لبژاردنی هاوسهری ژنایی خوی نیه. به‌ر له شوو‌کردنیش ناتوانی به‌ره‌سمی و ئاشکرا، په‌وه‌ندی خوشه‌ویستی له‌ گهل پیاو هه‌بی؛ چونکه شه‌ره‌ف و ناموس ده‌که‌ونه سه‌ره‌ولیه‌ژی هه‌لدیره‌وه. په‌وه‌ندی جنسی گوشتی "به‌رازه" و تا ئیستا زور ژنی بی‌تاوان به‌هوی ئهو په‌وه‌ندی‌یه‌وه گیانیان له ده‌ست داوه؛ زور بنه‌ماله تیداچوون و گه‌لیک دوژمنایه‌تی خولقاوه، یان زور ژن وه‌حشیانه به‌ردی جه‌هاله‌تیا‌ن پیدا‌داوه و "داری هه‌د" وه‌حشیگه‌ری بی سنووریان لی‌ده‌رکراوه. ئهو فره‌نگه‌ هیچ کاتیک له به‌ر ناموس‌په‌رستی و پیاوه‌تی و هه‌یا، ده‌رکی ئهو مه‌یله سروشتیه‌ی ژنایی نه‌کردوه و دایم به‌زور و سه‌رکوت وه‌لامی پی‌داوه‌ته‌وه. به‌لام سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش ژنی به‌شودراو به‌ میردی نابه‌دل، داری هه‌د و سه‌نگسار و مه‌رگ له‌ خویه‌وه ده‌گری و په‌وه‌ندی خوشه‌ویستی و جنسی خوی له‌گهل خوشه‌ویسته‌که‌ی راده‌گری. کچی لاو به‌هوی نه‌داری و بی ده‌ره‌تانی و نه‌بوونی ئیمکانی کارکردن، تووشی له‌ش‌فروشی ده‌بی؛ دایکی چهند مندالی برسی به‌ فروشتنی له‌شی

خوی منداله‌کانی تیر ده‌کات؛ کچی لاو یان ژن بو به‌راوه‌رد کردنی مه‌یل و خواستی جنسی خوی په‌وه‌ندی جنسی داده‌مه‌زینی، به‌لام کاتیک ئهم په‌وه‌ندی‌یه‌ ئاشکرا بی، یه‌که‌م شانس‌یان کوژرانه. ته‌گهر بیت و به‌ همر موعجیزه‌یه‌کیش له‌وه رزگاریان بیت، له ئیداره‌ی سه‌بتی کونه‌په‌ره‌ستی‌دا هه‌زار و یه‌ک سجیلیان بو ده‌رده‌چی که له همر کامه‌یاندای نیویکی تاییه‌تیبیان هه‌یه.

"هه‌نبانه بورینه" هه‌مووی ئهو وشانه‌ی حازر و ئاماده بو کوکرده‌ینه‌وه و نه‌ی هیشته‌وه ئارشیبوی کونه‌په‌ره‌ستی به‌تال بیت. له روانگای "هه‌نبانه بورینه" وه ژنیک که په‌وه‌ندی جنسی جگه له میرده‌که‌ی له‌ گهل که‌سی دیکه هه‌بی، به‌م ناوانه بانگ ده‌کری: گنده‌ر، جنده، کونی، قه‌جه، بده‌ر، ده‌هه‌نده، جیز، حه‌که‌دار، تینوی‌گان، حه‌شهری، سوزانی، ئالوش، به‌ستوک و ژنی سووک!

په‌رده‌ی شه‌رافه‌ت!

به‌شیکی دیکه له وشه‌کان له په‌وه‌ندی له‌ گهل په‌رده‌ی بکاره‌ت (کچینی)، سه‌نه‌دی ناموقه‌ده‌سی کچ‌بوون دان. له‌و فره‌نگه‌دا ئابروو و که‌سایه‌تی بنه‌ماله به‌ په‌رده‌ی بکاره‌تی کچه‌وه به‌سه‌راوه‌ته‌وه. ته‌گهر به‌ههر هویه‌ک ئهو په‌رده‌یه لاجی، ئابروو و که‌سایه‌تی بنه‌ماله‌ش چوه و به‌ لایانه‌وه له‌ روخانی دیواری برلین گرینگه‌تره! کچان له مندالیه‌وه فیره‌ده‌کرین که ئاگاداری ئهو په‌رده‌یه بن چونکو ئه‌وه ئه‌مانه‌تیکه که ده‌بی به‌ ده‌ستی زاوا بکریته‌وه و لایه‌ری. به‌م جوړه به‌ هوی ترس له لاجوونی ئهم په‌رده‌یه زوربه‌ی کچان و کوران له به‌جی‌گه‌یاندنی نیازه جنسیه‌کانیان‌دا تووشی کوسپ ده‌بن. زورن ئهو کچانه‌ی که به‌ هوی له‌ده‌ست‌دانی ئهم په‌رده‌وه گیانیان له‌ده‌ست‌داوه یان له ئیزدواج مه‌حرووم بوون تا رازی تالی سه‌رشوری بنه‌ماله ئاشکرا نه‌بیت. له‌و باره‌یه‌وه "هه‌نبانه بورینه" ئهو وشانه‌مان نیشان‌ده‌دات:

کون کردن، قول کردن، کردنی کچ به ژن یان بن پژاندن، کچینی له‌ده‌ست‌دان، بن‌پژان.

به‌وشویه‌یه همر وه‌ک به‌ روخساری ئهم وشانه‌وه دیاره، په‌رده‌ی بکاره‌ت ده‌کریته جه‌وازیک بو تیپه‌ربوون له سنووری ئیزدواج. ئه‌وانه‌ی که دای ئیزدواج رازه‌که‌یان ئاشکرا‌بی، به‌و په‌ری بی شه‌رمی‌یه‌وه له لایه‌ن بنه‌ماله‌ی زاواوه بو لای کس و کاریان به‌ری ده‌کرینه‌وه. تازه کس‌و‌کاریش زوربه‌یان، ته‌گهر نه‌یان کوژن، هه‌تاهه‌تایه ده‌یاندنه به‌ر گری رقو‌قین و نه‌فره‌تی خویان و له نیو کومه‌ل‌گاش‌دا، هیچ نرخ و ئیعتباریکیان بو ناهیلنه‌وه.

بنه‌ماله‌کان بو ئه‌وه‌ی دلنیا‌بن که په‌رده‌ی کچینی له سه‌ر جیگای خویه‌تی، له هیندیک له ولاتانی ئیسلامی ئافریقادا، ئه‌ندامی جنسی ژن ده‌درون تا کس ئهم سنووره موقه‌ده‌سه نه‌په‌رینی! کاتی ئیزدواجیش بو دلنیا‌یی له‌ وجودی ئهم په‌رده‌یه له مه‌راسمیکی زور ناحه‌زدا به‌ وته‌ی "هه‌نبانه بورینه" ژنیک وه‌ک به‌ریوک یان کارشناسی په‌رده‌ی بکاره‌ت، ده‌خه‌نه دووی بوک تا ئیمکانی پیکه‌وه خه‌وتنیا‌ن بو ئاماده بکات چونکو له به‌ر بی ته‌جرویه‌یی، زوربه‌ی لاوان نازانن له‌وباره‌وه به‌باشی بجوولینه‌وه. گرینگ‌ی ده‌وری به‌ریوک له به‌شی دوهم دایه واته کاتیک که له

شهو زوفافدا کور به خوینی کچ، سهندی شهرافت نیمزادهکا، بهربوک وهکو رازداری بنه‌ماله، ره‌مزی سه‌ربهرزی و روسووری‌یان بو ده‌باتهوه!

ژنی زمان‌شر و بی‌حهیا!

وشه‌ی دژ به ژن داوینیان به‌رینه له "هه‌نبانه بورینه" دا. بو وینه زورن ئه‌و وشانه‌ی که ژن به بی‌شهرم و حه‌یا و زمان‌دریژ ناوده‌بهن. ناشکرایه که ژن له زوربه‌ی بواره‌کانی ژیان‌دا هیچ دور و نه‌خشیکی نیه و هه‌موو شتیکی به سه‌ردا ده‌سه‌پینری و چه‌نده‌ها پیوانه‌یان بو داناوه که ژنی ره‌سمن ده‌بی بی‌گله‌یی کاری ناومال بکا؛ مندال به‌خیر بکات؛ به‌دهم پیوانه‌هه‌ پینه‌که‌نی و له گه‌لیان رانه‌وه‌ستی؛ له مال نه‌چته‌ده‌ر؛ نه‌جیب بیت؛ له کاری پیوان‌دا هه‌ل‌نه‌داتی و ته‌نیا بیده‌نگ و بی‌هه‌ست، مل که‌چی بریاره‌کانی پیوا بی. هه‌رکاتیک ژن خوی وه‌ک هاوسهر و هاوژینی پیوا حساب بکا و بیه‌وی به‌شیکی هه‌بی له بریاردان‌دا، به‌و وشانه بیده‌نگ ده‌گری که گشتیان مانای بی‌شهرم و حه‌یا و زمان‌شر ده‌ده‌ن:

«قهره‌چیه کوله (ژنی بی‌حه‌یا)، ده‌راشو (بی‌حه‌یا و زمان دریژ)، سوزانی، دیله‌در، تلوخ، چه‌تیوه (ژنی نانه‌جیب).
تایا ئینسانی خاوه‌ن فره‌هنگ و پیشره‌و ده‌توانی به‌و شیوه‌یه‌ تععبیر له را ده‌برین و قسه و بریاری ژن بکا، نه‌ک وه‌ک هاوسهر و دایک و خوشک، به‌لکو ته‌نیا وه‌ک ئینسانیک؟!»

جوانی ژن و وشه‌کان:

جوانی ژن دیارده‌یه‌که، که له جیات ئه‌وه‌ی به‌ تابلوی نه‌قاشی و به‌یانی ئه‌ده‌بی و شاعیرانه و ئینسانی ده‌بردری، به‌ وشه‌ی نا‌جوان و نا‌په‌سند باسی لی‌ده‌گری. له‌و فره‌هنگه‌دا ژن به‌ سفه‌تی جوراوجوری وه‌کو:

قوون‌خر (وشه‌یه‌که ئه‌لوات بو تاریفی هیندی کیزی ئیژن)، سمت و ساتان (دیمه‌نی سمتی ژنی جوان)، مه‌مک قیت و به‌ل، به‌له‌ک تور، مابنی کوبت ...
ناوده‌بردری و ته‌ندامی جنسی ژن نیوی خه‌پله و خه‌پشه و ... به‌ خویه‌وه ده‌گری. له‌ پیوه‌ندی له‌گه‌ل جوانیش‌دا ژن بو خوی به‌ ته‌نیا مه‌وزووع نیه و جوانی ژن به‌ ناسک و ماسی لوس گه‌ردنی قاز و ... ده‌چویندری وه‌ک ئینسانیک جوانیه‌کانی خوی باس ناکری و له‌ پیوه‌ندی له‌ گه‌ل حه‌یوانات و سه‌روشت‌دا جوانیه‌که‌ی مانا ده‌به‌خشی.

ژن و زیناح:

له‌و فره‌هنگ و دابونه‌ریته‌ دا وه‌ک چون له‌ سه‌ره‌تاوه‌ ریگای پیوه‌ندی جنسی له‌ ژن ده‌به‌ستری و خوشه‌ویستی لی‌ ده‌گریته‌ تاوان و هیچ نه‌خشیکی نیه له‌ ئیزدواج‌دا و وه‌ک چون

زنجیری قورسی ماره‌برانه‌ی له‌ پی ده‌گری، به‌و شیوه‌یه‌ش دوای ئیزدواج مه‌منوعیه‌تی دیکه‌ی بو داده‌ندری. بو وینه پیوا هه‌ر کاتیک که بخوازی، ته‌نانه‌ت کاتیک که ژنه‌که‌ش مه‌یلی لی‌ نه‌بی، به‌ پیوی قه‌راردادی ماره‌ ده‌توانی له‌ گه‌لی بخه‌وی و یان باشتر بلیم ده‌توانی به‌ ناشکرا ته‌جاوژی پی‌بکا و بیداته به‌ر نه‌زیه‌ت و نازاری جنسی و نه‌گه‌ر ژنه‌که‌ی به‌رگری کرد هه‌ر به‌ پیوی یه‌کیک له‌ ماده‌کانی ماره‌ ده‌توانی لی‌دا و کوته‌ک کاری بکا و پاشانیش ده‌توانی وه‌ک ته‌مه‌ییانه‌ بایکوتی بکا یان به‌ وته‌ی "هه‌نبانه بورینه" ته‌خسیری (ژنیک که میرد سه‌ر جیبی له‌ گه‌ل ناکات) بکات. هه‌رکات ژن بیه‌وی داو و به‌ندی ئه‌م کویله‌تیبه‌ له‌ گه‌ردنی خوی دارنی و له‌ گه‌ل خوشه‌ویستی خوی پیوه‌ندی جنسی هه‌بی ئه‌وا ئه‌وکات به‌ زمانی ئه‌و فره‌هنگه‌ ده‌بیته‌ حیز، به‌ستوک، به‌در، گانه‌ر؛ خوشه‌ویسته‌که‌شی سفه‌تی خه‌نیم (دوستی فاسقی ژن) به‌ خووه‌ ده‌گری و ئه‌م پیوه‌ندی سه‌روشتی و ئینسانیه‌ نیوی زیناح (گانی ناره‌وا) به‌ خووه‌ ده‌گری و دیسان وه‌کو باقی مه‌وارد نه‌گه‌ر نه‌کوژرین، ده‌که‌ونه‌ به‌ر نه‌فرته‌ی هه‌موان و ژنه‌که‌ به‌ بیوه‌ژن یان به‌ وته‌ی "هه‌نبانه بورینه" به‌ کونه‌تال یان کومه‌به‌تال (بیوه‌ژن) ده‌ناسری.

ئیستا سه‌ره‌رای هه‌مووی ئه‌وانه‌ سه‌یر نیه که وشه‌ی زه‌عیفه‌مان به‌ر چاو بکه‌ویت که به‌پیوی لی‌کدانه‌وه‌ی فره‌هنگه‌که‌ بریتی‌یه له‌ ژن. له‌ به‌رامبه‌ر وشه‌ی ئافره‌تیش‌دا، زه‌عیف دیسان نوسراوه‌ته‌وه که له‌ راستندا مه‌به‌ستیان نیوه‌ پیابونی ژن و که‌م عه‌قل بون و خورانه‌گر بون و زمانشری و ئی‌حساساتی بون و ته‌سیری و گیژ داکه‌وتویی مندال به‌خیر کردن و کاری ناو مال و ره‌زامه‌ندی و بیده‌نگی ژنه. له‌ راستی‌دا وشه‌ی زه‌عیفه‌ یانی ته‌سلیم بوون و سه‌ردانه‌واندن بو هه‌ر چه‌شنه‌ ستم و چه‌وسانه‌ویه‌ک که هه‌ر وه‌ک له‌ سه‌ره‌تاوه‌ ئیشاره‌ی پی‌کرا، روژانه له‌ بواری جوراوجوردا دووباره‌ ده‌بیته‌وه.

له‌وانه‌یه‌ زورکه‌س هه‌بن که بلین فره‌هنگیکی چر و پر و کامل ده‌بی هه‌مو وشه‌یه‌کی تیدابی و ئه‌و وشانه‌ش چونکه‌ کوردین ده‌توانن به‌بی هیچ سنووریک بینه‌ ناو فره‌هنگه‌که‌. به‌لام ده‌بی بی‌رسین ئه‌ی بوچی گه‌لیک وشه‌ی عیلمی و سه‌نعمتی و سیاسی هه‌ن که له‌ زمانه‌کانی دیکه‌ش‌دا هاوبه‌شن و روژانه‌ دیان جاریش به‌کاریان دینن به‌لام له‌ "هه‌نبانه بورینه"‌دا هیچ جیگایان نیه. مه‌گه‌ر هه‌ر وشه‌یه‌ک که له‌ نیو خه‌له‌ک‌دا به‌کار بردرا و یه‌کتریان پی حالی کرد نایسته‌ به‌شیک له‌ زمانه‌که‌ و نابی له‌ فره‌هنگی وشه‌دا بی؟! به‌لام وادیاره‌ لای ئه‌وان زمان هه‌ویه‌تیکی گرینگه‌ بو نه‌ته‌وه‌ی کورد هه‌ویه‌تیکی دروینه‌ که پره‌ له‌ وشه‌ی فره‌هنگی دارزیوی ده‌ورانی جه‌هاله‌تی ئینسان و پیواسالاری و کومه‌لگای مه‌زه‌به‌ی. پاکانه‌ کردن و بیانو هینانه‌وه‌ی له‌م جوره‌، هیچ مانایه‌کی نیه جگه‌ له‌ پاراستنی داب و نه‌ریت و فره‌هنگ و وشه‌ی غه‌یری ئینسانی و تاریخ‌به‌سه‌رچو. مه‌گه‌ر ئینسانی خاوه‌ن فره‌هنگ ناتوانی به‌ وشه‌ی دیکه‌ و به‌ زمانیکی جیواواز باس له‌ ژن و هه‌ست و خواست و مه‌یلی جنسی و پیوه‌ندی جنسی ژن و ... بکا؟! سه‌رچاوه‌ی ئه‌م وشانه‌، نیزامی سونه‌تی پیواسالاره‌ که تیایدا ژن له‌ ژیر ده‌ره‌جه‌ی سیفری هه‌لسگانندی به‌های کومه‌لگادا

فرههنگی وشهوه برژینه ناو زه‌لکاوهوه. شهوش تهنیا بزوتنهوهی رادیکال و یه‌کسانی‌خوازی ژنان دیاری ده‌کات که شهه فرهنگ و وشه ناحفزانه چهندی دیکه ده‌ژین! چونکو له ههمووی شهوشانه‌دا سیمای ته‌جاو‌پیکراوی ژن ده‌ده‌که‌وی و به ناشکرایی خودهنوینی!

راده‌ده‌ستی. یه‌کبه یه‌کی شهوشانه باس له جیگا و شوینی ناله‌باری ژن ده‌کهن لهو نیزامه‌دا. شهه‌رو له سایه‌ی بزوتنهوهی شهه‌ترازی و یه‌کسانی‌خوازی ژنان، له‌گه‌لیک ولات ژنان توانیویانه به‌شیک له مافه سه‌ره‌تاییه‌کانی خویان داسه‌پینن و توانیویانه ئالقه‌ی زنجیره‌کانی کویله‌تییان بریک شل که‌نه‌وه. له کومه‌لگای کوردستانیش‌دا گه‌لیک ژنی نارازی و یاخی له سته‌م و ژیر ده‌سته‌یی گیانیان له‌ده‌ست داوه، شهه‌ر ئیستاکه، له زیندانه‌کانی ره‌ژیم‌دا شهوشانه ده‌درینه به‌ر شهه‌کهنجه و ئازار و ته‌جاو‌ز، یان له کوردستانی ژیر ده‌سه‌لاتی حیزبه ناسیونالیسته کوردییه‌کان له به‌ر په‌راندنی سنووری ناموس‌په‌رستی ترور ده‌کرین و ده‌که‌ونه به‌ر شهه‌نانت. شهه‌رو بزوتنهوهی یه‌کسانی‌خوازی ژنان، به‌شیک جیانه‌کراویه له بزوتنهوهی رزگار‌خوازی کریکاری و هیچ کام له‌وانه به‌جیا ناتوانن به‌رهو پیش به‌چن. کاتیک که بو فهوتانی ژیره‌ده‌سته‌یی ژنان نیزامی سه‌رمایه‌داری و باب‌مفزنی و باقی دیارده‌کانی سه‌رچاوه‌گرتو له‌م نیزامه‌وه ده‌بی له ناو به‌چن، له باری هونه‌ری و فرهه‌نگیش‌دا ده‌بی ئال و گوری جدی پیک بی و شهوشانه‌ی که شهه‌ر کامیان مورکی جه‌هاله‌ت و پیامه‌زنی و خورافات‌ی مه‌زه‌بی و ناموس‌په‌رستیان پیویه و شهه‌ر کامه‌یان خوینی به‌ناره‌وا ره‌ژوی سه‌دان و شهه‌اران ژنی نارازیان پیویه، شهه‌ک له به‌ره‌می هونه‌ری و شهه‌بی، به‌لکو له قسه‌کردنی ره‌ژانه‌ش ده‌رها‌ویژرین. شهه‌گه‌ر شهه‌رو له فرهه‌نگی‌کی وه‌ک "هه‌نبانه بورینه‌دا شهوشانه په‌نایان گرتوه، په‌یوه‌ندی به زه‌غفی بزوتنهوهی چینایه‌تی و به‌رته‌سک بوونی بزوتنهوهی نارزه‌زایه‌تی ژنانه‌وه هه‌یه که نه‌یتوانیوه شهه‌سیریک‌ی کاریگه‌ر دانیه‌ته سه‌ر لایه‌نه جورا‌وجوره‌کانی ژیانی کومه‌ل و یه‌ک له‌وانه‌ش دیارده هونه‌ری و فرهه‌نگیه‌کانی کومه‌لگا.

به‌لام جگه له‌م روانگیه، روانگیه‌کی دیکه‌ش هه‌یه؛ روانگی‌ئینسانی پیشکه‌وتنه‌خواز و ئینسانی‌خواز که به پیی شهه‌ روانگیه ژنیک له گه‌ل پیاو‌یک‌ی دیکه غه‌یری میرده‌که‌ی بی، سفه‌تی (گانه‌در، کونی، گانه‌کی، قه‌جبه، حیز، به‌در، ئالوش و ..) به خوویه‌وه ناگری و به‌جی‌گه‌یاندنی مه‌یلی جنسی ژن و حفز و خو‌زگی خوشه‌ویسته‌که‌ی ناوی لی‌ناند‌ری زیناح و دلداره‌که‌شی نابیه‌ته خه‌نیم و قه‌جبه‌چی. لهو فرهه‌نگه‌دا په‌رده‌ی بکارده‌ت نابیه‌ته ره‌مزی شه‌رافه‌ت، به‌لکو ده‌بیه‌ته نیشانه‌ی جه‌هاله‌ت و به شه‌رمه‌زاری ده‌ژمیرد‌ری. لهو روانگه‌وه شهوشانه شهه‌که په‌یوه‌ندی جنسی خوی به پیی مه‌یل و خواستی خوی داد‌ره‌ریژی، بی شهوشانه که‌س بتوانی ده‌ستی تیوه‌ردا و ده‌خاله‌تی تیدا بکات.

له فرهه‌نگی ئینسانی‌دا بو دامه‌زراندن و ده‌سته‌پیکردنی ژیانی خوشه‌ویستی یان ژن و میردایه‌تی پیویست به هیچ ده‌لال و مه‌لاو به‌ربوو‌کیک ناکات. شهوشانه تهنیا خویانن که له ههموو باریکه‌وه بریار ده‌ده‌ن. لهو روانگیه‌وه ژن، زمان‌شر و بی‌حیا نیه و کاتیک‌یش له میرده‌که‌ی جیا ببیه‌ته‌وه، سفه‌تی کونه‌تال و بیوه‌ژن به‌خویه‌وه ناگری، به‌لکو وه‌ک ئینسانیک له ههموو بواره‌کانی حقو‌قی، کومه‌لایه‌تی و سیاسی کومه‌لگا‌دا به چاوی یه‌کسان سه‌یری ده‌کری و ئامووزشی جنسی له مه‌درسه و دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی جنسی و خوشه‌ویستی و مافی من‌دال له‌باربردن و حق‌ی کار و وه‌رزش و ته‌فریح و هه‌لب‌ژاردنی هاوسه‌ر و مافی جیا بوونه‌وه مافی بی شه‌لاو شه‌ولای ژنن. شهوشانه تاوانبارانه ده‌بی له

هاوسه ری به هوودی

نووسینی: برتولت برشت

وه رگیر: ته ها قادری

سه ره تای شه وه، ژنیک خه ریکی ناماده کردنی جانتای سه فه ره، ته و شتانه ی که ده یه وی له گه ل خوی ببا جیا ده کاته وه، ناویه ناویش ته و شتانه ی که خستویه تیه ناو جانتاکه وه دووباره ده ری دینیته وه و له سه ر جیگای خوی دایان ده نیته وه تا بتوانی شتیکی تر له جانتاکه دا جیگا بکاته وه. ماوه یه کی دریز له به رامبه ر وینه ی شووه که ی که له سه ر میزی ئارایشته که ی دانراوه راده وه سستی و تیی ده روانی. سه ره نجام واز له هه لگرتنی دینی. چه ند له حزه یه ک له سه ر جانتاکه ی داده نیشی و سه ر ده خاته سه ر ده سستی. دواپی هه لده سستی و به ره و لای ته له فونه که ده چی.

هاوسه ر: من «جودیت گیت» م. ئیوه ن دکتور؟ ئیواره تان باش. هه ر ویستم ته له فون بکه م و بلیم ده بی بو یاری «بریچ» که سیکی تازه بو خوت بدوزیته وه... من خه ریکم ده چم بو سه فه ر...نا، نا زور ناخایه نی؛ چه ند هه فته یه ک... ته چم بو «ئه مستردام»... هه روایه، بیستومه به هاری ته مستردام مه حشه ره... هه ندی هاوریم له وی هه یه... دوو هه فته ده بی که یاریمان نه کردوه... «فریتز» یش تووشی هه لامه ت بوو بوو. به و سه رمایه ش یاری «بریچ» ئیمکانی نیه.

منیش هه ر ته وه م ووت... ئای، نا، دوکتور چون ده متوانی؟... «تکلا» مه جبوور بوو به دایکی رابگات... ده زانم؛ چون ده کری وه ها بیر بکه مه وه؟ نا، راستیه که ت بوی ته وه به هیچ جوریک له ناکاو نه بوو. حه قیقه ته که ی ته وه یه که هه میشه ده م خسته دواوه، به لام ئیستا ده بی... دروسته، مه جبوورین قه راری سینه ماکه ش هه لوه شینینه وه. له لایه ن منه وه سلای «تکلا» بگه یه نه. ته گه ر توانیتان یه ک شه ممان ته له فونیک بو «فریتز» بکه ن! که وابی به هیوای دیدار... باشه، هه لبه ت به سه ر چاو... خواحافیز.

ته له فونه که ده بریته وه و ژماره یه کی تر راده کیشی.

— من «جودیت گیت» م. ده کری له گه ل خانمی «شوئک» قسه بکه م؟... توی «لوت»؟... ته مه ویت خواحافیزیت لی بکه م. ماوه یه ک ته چم بو سه فه ر... نا حالم زور باشه، به دل حه ز ده که م هه ندی روخساری تازه بینم... ته ی چی، شتی که ته مه ویت بلیم ته وه یه که «فریتز» بو پینج شه ممه ی داهاتوو «پروفیسوری ده عوه ت کردوه بو ئیره، بیرم کرده وه له وانه یه تو بتوانی بییت... وایه، پینج شه ممه... نا، ته نیا ویستم بلیم ته مشه و له سه ر سه فه رم، ته وه په یوه ندی به پینج شه ممه وه نیه.

بیرم کرده وه له وانیه توش بتوانی بییت... زور باشه، با ئاوا بلیم: ئیستا که من لیره نیم مه جبوورین؟... هه لبه ته ته زانم که تو که سیکه وه ها نیت و ته گه ر بووباش نه ده کرا ئیرادیکت لی بگیرایه سه رده میکی سه خته؛ هه مووکه س مه جبووره ئیحتیات بکا. که وابی دی ی؟ ته گه ر «ماکس» بتوانی؟ ئای ده توانی. پیی بلی که پروفیسور دی... ئیتر ده بی خواحافیزیت لی بکه م. خواحافیز. ته له فونه که ده بریته وه و دووباره ژماره یه کی تر راده کیشی.

— توی «گرترو»؟ من «جودیت» م. ببوره که کاتت ده گرم... سوپاست ده که م. ده کری داوات لی بکه م که ته گه ر بتوانی چاودیری «فریتز» بکه ی؟ چه ند مانگیگ ته چم بو سه فه ر. من توم له جیی خوشکی خوم داناوه... بوچی ناته وی؟... به لام به هیچ جوری ئیحمالی شتی وا نیه. هه رنه بی له لایه ن «فریتز» ه وه نا... بروانه: من و تو به یه که وه باش رانه هاتین، به لام... که وابی ته گه ر بته وی خوی ته له فونت بو ته کا... ئا، ئا من پیی ته لیم... ده توانم بلیم هه موو شتیک ریک وپیکه؛ ته گه رچی ئاپارتمانیه که زور گه وره یه... شوینی خویندنه وه ی؟ ئا، «ئایدا» به و کاره شاره زایه، ته وه دانی بو ته و... به بروای من ته و زور به هوشه، «فریتز» ییش خوی پیوه گرتووه... مه سه له یه کی تر، هه لبه ته نامه وی هیچ ناخوشی یه ک بیته پیش، به لام راستی یه که ی ته وه یه که «فریتز» نایه وی له سه ر نان خواردنی ئیواره قسه بکات، له بیرت ده مینی؟ من هه میشه هه ولم داوه که له و کاتانه دا قسه نه که م... نامه وی ئیستا سه باره ت به ومه سه له یه بدویم. ده زانی؟ هیینده ی نه ماوه شه مه نده فه ره که بروات و من هیشتا جانتاکه م ئاماده نه کردووه.

جمله کانی بو ریک و پیک بکه و بییری بینه وه که برواته لای «خه یات» ه که ی... چاکه تیکی به دروون داوه... ئاگات لی بی ژووری خه وه که ی گه رم بی، ئاخ هه میشه کاتی ده خه وی یه کی له په نجه ره کان به کراوه یی به جی ده هیلی، هه واش زور سارده... به بروای من نابی ته و خوو به و کاره وه بگری... باشه ئیتر ده بی بروم... زور مه منونم «گرترو»، نامه بو یه کتر ده نوسین. خواحافیز. ته له فونه که ده بریته وه و ژماره یه کی تر راده کیشی.

— «ئانا» من «جودیت» م بروانه هه ئیستا ته روم بو سه فه ر... نا، مه جبوورم. هه ل و مه رج روژ به روژ سه خت تر ده بی... زور سه خت، ته ی چی... نا، «فریتز» رازی نیه. هه ر خه به ری نیه. کت و پر جانتاکه م ئاماده کرد، هه ر ته مه و به س. پیم وا نیه ئاوا بی... باوه ر ناکه م زور نارازی بیت. ته نیا بو ته و زور سه خته... نا، هیچ کات سه باره ت به م مه سه له یه نه دواوین... ته نانه ت هیچ کات قسه مان لی نه کردووه. هیچ کات... نا، ته خلاقه نه گوراوه، به پیچه وانه وه ده مه ویت داوات لی بکه م که هه واله کانی که میک پی رابگه یه نی... ته ری، به تاییه ت یه ک شه ممان. پیی بلی لیره بگوزیتته وه، ته م ئاپارتمانیه بو ته و زور گه وره یه... پیم خوش بوو بمتوانیایه خواحافیزیت لی بکه م، به لام تو خوت ده زانی... «رابه ر» (۱)؟... که وابی خواحافیز... نا، مه یه بو ئیستگا. خواحافیز، نامه ت بو ده نیرم... دلنیابه.

ته له فونه که داده نیتته وه و خه ریکی جگه ره کیشانه. دوایی ده فته ره بچکوله که ی که ژماره ته له فونه کانی تیدایه ده سووتینی. له ناو ژووره که دا چه ند جار هات و چو ده کا و ده ست ده کات به قسه کردن له گه ل خوی. ته و قسانه ی که ده یه ویت به هاوسه ره که ی بلیت چه ند جار دوویات ده کاته وه. وای داده نی که «فریتز» له سه ر یه کیک له چریایه کان دانیشتووه.

«... ته ری فریتز، ته وا من لیسه ده روم. له وانه یه زوریش له زیادی لیسه مابمه وه. ده بی بم بووری، به لام...»

به بیرکردنه وه وه راده وه سستی و قسه کانی ده ت پی ده کاته وه.

«... فریتز، تو له وه زیاتر نابی من لیسه رابگری. ناتوانی. وه ک روژ روونه که من ده بمه هوی ریسوایت. ده زانم، تو بنیاده میکی ترسه نوک نی؛ له پولیسیش ناترسی. به لام هه ندی شت هه یه له پولیسیش خراپتره. تو نابه ن بو کوره ی ئینسان سووتاندن. به لام که ته مرو سبه ی له کلینیک ده ریان کردی، ته و کات هیچ قسه یه ک ناکه ی، به لام نه خوش ده که وی. پیم خوش نیه دانیشی و خه ریکی روزنامه کان بیت و ته م دیو ته و دیویان بکه ی. رویشتنی من ته نها به هوی خویه رستی یه وه یه نه ک هیچی تر... نامه وی هیچ بلیی...»

بی ده نگ ده بی و دووباره ده ست به قسه کردن ده کاته وه.

«... مه لی نه گوراوی، چونکه گوراوی. هه ر حه وتووی پیشوو بوو که له ناکاو به وه گه یشتی که ژماره ی زانایانی یه هودی ته وه نده ش که تو له وه پیشتر بیرت ده کرده وه، زور نین! ته م جوړه مه سائیله هه میشه به واقعیه ته وه ده ست پیده که ن. تازه به هوی چی یه وه ئیستا په یتا په یتا پیم ده لیی که «هیچ کات به ته ندازه ی ته مرو نیشتمان په رست نه بووم»؟ ته وه شتیکی ئاسایی یه. نیشتمان په رستی سیحر ده کا... ئای «فریتز» چیمان به سه ر هاتووه...»

بو چه ند له حزه راده وه سستی.

«... هه رچه ند زور له میژ بوو به ته ما بووم لیسه بروم به لام پیم نه وتووی، چونکه تا تیت ده روانم توانای قسه کردنم نامینی. «فریتز» وا بزائم قسه کردن بی سووده. له بابته هه موو شتیکه وه خویان ئاماده کردووه؛ ده ردیان چیه؟ به راستی چیان ده وی؟ من له گه ل ته وان چی بکه م؟ هیچ وه خت له سیاسه ت دا ده خاله تم نه کردووه؛ من لایه نگیری «تالمان» (۲) بووم؟ نا، من بورژوایه کی به ته واو مانام؛ ژنیکی مال، به پیش خزمه ت و شتی تره وه. ئیستاش له پر ده بینی که ته نیا موو زه رده کانن که ده توانن ته م شتانه یان هه بی. ته م دوایی یانه زور بیر له و قسانه ده که مه وه که چه ند سال له مه ویه ر کردت که ده تووت: «دوو جور ئینسان له م دنیا یه دا هه یه. ئینسانی به بایه خ و ئینسانی بی بایه خ. ئینسانه کانی به بایه خ کاتی شه کری خوینیان به رز ده بیته وه تووشی نه خوشی شه کر ده بن، به لام ئینسانه کانی که م بایه خ تووشی نابن.» من له گه ل ته م قسه یه ت بووم. باشه. ئیستا هاتوون له سه ر ته م ره واله ته به قه به ندی یه کی تازه یان پیک هیناوه و من که وتوومه نیو ده سته ی ئینسانه کانی که م

بایه خ.

دیسان که میکی تر له قسه کردن ده وه ستی.

«... دروسته، خه ریکم جانتاکه م ئاماده ده که م. پیویست ناکا وا نیشان بده ی که له م چه ند روژده ی رابردوو دا هه ستت به هیچ نه کردوو... فریتز، هه موو شتیک ده کری ته حه مول بکری ته نها یه ک شت نه بی؛ ته ویش ته وه ی که ئیمه ته و چه ند ساته ی له ژیانمانا ماوه، ته ماشای یه کتری نه که ین. ئیتر ته وان هیچ کاریکیان له ده ست نایه. دروزانه هه موو که سیان مه جبوور به دروکردن کردوو. ده سال له مه وبه ر یه کیک له ناسیاوه کانمان ووتی که س ناتوانی شک به وه به ری که من یه هودیم، تو وه لامت دایه وه، «نا، ده کری بزانی.» منیش ته م قسه یه تم پی خوش بوو. قسه له سه ر هوش و وشیاری بوو. ئیستا بو له قسه که ت پاشگه ز بوویه وه؟ خه ریکم جانتاکه م ته پیچمه وه چونکه ته گه ر وا نه که م له ریاسه تی «به شی جراحی کلینیک» ت ده خه ن، هویه که شی ته وه یه که له وه وپیشیش له روت دا راوه ستاون؛ له به ر ته وه ش که ئیتر شه وانه خه و له چاوت ناکه وی، نامه وی ئیتر پیم بلیی لیره بمینه ره وه. بو رویشتن به په له م، چونکه نامه وی روژیک خوت پیم بلیی که ده بی لیره بروم. ته م مه سه له یه په یوه ندی به زه مانه وه هه یه. که سایه تیش هه روا، ته نیا بو ماوه یه کی دیاری کراو ده وامی ده بی. دروست وه کو ده ستکیش که جنسه باشه که ی زیاتر به رگه ده گری به لام نه ک بو هه میشه. ته مه ش بلیم که من هه م تووره م و هه م تووره نیم. بو هه ر من ده بی لیبوردووی له خوم نیشان بده م؟ شکلی لووتم یان ره نگی مووه کانم چ عه یبکیان هه یه؟ ده یانه وی شاری له دایک بوونم چول بکه م بو ته وه ی مه جبوور نه بن خه رجی ژیانم دابین بکه ن؛ ئیوه چ جوهر ئینسانیکن؟ تو چ جوهر ئینسانیکی؟ ئیوه که تیوری چه ندایه تیتان دوزیوه ته وه ئیستا ریگه تان داوه کرد ته م نیوه وه حشانه ئاغایی بکه ن به سه رتان دا.

ئیوه مه جبوورن دونیا بو ته وان داگیربکه ن، به لام ناتوانن ته و هاوسه ره ی که خوشتان ده وی له لای خوتان بهیلنه وه. هه ناسه هه لکیشانی دروینه. هه میشه ش سه رکه وتوون. ئیوه خوتان خیون یان ئالقه له گوی ی خیوه کانن؟ راسته من بی مه نطقم. به لام ته مه وی بزائم له م دنیا به راوه ژوه دا مه نطق به که لکی چی دی؟ لیره دانیشتوویت و سه یری ژنه که ت ده که ی که خه ریکه جانتاکه ی ده پیچیتته وه، به بی ته وه ی که قسه یه ک بکه یت. دیواره کانیش گوی یان هه یه، وا نیه؟ هیچ کامیشتان ورته تان لی نایه. هه ندی مروف گوی راده گرن و هه ندیکی تریش به ر به زمانیان ده گرن. ته ی خوییه! منیش ده بوو به ری زمانم گرتبایه. ته گه ر به راستی عاشقت بوومایه ده بووایه ده مم داخستبا و هیچم نه گوتبایه. من به راستی عاشقی تووم. ته و ژیرکراسه م بده ری. جولینه ره! پیویستم ده بی... سی وشه ش سالم؛ هینده پیر نیم به لام ماوه یه کی دریشتم له به رده م دا نه ماوه. وه زعی ته و شوینه ی که ده چم لیبی بژیم نابی وه ک ئیره بیت. ته و پیواوه ی که بو خومی ده دوزمه وه ده بی بتوانی من له لای خوی رابگری. نه لیبی پاره م بو ده نیری. خوشت ده زانی که توانای ته وه ت نیه و نابی وا بنوینی که گوايه ته م سه فه ره هه ر سی چوار

حه وتوو ده خايه نى. به هيچ جورىك وانیه. من ده زانم و توش ده زانى. كه وابى كاتى كه پالتو «فه روه» كه، كه هه تا زستانى پيوستيم پى نيه، ته ده يته ده ستم، مه لى «ئى باشه خو ته م سه فه رت هه ر بو چه ند حه وتوويه كه». بو خاترى خواش له به دبه ختى و چاره ره شيم قسه مه كه. وه ره با سه باره ت به شه رمه زارى قسه بكه ين... ئاى، فريتر...!»

بى ده نگ ده بى. ده ننگى كردنه وه ي ده رگا كه ده بيستى. به په له خوى كو ده كاته وه. شووه كه ي ديته ژووره وه.

شوو: خه ريكى چيت؟ توز ته ته كينى؟

ژن: نا

شوو: بوچى جانتا ته پيچيته وه؟

ژن: ته مه وي ليره بروم.

شوو: مه به ستت چى يه؟

ژن: پيشتريش قسه مان له سه ر ته وه كرد كه من ماويه ك ليره دوور بكه ومه وه. ته م روزانه ش هه ل و مه رج زور ناله باره.

شوو: ته مانه قسه ي پوچن.

ژن: يانى ده ته وي بمينمه وه؟

شوو: به ته ماى بو كوى بچى؟

ژن: ته روم بو ته مستردام، به هه ر حال ليره ده روم.

شوو: ئاخو خو تو له وي كه ست نيه؟

ژن: راسته نيمه.

شوو: كه وابى بوچى ليره نامينيته وه؟ له به ر خاترى من ئيره به جى مه هيله.

ژن: نا

شوو: خو ده زانى كه من نه گوراوم؛ گوراوم «جوديت»؟

ژن: نا

(شوو «جوديت» له باوه ش ده گرى و ماويه ك به بى ده ننگى له نيوان جانتاكان دا به و شيويه ده ميننه وه.)

شوو: خو هيچ شتيكى تر نيه ناچارى كردبى به رويستن؟

ژن: خوت وه لامى پرسيا ره كه ت ده زانى.

شوو: له وانه يه شتيكى زور گه وجانه ش نه بيت. تو پيوستيت به هه ناسه كيشان هه يه. ئيره زور

خه فه قانه. خوم ديم بو ته وي و ده تهينمه وه. دوو روژيش له وديوي سنور بم زور خوشه، وه زعم باش ده بي.

ژن: ته ي چي هه روا ده بي.

شوو: ته م وه زعه بو ماوه يه كي دريژ به م شيوه يه نامينيته وه. وه زع زور به باشي ئال وگوري به سه ردا دي... هه ر چونيك بي... ته م ته نگ و چه له مه يه وه ك التهابيكي كه م خايه ن داده مركيته وه. ئاي له و چاره ره شي يه.

ژن: به راست تو «شوئك» ت بيني؟

شوو: ئا، ئا... ياني له سه ر پليكانه كان بينيم. لام وايه ئيستا له وه ي كه هامووشوي ئيمه ناكه ن په شيمانن. هه ر ته واو شله ژابوو. راستيت بوي، گه رچي نه فره تيكي زوريان له ئيمه هه يه، نه ته توانن ئيمه ي روشنبير به م شيوه يه بو ماوه يه كي دريژ له به رچاو نه گرن؛ نه تواناي ته وه شيان هه يه كه راسته وخو له گه ل «طرد» كراوي ترسه نوكي وه كو ئيمه ده سته و يه خه بن. ته م جوړه ئينسانانه ته گه ر جه سوورانه له روويان دا رابوه ستي ته وه نده كه مته رخه مي ناكه ن... باشه، كه ي به ته ماي بروي؟

ژن: سه عات نو و چاره ك.

شوو: به چ ناوونيشانيك پاره ت بو بنيرم؟ له وانه يه به «پوست رستانت» ي ته مستردام دا.

ئيجازه يه كي تايبه تي په يدا ده كه م. ته ي خوايه گيان، چون بتوانم رازي بم به وه ي كه ژنه كه م به مانگي ده مارك پاره ليره بروا؟ هه ل و مه رجيكې سه يره. ئيتر وه زعم خراپ ده بي.

ژن: كاتي بيبي بو لاي من روحيه ت باشتتر ده بي... ته له فونم بو «گرترو» كرووه چاوي پيته وه بيت.

شوو: خو هه ر چه ند حه توويه ك ده بي، به زه حمه ته كه ي نابي.

(ژن خه ريكي داخستني جانتاكانه.)

ژن: ده كرى ته و پالتو فه روه م بده يتي؟

(شوو پالتوكه ي ته داتي.)

شوو: هه ر چي بي له چه ند حه وتوو زياتر ناخايه ني.

کارگه

جه مال کوشش

شه مال ته وه تانی نوو زه ی تیایه، نالا ده له رزی له و به ر سه رمایه، هاوسه ریشی ته نیا «۵» دیناری له گیرفان دایه، خویشی جه سته ی ماندووی له چوکه کانی بار کرد و رویشت، ... به لاره لار، گه یشته ته نیشته سه ربه ری کولان...
— گیانه وه ره کولم، هه ر کوی ده چی...

خوی تیک نه دا و ریگای ده بری، باران جه سته ی ووشکی نه هیشت، هه ر چونی بوو خوی گه یانده سه ر راسته شه قامه که.

— وه ره با بارانی خوا ماچت نه کا، کچی سواربه؟!

سه ری داخست ورد ورد له شه قام ده په ربه وه...

— «زیره ی ئیستویی سه یاره که له گه ل هاواری و تفی قه حبه ی ده له قور تیکه لاو بوو».

گه یشته کارگه، چه ند چرکه یه ک له کاتی کارکردن تیپه ری بوو. هه روا بی ده ننگ بوو، هه روا بی ده ننگ چووه سه ر ماکینه.

— خانم، بو وا ره ننگت په ریوه، له ژوانی کی بووی؟!

بروسکه ناسا، توله ی هه مووی له نیو ده می ته ودا کرده وه، هاواری کرد: «سه خافات به س نی یه!!»

هه ولیر، مانگی «۳» سالی ۱۹۹۲

بی دهنگی

جه مال کوشش

شه و راده کشا و، ته ویش هه روا، نوومی ده ریا ته ندیشه یه. منال ده گری و گرمه گرمی سه ریانمانه. ته و هه ر جه سته یه کی سارد و بی خوسته یه. ژووری سارد و رووناکی ناومالیش کوژا، ته و هه ر له پی له ژیر چه نه، بی جووله یه. سه عات ده روا و شه و تیپه ری و من هه ولم دا، ته و — هه ر له بیر کوسته که یه.

— کچی ده یالا خو کفرم نه کرد؟!

ته و هه ر ده روا و منیش وه ستاوم به دیاریه وه. منال شینی شیری گه رمتر کرد. ده ره وه ته قه و هه رای پر جوشتر کرد، سه رماکه و من و سه عاتیش به ده ست به تال گه راینه وه. لای ته و هیشتا، بانگی ئیواره یه.

— دیسان چی یه، ته واو هه مان به زمه که یه؟

هه ستام نان و شیوم ساز کرد. منالم به سه ما ژیر کرده وه. ئاورم به سه ر مومیک دا خست، پهتوویه کم دا به سه ریا، نیو ماله که م کو کرده وه. په روم نا به ژیر ده رگاکه وه، ته و هه ر هیشتا شه پول ده دا ده ریای رقی و سوور سوور داگه راوه و بی ده ننگ، ... بی سروه یه.

— چی بوو گیانه، مان گرته یان خوکوشتنه؟!

دادی نه دام، زورترم کرد، سوپاکه م هینایه ته نیشتی. کاتیک ته و ئاره زووی ده کرد، خستمه سه ر ریکورده ره که،

جله کانیشم بو شوردن و هه لمخستن. پیلاوه کانم بردنه ده ری، په یمانم دایه سبه یینی بازاری بو بکه م. ئه و هه ر هیشتا، تووره یی یه که ی جوش ده دا وه ک کوره یه. ده ستم برد په رچه می لابه م، کورپه که بینمه باوه شی، به توندی ده ستی داگرتم.

— به قوریان، حه یاتم، زور په شیمانم...

ده نگ نه بوو هه والی شکانی شورشی ده روونیم بداتی. تا دره نگ، زور دره نگ، ئیشکم گرت. حه س حه سی خراپم، خه و له چاوما لانه ی چی کرد بوو. سه روه ختیک به ئاگا هاتم، بانی دابووم. له پارچه کاغه زی نووسیویوی:
« جاری تر پی ی نه لی ی ئه و قه حبه یه»!

— هه ولیر — مانگی ۳ سالی ۱۹۹۲

«خه زانی به هار»

کاروان عه بدالله

له سه ره تاي ته م سه ده يه دا بابايه كي لادی نشين به بالای شارددا هه لگه را، فوی له مومی زانست کرد و ده ستي خورافه و جه هلی گرت. به جووتی چاوی کزه وه، به سوال و به سه ده قه يه که م مینبه ری خودای شاری بنیات نا. له ناوه راستی ته م سه ده يه ستالینیکی تر له نامیزی گهرم و زبری لم و نیمچه بیاباندا له دایک بوو. له کوتایی هه مان سه ده شدا به پی ی سیناریوییه کی چه په ل قه له ره شیکي هه لکورماو له سه ر دره ختی حوکم نیشته وه. شار ته و کاته گولی شارستانی له خوی دابوو، تاجی شیعر و شاعیرانی له سه ر نابوو، مینه ناوازی به سوزی ته ژند و تایه ر به گ «ترازا به ندی سوخمه ی» بو شیوه ی جووله که ته وت، حیلمی هه جوی مه لا قادری ته کرد و فازیل مه قامی مه ستي ته وت، حامی به گ گالته ی به وه رزیر ته کرد و گزیری به گژدا ته کردن، باخی میر و باخه بچکول نیواران جمه یان ته هات و بون و دوکه لی گوشت و ناره ق ناسمانی پر ته کرد و مینبه ری خوداش بانگی خوی هه ل ده دا. روژ بوو به مانگ و مانگ له قورگی سالدا ونبوو، بابای لادیی نشین بو به خورافه، قه له ره ش ملیونه ها ره شی تری لی که وته وه، ستالینی زه مانیش دوپشک ناسا هه زاره ها به چکه له سه ر پشتی هه لتوقین و به جزوی نه گریسیان گهرمیان و کویستانیان زه هراوی کرد. ته م سی کوچکه يه مه نجه لی تاوانیان له سه رنرا و ناگری شه ر له ژیریان هه لجه یان له ناو نا و تییاندا کولاند... برژاند... سووتاند. به لی بومبای گه وره تاوانی مروف خوره کان جاریکی تر ته قییه وه و به خوینی برین و لاشه دره ختی بزوتنه وه يه کی نه خوش که وتوش قنج و قیت بویه وه.

ته مانه بوونه چاو ساغ.. ته ور.. مشار.. په یژه به ده ست گه یشتن بریان. به مال گه یشتن دزیان، ته لقه ی خوشه ویستیان قرتاند، پاوانه ی پی ی منالیان کرتاند، کولله ناسا به نیو ده غلی شارددا که وتن، چاپوک و نازا پیناسه ی تالان و فه رهودیان له هولاکوش سه نده وه. گولی شار ژاکا! ته واو سیس بوو مرد، ناوی رایه رین زیندووی کرده وه به لام درک به ری بوو نه ک گول. شوسته و جاده، قوتابخانه، کولان و ده شت هه همیشه هه لگری بارگه ی غه من! پیکه نین.. شیعر.. گورانی.. تا موسیقاش قه ده غه يه ریش و سه رپوش مودیلی کون و نوی یه. جبه و مانتوش به رگی چوار زستانه ی نافرته ت. کتیب پرپوه له بسم الله و مال و ده ر له کولکه مه لا. خوشه ویستی کوتریکی ته ره کراوه، هیلانته ی شاری و ن کرده وه و هه رچی ته کا نایدوزیته وه. گه ر فکر و هه لویست به لاوه نی ی کار ده سکه وتن زور ناسانه، کاری سووک و پاره ی قورس، روژی چه ند جار سه رنه وی کردن له باره گای خوا. به ریزینه هه له بجه به رده وام ته مری به گشت خوار و ژوریکه وه.

په راویزه کان:

- ۱- مینه: مینه ی شمشال ژه ن.
- ۲- تایه ر به گ: تایه ر به گی جاف «شاعیر».
- ۳- شیوه: کچه جووله که يه کی زور جوان بووه که تایه ر به گ شیعی به سه ردا وتووه.
- ۴- حیلمی: دانیشتووی هه له بجه بووه و کاری دانسازی کرده وه و شاعیریش بووه.
- ۵- فازیل: فازیلی خه یاته که هیشتا ماوه و يه کییک بووه له ده ننگ خوشه کانی هه له بجه.
- ۶- حامی به گ: کابرایه کی خاوه ن ملک بووه و ماوه يه کیش قائمقامی هه له بجه.
- ۷- باخی میر و باخه بچکول: دوو شوینی زور خوش و سه ره کی بوون بو هه موو ته وانه ی که ته هلی خواردنه وه بوون.

وه رگيران و نه مانه تداري

نه سعه د

به ريز سه رنوسه ري گوڤاري (هانا)

دواي سلاو. ده ستت به گه رمي ده گوشم و داواي سه ركه وتن بو خوت و (هانا) ده كه م.
له ژماره ي چواري (هانا) دا شيعرك به ناوي (كولووچه) له (جوهيل) له چاپ درابو كه ريبوار كردبووي به كوردي. نه و شيعره بوو به هانده ري نه م نامه يه. نه و شيعره چه ند ره خنه و راست كردنه وه ي پيوسته له سه ر بكرت.
نه نوسراوه نه و شيعره له چ سه رچاوه يه كه وه و له چ زمانيكه وه وه رگيردراوه به كوردي. شيعره كاني جوهيل يه كه م جار به ټينگليسي و له ساله كاني ده و بيستي نه م سه ده دا له چاپ ده درين. دواييش له لايه ن نه و اتحاديه وه كه جه وهيل تييدا تيكوشاني بووه، چاپ كردني نه و نوسراوانه چه ن جار ده كريتته وه. له به ر نه وه ش كه جه وهيل نه سله ن سویدی بووه، زور زوو نوسراوه كاني به سویدی وه رده گيردرينه وه.

جه وهيل وه ك هه لبه ست ويژ له نيو كريكاران دا ناسراوه ((هه لبه ست ويژ)) وشه يه كه كه من به رانبه ر به ((ترانه سرا)) له فارسي دا داي ده نيم). جگه له يه ك نوسراوه، هه موو نوسراوه كاني ديكه ي جه وهيل هه لبه ستن و بو گوراني دانراون و موسيقايان له سه ره. نه وه ش وا له ژير ناوي ((كولووچه)) له هانا دا هاتووه، ته رجه مه ي ته نيا به نديكه له هه لبه ستتيك كه جه وهيل له ژير ناوي ((مه لاي مه وعزه چي و كويله))، (كولووچه له تاسمان دا) داي ناوه.
ته واوي هه لبه سته كاني (ترانه) جه وهيل له كتيبيك دا به ناوي:

Joe Hills Sångar
The complete Joe Hill Song Bok

له سوید له چاپ دراوه و به زماني سویديش وه رگيردراوه.

نه مانه تداري يه كيك له ټوسوولي سه ره كي وه رگيران (ته رجه مه) له كاري نه ده بي و هونه ري دان. جيگه ي داخه وا ريبوار نه م نه سله سه ره كيه ي به ريوه نه بردووه و له وه جيگه ي داخ تر نه وه يه كه (هانا) ش به نه مه ي نه زانيوه. نه مه ده بيته هو ي نه وه ي كه سووك له هانا بنه ون.

قه ت خومم به شاعر يان نووسه ر يان وه رگير نه زانيوه. به لام وه رگيراويكي نه وه هه لبه سته تان هه ر له به ر هه لسه نگاندن بو ده نيرم. تا نه وه نده ي له شيعرم خویندوه ته وه و فيربووم، هه ولم داوه زمانيكی شيعري بده می.

نه سعه د ۱۱ ۲ ۹۷

له سالاني ده و بيستي نه وه لي نه م سه ده يه دا يه كيك له ټالوزيه ټابوريه كاني دونياي سه رمايه داري ته واوي ټورپا و نه مريكاي داگرت. بيكاري و ويلاني و فه قيري و برسپه تي وه ك هه ميشه داويني كريكاراني گرت. له م هه له ټالوزاو و ناخوشه دا ده سته و تاقي جوراوور بو ناشتي دانه وه ي كريكاران و بي ده ننگ كردنيان به رانبه ر به ريكخراوي كون و نايه كساني كومه لايه تي كه وتبوونه هه ول و ته قه للا بو كوكردنه وه ي كريكاران له ده وري خويان و بو كه لك لي وه رگرتن له وان له كيشمه كيشه سياسي كاني داهاتووي خويان دا.

له و سه رده مه دا ده سته و تاقي جوراووري مه زهه بي ته واوي هيز و تواناي خويانيان له نيو كريكاران دا خستبوه گه ر. به تاييبت له ټامريكا دا هه موو جوړه ريكخراويكي مه زهه بي سفره ي سواليان به ناوي كريكاران وه راخستبو و كريكاران يان به رازي بوون به ناني سوال و له برسان نه مردن، هان ده دا.

جه وهیل که چاک ناگاداری ته م کول وکه فه بوو، بو ده رخستنی ناوه روکی رزیوی ته و ده سته و تاقمه مه زهه بیانیه و پووچی وه عده مه زهه بیه کان و مه زهه ب، ته م هه لبه سته ی دارشت و ناهه نگیکی زور به ناوبانگی خسته سه ر و برديه ناو کور و کومه له کریکاریه کانه وه . زوری پی نه چوو که ته م (هه لبه سته) بوو به گورانی سه رزاری زوربه ی کریکارانی بیکار و وه یلان به شوین کار دا و ده م و دووکانی هه موو جوره فیرقه یه کی مه زهه بی داخست .

«مه لای مه وعیزه چی و کویله (کولووچه له ناسمان دا)»

هه موو شه ویک ده رونه سه ر مینبه ر مه لای ریش پان،
مه وعیزه مان بو ده که ن له چاکی و خراپیه کان .
به لام که ده پرسیت ته ی چی لی به سه ر دیت نان و خواردنمان،
ئاوا جوابت ده ده نه وه به زمانی چه ور و قسه ی جوان :

کور:

«ته تو ده خویت، ده خویت و ده خویت،
له دونیای شکوداری نیوان ناسمان .
خوت هیلاک که به کار و تاغه ت، بژی له جیگای سه خت و ناره حه ت،
کولووچه ده خویت له ناسمان دا دوا ی مردن و نه مان.»

سپای رووت و ره جالیش شانو ده گیریت، (۱)
گورانی ده لی و چه پله لی ده دا و دوعا ده خوینیت .
تا دوا عانه ت لی ده ر ده کیشیت،
جا کاتی که وتیه که ساسی ئاوات پی ده لیت:

کور:

«ته تو ده خویت، ده خویت و ده خویت...»
دینداره گوپال به ده سته کان (۲) و یه خه چلکنه کان (۳) دینه مه یدان،
سلاوات ده ده ن، هه لده به زن و ده کیشن هاوار،
ده لین: « له ریگای خودا دا (۴) بده ن پوول و پاره تان
ته ورو هه ر ته وه، ته نیا ده زمانی نه خوشیه کان.»

کور:

«ته تو ده خویت، ده خویت و ده خویت...»
ته گه ر تو هه ول بده یت بو ژن و مندالت _
بو شتیکی باش له م ژبانیه دا ته تو تی کوشیت _

ده لین تو پیاو خراب و گوناباری،
جه هه ننه م جیگاته دواي ئه وه ی مردی .

کور:

«ئه تو ده خویت، ده خویت و ده خویت...»

یه کگرن کریکارانی هه موو ولاتان،
هه موومان بو ئازادی ده جه نگین شان به شان .
کاتی دنیا و سامانه کانیمان گرتنه ژیر چنگمان،
ئه م کوره ده لیینه وه بو ده لاله ساخته چیه کان : (۵)

کوری ئاخر:

«ئه تو ده خویت، ده خویت و ده خویت،
کاتیک چیشته و خوراک لینان فیروویت .
بو له ش ساغی چاکه، توزی دار بشکینیت،
جا شیرین شیرین دایمه ده خویت و ده خویت .

تی پینییه کان:

۱- «سپای رووت و ره جالیش» ، تعبیریکه که جه وهیل به رانه به «سپای رزگاری» دای ده نیت. به ئینگلیسی زور هاوئا هه نگ و هاوقافیه دینه وه.

Starvation army له جیاتی Salvation army

«سپای رزگاری» جه ره یانیکه مه زه به بی بو که به کوکردنه وه ی پاره و جل و به رگ و خوراک و خوارده مه نی ده یویست فه قیری و بیکاری نیو کریکاران له ناو به ریت.

۲- «دینداره گوپال به ده سته کان» له جیاتی Holy Rollers دانراوه. «هالی رولرز» تاقمیکه مه زه به بی پروتستانه که به هه را و هوریا و ئاژاوه ریخستن بو به ریوه بردنی کور و کومه له کانی خویان به ناوبانگن. هه روا له هه لبه سته که ی جه وهیل دا هاتوه که ئه وان پوول و پاره یان بو یارمه تی دان به خه لکی هه ژار و فه قیر و کریکاره بیکاره کان کو ده کرده وه، به لکو به م شیوه گرفتاریه کانیا ن چاره سه ر که ن.

۳- «یه خه چلکن» م به رانه به Jumpers دانراوه. «جامپرز» ئه و جه ماعه ته کریکاره ن وا به س کاری فه علایی گران و سه خت ده توانن و بیزارن له یه کگرتن و زور نزیکن له (لومپه ن پرولتاریا). یه خه چلکنیش لای خومان زور له لایه ن ئه و جوهره کریکارانه وه به کار ده هینرا. ده کریت (ده س قه لشاویش به کار بهینریت).

۴- «خودا» م لییره دا به رانه به Jesus به کارهیناوه که له نیو مه سیحیان دا هه ر جیگای خودای هه یه له نیوان موسلمانان دا.

۵- ئه م تعبیره م له جیاتی grafters به کار هیناوه که لییره دا مانای هه ر دوو ووشه که ی هه یه و له ئه سل دا خوی مانای زور به ربلوتر له وه ی هه یه.

وه لامي ريبوار بو ره خنه ي نه سعه د

ريبوار

ره خنه كاني نه سعه د له سه ر پارچه شيعريكي جه وهيل كه له ژماره ي چواري «هانا» دا بلاو كراوه ته وه و من كردوومه به كوردي، به جي يه.

نه م شيعره م، پيشتتر، له كومه له شيعري «ده ننگ هه لبره» دا (كه سالي ۱۹۸۹ له كوردستان بلاو كرايه وه) نه ك وه كو وه رگيرانيكی ده قاوده ق، به لكو، به روونكردنه وه يه كي تاواوه هيناوه:

«... به شوين گوراني يه كي جه وهيل دا به ناوي (نان و كولوچه) له به هه شت» كه پيم وايه نا كه ويته به ر نه م ره خنه يه. نه سعه ديش خوي، دوو ناوي بو شيعره كه هيناوه كه يه كيكيان «كولوچه له ئاسماندا» يه. وشه ي ئاسمان به مه عناي به هه شتيش هاتوه و جيگاي يه كتر ده گرنه وه. پاش نه م روونكردنه وه يه ش، پيشوازي ده كه م له ره خنه ي وا كه يارمه تي ده دا به پوخت و پاراوتر بووني بلاو كراوه كان. به هيوام «هانا» ره خنه گري واي زوربي و جاريكي تر ده سته كاني «نه سعه د» ده گوشم.
